

SVAMPE 20 1989

SVAMPE er et medlemsblad for foreningen til Svampekundskabens Fremme, hvis formål er at udbrede kendskabet til svampe, såvel videnskabeligt som praktisk med hensyn til deres anvendelse som fødemiddel. Foreningen afholder ekskursioner, arrangerer svampeudstillinger og sørger for afholdelse af foredrag og kurser om svampe.

Indmeldelse sker ved at indsende 90 kr. med tydeligt navn og adresse til:

Foreningen til Svampekundskabens Fremme

Postboks 121

2750 Ballerup

Giro no. 9 02 02 25

SVAMPE udkommer to gange årligt, næste gang i februar. Manuskriptet skal være redaktionen i hænde senest den 1. november.

SVAMPE is issued twice a year. Subscription can be obtained by sending Dkr. 90 to:

Foreningen til Svampekundskabens Fremme

P. O. Box 121,

DK-2750 Ballerup

Clear indication of name and address.

REDAKTION

Jørgen Albertsen

Langemarksvej 32, 2860 Søborg

Jens H. Petersen

Europa Plads 8, 2.tv., 8000 Århus C

Preben Graae Sørensen

Rønnebærvej 40, 2840 Holte

Jan Vesterholt

Hørvejen 62, 7183 Randbøl

Rødbrun Bredblad (*Stropharia rugosoannulata*) i kultur

Flemming Rune

Hovsmedevej 7, 3400 Hillerød

Ud af verdens mange tusinde svampearter er der kun ca. femten, der dyrkes kommercielt i nævneværdig målestok. En del af dem har til gengæld en historie, der går flere hundrede år tilbage, og er blevet både værdsatte og eftertragtede grøntsager, hvor de dyrkes. Men der er nye og spændende arter på vej. Gennem det seneste årti er adskillige nye frugter og grøntsager kommet frem på det danske marked, og bl. a. østershatte er efterhånden forsøgt solgt i de fleste fødevarerbutikker.

Der er ingen tvivl om, at fremtiden også vil bringe meget nyt med sig. Om føje år vil man utvivlsomt kunne købe både Paryk-Blækhat og unge bønnespirelignende Enokitake (Gul Fløjlsfod dyrket i mørke). De er begge overordentlig lette at dyrke, rigtig velsmagende (bedre end østershatte), og de kan holde sig over en uge i forretningen ved korrekt opbevaring. Og så er der den nye "kultursvamp", Rødbrun Bredblad (*Stropharia rugosoannulata*).

Botanik og historie

Rødbrun Bredblad blev fundet første gang i naturen og beskrevet 1922 i USA af amerikaneren Farlow (Murrill 1922). Senere blev den fundet i Italien ved Milano (Bresadola 1926), og fra 1937 og frem dukkede den op i det ene europæiske land efter det andet. Den er endnu ikke fundet i Danmark, men er i 1948 angivet fra Holsten og Hamburg i det nordlige Vesttyskland (Neuhoff i Benedix 1959).

Man kan undre sig over, at netop denne art først er fundet og beskrevet så sent. For den er i sandhed en stor og smuk svamp, der ikke kan undgå selv den mest distraerede mykologs opmærksomhed. Hatten er smukt rødbrun og er oftest 8-20 cm bred, men har myceliet det godt, kan den faktisk blive helt op til 40 cm. På tysk kalder man den Riesen-Träuschling (Kæmpe-Bredblad). I tørke bryder hathuden op i talrige fibre, og farven bliver mat gråbrun. Lamellerne er typiske grå-blakkede bredbladlameller, og den kraftige, op til 20 cm lange, lyse stok er forsynet med en tyk, hudagtig ring, der ikke sjældent er dobbelt.

Lokalt har den været under kraftig udbredelse, f. eks. i Norditalien, hvor den i visse områder pludselig i begyndelsen af 1970'erne er blevet almindelig efter ikke at have været set før (Cetto 1977). Endnu er den vist ikke fundet i Skandinavien uden for hav-

er, kompostbunker og andre "kultiverede" substarter, og meget tyder på, at den har svært ved at trives naturligt i vort kølige klima.

En god spisesvamp

Svampekødet har en fin og mild smag, der af de fleste opfattes som yderst behagelig. I Mellemeuropa tilberedes den både ved stuvning, grilning og syltning (Szudyga 1978), og i Vesttyskland kan den i mange velassorterede supermarkeder købes på dåse. Desværre sælges den kun sjældent hos grønthandlerne på grund af en temmelig ringe holdbarhed efter plukning. Gamle frugtleger kan godt få en lidt ubehagelig lugt – som de fleste andre svampe – så de skal spises som unge. Ved tilberedningen beholder de deres meget faste konsistens, uanset om de bliver stegt eller syltet.

Næringsindholdet i Rødbrun Bredblad svarer nogenlunde til dyrkede champignons, dog har Solomko et al. (1987) for fosfor, svovl og jern fundet et markant højere indhold i Rødbrun Bredblad. I lighed med de fleste andre hatsvampe-arter er kun ca. 8% af frugtlegetet tørstof, og protein-indholdet udgør ca. 22% af tørvægten (Szudyga 1978).

Tyve års dyrkning

Netop i år er det tyve år siden, det første gang blev publiceret, at netop denne art er velegnet til dyrkning. Påfaldende nok var det en østeuropæer, der gjorde de første erfaringer. Rødbrun Bredblad havde ellers ikke vist sig særlig almindelig som vildtvoksende i Østeuropa, men i perioden 1957-1970 var der fra Østtyskland noteret i hvert fald 18 sikre fund (Doll 1975). Fra et af voksestederne, ved Berlin-Karlhorst, isolerede østtyskeren Jürgen Püschel lidt mycelium, som han udviklede podemateriale af og dyrkede med succes. Resultatet blev publiceret i et lille hæfte som tillæg til et tysk gartneritidsskrift (Püschel 1969).

Produktionen af podemateriale blev hurtigt sat i system, og i løbet af få år blev Rødbrun Bredblad en af de mest populære "hobbysvampe" til hjemmedyrkning i Øst- og Vesttyskland og i Østrig. I Østtyskland kan man endda hyppigt købe mycelium af både en brunviolet og en brungul form. Det mest udbredte populære navn i Tyskland for svampen er i

dag Braunkappe. Op gennem 1970'erne er udarbejdet flere forskellige vejledninger til dyrkningen, og man har opnået et godt kendskab til myceliets vækstkrav (Püschel & Lindstädt 1970, Püschel 1970, Kindt 1974, Lelley & Schmaus 1976, Lelley 1976, etc.). En kortfattet, men fint illustreret, moderne dyrkningsvejledning er i Englbrecht (1987).

Dyrkning på halmballer

Man kan skelne mellem to dyrkningsmetoder: indendørs og udendørs. Til industriel dyrkning er indendørs dyrkning vel nok at foretrække, fordi man dér kan styre temperatur, lys og fugt helt efter bogen, men det er de færreste hobbydyrkere, der har mulighed for at skaffe de rigtige indendørs faciliteter til formålet. Så her vil jeg helt koncentrere mig om udendørs dyrkning, og forsøge at samle det bedste fra de sidste tyve års dyrkningsvejledninger.

Grundsubstratet for dyrkningen er halm, og når man køber podemateriale består det også af en blok findelt halm, der er gennemvævet af mycelium. Først for nylig er det lykkedes at lave tørt podemateriale (inficerede hvedekorn) som af østerhatte og champignons. Gennem de seneste to år har A. Hansens Amagerfrø A/S forhandlet tør-mycelium fra det engelske firma Darlington, en af verdens største mycelie-producenter, men da jeg endnu ikke selv har prøvet det tørre podemateriale, vil jeg i det følgende udelukkende omtale podemycelium på halm. Dette forhandles af forskellige firmaer i Danmark, men da markedet hidtil har været begrænset, er det vigtigt, at man kontrollerer myceliets friskhed. Hvis det har "ligget over" fra sidste år, er der stor sandsynlighed for, at dyrkningen ikke vil fungere. Selv købte jeg sammen med to medlemmer af svampeforeningen podemateriale hjem fra Holland, og det var absolut sundt. Frisk podemateriale skal lugte behageligt af svamp og være helt infiltreret med fine, hvide hyfer – ellers er det for gammelt. Gule belægninger i pakningerne er tegn på en ødelæggende infektion. Forhåbentlig vil den øgede interesse for svampe fremover muliggøre, at de danske forhandlere altid har frisk podemateriale på hylderne.

I praksis vil en blok podemateriale, der fylder et par liter, ganske af sig selv danne frugtlegemer, uden at man gør andet ved den end at holde den fugtig. Men det vil naturligvis være synd. For hvis den brækkes i stykker og stikkes ind i en halmballe, vil myceliet få så meget substrat til rådighed, at det kan producere kilovis af svampe.

Så man må anskaffe sig en halmballe. De fleste landmænd har fine, tørre halmballer liggende, og de sælger dem gerne for nogle få kroner (eller bytter

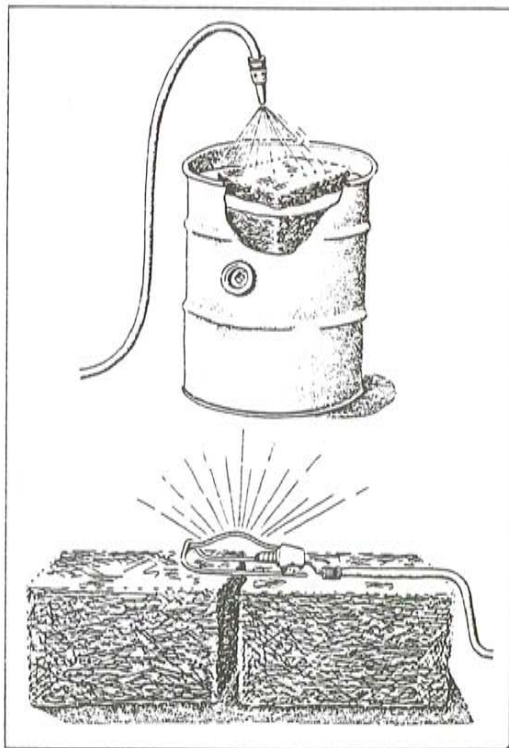

Fig. 1. Gennemvandingen af halmballen skal være meget grundig. To døgn nedsænket i en tønde eller 4-5 døgn under en havesprinkler (efter Englbrecht 1987).

med en bid podemateriale). Halmen skal være frisk og tørt opbevaret. Og så kommer det kritiske punkt: halmballen skal gennemfuges effektivt, førend den podes. Englbrecht (1987) foreslår at man sænker hele ballen ned i en stor tønde fyldt med vand. Hvor mange har mon sådan én stående? Alternativet er en havesprinkler, der skal have lov at vande ballen 4-5 døgn. Da jeg heller ingen havesprinkler havde, forsøgte jeg at overtale familien til at bruge badekarret. Det lykkedes ikke. Resultatet blev, at jeg lod ballen ligge udendørs helt fra december til april i regn og slud, og så var den våd! Desværre var den til gengæld ikke frisk længere, men dyrkningen lykkedes såmænd alligevel. Det vigtigste er, at ballen bliver helt gennemblødt. De to, jeg bestilte podemateriale fra Holland sammen med, fugtede ikke deres baller grundigt nok, og resultatet blev: ingen svampe. Når halmballen først er podet, må man ikke gennembløde den længere, kun holde den fugtig.

Efter vanding af ballen, skal den have lov at dryppe af en halv dags tid, og så placeres den på sit endelige "voksested". Myceliet har den egenskab, at det kun vil sætte frugtlegemer, hvis det kan komme i

kontakt med jord, så ballen skal lægges direkte på jorden et læfyldt sted, f.eks. bag et plankeværk. Jeg gravede endda min 10 cm ned for at få ekstra god jordkontakt, og for at give vinden lidt mindre at rive i, når det blæste.

Fig. 2. Podning af halmballen. Der stikkes dybe huller med et koben, og stykker af mycelieblokken i forgrunden stoppes ned i hullerne.

Med den endelige placering af halmballen, kan podningen begynde. Med et koben, skafet af en lugklo eller lignende stikkes dybe huller i den tætpakkede halm, podematerialet fordeles ned i dem, og der lukkes til med frisk halm. Hvor meget podemateriale, der skal til for at inficere hele halmballen ordentligt, ved jeg ikke, men sandsynligvis overpoder man som regel med flere længder, hvis man blot følger anvisningen, der ligger ved podematerialet.

Nu gælder det om, at holde halmballen tilpas fugtig de følgende uger, ikke for meget og ikke for lidt. Slagregn har ballen ikke godt af, men i tørre perioder må man give den et par kander vand og dække den over med plastic (husk der skal kunne komme luft ind). Optimumtemperaturen ligger på ca. 25 grader, men ifølge Englbrecht (1987) skal myceliet kunne danne frugtlegermer helt ned til 12 graders varme.

Hvis halmballen podes i april begynder de første svampe at komme hen i juni. Jeg fik et enkelt frugtlegerme efter ni uger, og efter yderligere 14 dage blev ballen pludselig dækket af svampe fra den ene dag til den anden. Man skal være opmærksom, for frugtlegermerne vokser hurtigt, og efter bare et par dage er de blevet for store og gamle til at spise. Det kan selvfølgelig være interessant at lade et enkelt frugtlegerme stå, for at se hvor stort det kan blive, men det tørrer som regel ret hurtigt ud efter det er skudt op, og det tapper myceliet for energi til den videre høst.

Resultatet af min samlede dyrkning blev 3,5 kg svampe på én standard halmballe. Ifølge Englbrecht (1987) skal man kunne høste op til 10 kg, men det vil jeg se, før jeg tror det. Efter min sidste høst i begyndelsen af august faldt halmballen ganskesammen, og blev mindre end halvt så tyk på midten. Myceliet havde spist flittigt af halmen, og kun i kanterne, hvor halmen jævnlige havde været udtørret, stod den urørt tilbage. Resterne blev gravet ned i haven til gavn for næste års urter.

Et problem, som litteraturen ikke giver noget svar på, er myceliets modstandsdygtighed over for frost. Der er næppe nogentvivl om, at streng frost kan slå myceliet ihjel, så på vore breddegrader bør man nok ikke pode sine halmballer om efteråret. Men hen i april er faren drevet over, og en let nattefrost gør ingen anden skade end at sætte væksten midlertidigt i stå.

Er man meget heldig at få en mild vinter efter dyrkningen (som i år), kan det ske, at mycelierester overlever rundt om i haven og begynder at sætte frugtlegermer hen på foråret. Hos mig skød frugtlegermer op i en mistbænk i det modsatte hjørne af haven den 15. maj i år til min store overraskelse – velsagtens fordi en del af jorden til mistbænken var taget i nærheden af forrige års halmballe.

Dyrkning i mistbænk

Dyrkning af Bredblad i mistbænk omtales i dag som den "klassiske" kulturmetode. Substratet er det samme som ved dyrkning på friland, nemlig halm, men når halmen er gennemvådet strør man den ud i et 20 cm tykt lag i bunden af en mistbænk, der står direkte på jorden. Tidligere mente man, at halmen skulle findeles først, men det er ikke nødvendigt. Een halmballe rækker til ca. 1 kvadratmeter bed.

Valnøddestore stykker podemateriale fordeles rundt i halmen, og mistbænkens låg lukkes, mens myceliet får lov at gennemløbe al halmen. Låget skal være mindst 15 cm fra halmens overflade, for at myceliet kan få luft nok. Efter tre-fem uger er halmen dækket af hvidt mycelium, og herefter skal bedet tilføres et 3-5 cm tykt lag dækjord henover. Ifølge Szudya (1978) er dækjorden helt afgørende for at få en ordentlig frugtlegermedannelse. Som dækjord kan man bruge almindelig havejord blandet med lige dele tørvestrøelse. Surhedsgraden i dækjorden skal ligge på pH 5,7-6,0. Bruger man ren tørvestrøelse kommer pH ned på 4,2, og så skal man ikke kunne høste mere end 2 kg svampe pr. kvadratmeter bed. Leret sand uden tørvestrøelse duer heller ikke (giver 1 kg. svampe pr. kvm.), mens den korrekte dækjord kan

give helt op til 16 kg. svampe pr. kvm. I modsætning til ved champignondyrkning skal man ikke komme kalk i dækjorden.

Fra jorddækningen går der omkring fire uger, til de første frugtlegerer skyder op. Når dækjorden har ligget på i 14 dage, er det vigtigt at udlufte grundigt for at myceliet ikke skal nå helt op og dække jordoverfladen. Hvis det alligevel sker, kan det være at dækjorden er for tynd, og så må man tilføje ekstra. Szudyga (1978) tilråder, at man steriliserer dækjorden ved 100 grader i 15-20 min. for at dræbe eventuelle parasitter, mider, rundorme og springhaler, men det er ikke bydende nødvendigt. Gramms (1975) påpeger at manglende frugtlegeresætning kan skyldes infektion med *Trichoderma polysporum* fra dækjorden, og man kan evt. behandle dækjorden med benlate eller med formalin. Personligt er jeg meget imod, at man begynder at komme giftstoffer i sit svampebed!

Når frugtlegererne dannes, skal mistbænkens låg stå på klem for at skaffe luft nok. Dækjorden skal holdes fugtig, så den måvandes ind imellem, men absolut ikke for kraftigt. Som på den åbne halmballe kommer svampene i bølger med 10-14 dages mellemrum, og der kan komme fra tre og helt op til syv bølger. Frugtlegererne drejes op af jorden, og hulerne efter stokken fyldes med lidt dækjord. Man må ikke skære dem af, og lade stokbasis stå tilbage, og heller rive dem op så dækjorden ødelægges. Når alt går bedst muligt til, kan udbyttet blive formidabelt. Joachim Püschel, der startede Bredblad-dyrkningen har stadig rekorden: 33 kg. svampe på én kvadratmeter bed. Så noget tyder på, at dyrkning i mist-

bænk med dækjord er langt at foretrække frem for dyrkning på halmballe uden dækjord, hvis man har mulighed for det.

Litteratur

- Benedix, E. H., 1959: – Westfälische Pilzbriefe 2: 49-5.
 Bresadola, G., 1926: Selecta Mycologica II. Studi Trentini Ser. II. -Sci. Nat. ed Econ. 7 (1): 51-81.
 Cetto, B., 1977: Der grosse Pilzfürher. Bd. 1. 3. udg. – BLV München, 669 s.
 Chang, S. T. & W. A. Hayes eds., 1978: The biology and cultivation of edible mushrooms. – New York, 819 s.
 Doll, R., 1975: Mykologische Notizen aus Mecklenburg II. -Mykologisches Mitteilungsblatt 19 (2): 45-61.
 Englbrecht, J., 1987: Pilzanbau in Haus und Garten. – Stuttgart, 128 s.
 Gramss, G., 1975: Konkurrenzpilze und Parasiten in den Kulturen holzbewohnender Speisepilze. – Zeitschrift für Pilzkunde 41: 19-30, 165-168.
 Lelley, J., 1976: Kulturträuschling. – Landwirtschaftskammer Rheinland, Bonn.
 Lelley, J. & F. Schmaus, 1976: Pilzanbau. – Stuttgart, 318 s.
 Murrill, W. A., 1922: Dark-spored Agarics. II. *Gomphidius* and *Stropharia*. – Mycologia 14: 121-142.
 Püschel, J., 1969: Der Riesen-Träuschling, ein neuer Kulturpilz. -Champignonanbau 19, Beilage zu Deutsche Gärtnerepost, Nr. 42.
 Püschel, J., 1970: Die Kulturträuschling – ein Speisepilz von wachsender Bedeutung. – Mykologisches Mitteilungsblatt 14 (1): 17-22.
 Püschel, J. & C. Lindstädt, 1970: Speisepilze aus dem eigenen Garten. – Champignonanbau 23, Beilage zu Deutsche Gärtnerepost.
 Szudyga, K., 1978: *Stropharia rugoso-annulata*. – i Chang & Hayes eds. 1978.

Fig. 3. Rødbrun Bredblad (*Stropharia rugosoannulata*) dyrket på halmballe i Danmark. Hatten er kastanje-rød brun og bliver gerne 20 cm i diameter.

Nordiske svampetidsskrifter

Jørgen Albertsen

Langemarksvej 32, 2860 Søborg

Jan Vesterholt

Hørvejen 62, 7183 Randbøl

Den meget store stigning i interessen for naturen, som vi har oplevet i Danmark i den sidste halve snes år, har haft sine paralleller i de øvrige nordiske lande. Et resultat heraf er, at der nu i Norge, Sverige og Finland udkommer adskillige svampetidsskrifter, såvel videnskabelige som populærvidenskabelige ligesom SVAMPE.

Denne artikel omhandler nogle af de tidsskrifter, som vi mener kan have interesse for medlemmer af Svampeforeningen.

Jordstjärnan

Jordstjärnan er medlemsblad for den landsdækkende svenske svampeforening. Jordstjärna er det svenske navn for slægten Stjernebold og samtidig foreningens logo. Det er et populærvidenskabeligt tids-

skrift, som udkommer med 3 hefter årligt plus en medlemsfortegnelse med adresser og telefonnumre på samtlige medlemmer. 1989-årgangen er den 10. i rækken. Hefterne er i A5 format og på ca. 80 sider hver. Alle artikler er skrevet på svensk og nogle få har engelsk resumé.

Jorstjärnan har siden hefte 2, 1988 været produceret ved "Desk Top Publishing" med en MacIntosh datamat. Dette indebærer at de sidste 3 hefter hverken indeholder sorthvide eller farvefotos inde i bladet, men kun enspaltet tekst og stregtegninger, hvilket giver bladet et noget monotont præg. Til gengæld er der farvefotos til overflod på bladets omslag, idet der på både yder- og inderside af alle hefters omslag er trykt ialt 7 farvefotos, som generelt er af høj kvalitet. De afbildede arter behandles i artiklerne inde i bladet.

I stofvalg og niveau minder Jordstjärnan meget om SVAMPE. I hefte 1, 1989 er der f.eks. artikler om følgende: Slank Stødsvamp (*Xylaria longipes*), udbredelsen af tre poresvampearter, som snylter på Eg, Knoldet Stilkporesvamp (*Polyporus tuberaster*), interessante Slørhatte fra Uppsalaområdet og en meget lang (28 sider) artikel om svampe, der vokser på Tørvemos (*Sphagnum*). Til forskel fra SVAMPE optages en del plads i bladet af annoncer for svampekurser, rejser, bogsalg m.m. – stof som mister sin aktualitet kort tid efter udgivelsen. Dette kunne med fordel bringes i årets program. En god ting er referaterne af de større svampe-træff med omtale af spændende fund m.m. Også lokalforeningerne kan komme til orde i bladet med årsrapporter o.l. En anden god ting er en mere eller mindre fast rubrik med omtale af artikler i andre tidsskrifter, dels svampe-tidsskrifter, dels bredt naturvidenskabelige tidsskrifter, som lejlighedsvis har artikler om svampe. Svampeoplysninger forekommer så godt som ikke i bladet.

Medlemsskab af Sveriges Mykologiske Förening som indbefatter abonnementet på Jordstjärnan tegnes ved at indsende 75 Skr (1989) til Sveriges Mykologiske Förening, Knallvägen 10, S-616 00 Åby. Postgiro 443 92 02-5.

Windahlia

Windahlia udgives af Göteborgs Svampeklubb og udkommer med et nummer årligt. Bladet er opkaldt efter den nu afdøde svenske mykolog Tore Nathorst-Windahl.

Bladet har siden sin start gennemgået en udvikling, så det i dag har karakter af at være et videnskabeligt tidsskrift, der er nydeligt trykt på papir af god kvalitet og med god gengivelse af sort-hvide billeder. Farvebilleder forekommer ikke. Artiklerne er for langt størstepartens vedkommende skrevet på engelsk.

Som der står på inderomslaget, udgiver Windahlia artikler om mykologi, især indenfor områder som morfologi, systematik, floristik og økologi. Mykologi skal dog her forstås i bred forstand, idet der også forekommer enkelte artikler om laver (lichener). Stofudvalget i bladet bærer meget præg af, at Göteborg i de seneste årtier har været centrum for udforskningen af de resupinate svampe. I bladet har der således været talrige artikler omhandlende disse (deres taksonomi, resultater af dyrkningsforsøg, diskussion af artsbegrebet på baggrund af dyrkningsforsøg etc.). Artikler omhandlende bægersvampe og hatsvampe er derimod ret fåtallige sammenlignet med, hvad man ser i andre svampetidsskrifter.

Windahlia udgives og kan bestilles hos Fungiflora A/S, Blindern, N-0313 Oslo 3, Norge. Windahlia 16 & 17, der i skrivende øjeblik er de seneste udkomne, kostede hver 50 norske kr. og var på henholdsvis 167 sider (festskrift for John Eriksson) og 85 sider. Den lave pris skyldes bidrag fra Tore Nathorst-Windahls mindefond.

Blekkoppen

Blekkoppen er medlemsblad for Norsk Soppforening, den landsdækkende norske svampeforening. Blekkopp er selvfølgelig det norske navn for Slørhat, men om de har valgt dette navn på grund af blækket eller antabussen er uvist!

Det er et populærvideenskabeligt tidsskrift som udkommer med 3 hefter årligt, og sidst udkomne hefte er nr. 46 i bladets 16-årige liv. Formatet er A5 og hvert hefte er på ca. 40 sider. Alle artikler i bladet er skrevet på norsk og på et niveau, som ikke kræver særlige forudsætninger af læseren.

Blekkoppen har i løbet af de sidste par år fået en betydelig ansigtsløftning. Fra at være et tidsskrift med enspaltet tekst og udelukkende stregtegninger på mat papir, fremtræder det nu med blandet en- og tospaltet tekst og fotos i både sort-hvid og farve på glittet papir. Kvaliteten af farvebillederne er generelt god. Ifølge bladets redaktører arbejder man stadig på en omlægning af bladet til "Desk Top Publishing" – altså datamatstyret lay-out – så måske vil de næste numre komme til at se helt anderledes ud?

Blekkoppen har ligesom SVAMPE visse faste rubrikker, f.eks. "Sopp i Fokus", som er en parallel til SVAMPES "Sæsonens Art". I hefte 46 bringes udmærkede farvefotos og beskrivelser af Fløjlsfod (*Flammulina velutipes*) og Alm. Grønbæger (*Chlorociboria aeruginascens*) under "Sopp i Fokus". Andre faste rubrikker er "Boletaria" med svampeopskrifter, "Soppenes ABC" med gennemgang og forklaring af udvalgte mykologiske begreber, "Mykonytt" med annoncering af kommende svampekongresser og -kurser, samt referater af afholdte do. Desuden indeholder hefte 46 anden del af en artikel om hekseringe, en om heksekoste, en beskrivelse af svampe på markedet i Seoul i Sydkorea, samt første del af en artikel om iøjnefaldende bægersvampe med 3 flotte farvebilleder og scanning elektronmikrofotos af sporer. Endelig er der en lille artikel om hvordan man dyrker svampe i petriskåle på forskellige substrater. Bag i bladet er der en alfabetisk liste over de omtalte svampes latinske artsnavne med forklaring af deres betydning.

Abonnement på Blekkoppen koster 60 Nkr og

medlemsskab af NS inklusiv abonnement koster 80 Nkr (1989). Det bestilles ved henvendelse til Norsk Soppforening, Postboks 27, N-1310 Blommenholm. Postgiro 5193487.

Agarica

Agarica udgives af Fredriksstad Soppforening og udkommer med to numre årligt. Lige som det var tilfældet med SVAMPE, så det første nummer dagens lys i 1980, og det, der udkom sent i 1988, var derfor lige som vores nr. 18 i rækken.

I Fredriksstad har man lige som hos os stået over for at skulle afbalancere det "lette" og det "tungere" stof, men man har gjort det på en anden måde. Fra begyndelsen udgav man skiftevis populære numre (fortrinsvis om madsvampe) og mere videnskabelige numre. Nu er det populære stof blevet helt vræget, bl.a. fordi der i forvejen findes et populært svampetidsskrift i Norge (Blekksoppen).

Alligevel kan man ikke sige, at bladet er blevet videnskabeligt i den forstand, at det er et tidsskrift, som er egnet til nybeskrivelser af arter. Dertil når det på grund af sit begrænsede oplag ud til for få personer. Enkelte nybeskrivelser er det dog blevet til – nogle kernesvampe fra Argentina og en huesvampevarietet fra Sardinien – begge dele må i øvrigt forekomme rigeligt eksotisk for et norsk publikum. Bladets redaktør (Øyvind Weholt) er nok også realistisk, når han vælger at foretage sine egne nybeskrivelser (af norske svampearter) i hollandske Persoonia og i Zeitschrift für Mykologie, som begge finder vej ud til flere mykologer og biblioteker. Dette viser samtidig også klart, at redaktøren ønsker at Agaricas stofområde skal ligge "over" det populære men "under" det professionelle videnskabelige.

At man i bladet stiler mod et større publikum end det norske ses blandt andet af, at de fleste artikler er skrevet på engelsk. Nogle artikler er på fransk, og der er endnu enkelte tilbage, som skriver på norsk – dog altid med en sammenfatning på engelsk. Lay-out bliver pænere for hvert nummer der kommer, men artiklerne er trykt i den form, de er indsendt, og trykqualiteten er derfor svingende, omend ikke så meget som i vores program.

Hvert nummer af Agarica har ét farvebillede, og det er et ganske almindeligt 9x13-foto, som er klæbet fast på indersiden af omslaget. I de seneste numre har der været fortrinlige fotos af interessante svampearter.

Lidt provokerende kan man sige om Agarica, at det overvejende består af to typer artikler:

1. Kendt udenlandsk mykolog skriver en artikel om

nogle interessante sydnorske indsamlinger (ofte samlet af redaktøren).

2. Redaktøren skriver en artikel om nogle interessante sydnorske indsamlinger, som en kendt udenlandsk mykolog har hjulpet med at bestemme.

Dette er naturligvis en urimeligt unuanceret formulering, og under alle omstændigheder udgør sådanne artikler værdifulde bidrag til kendskabet til Norges svampeflora. Det er på imponerende vis lykkedes at få et stort antal internationalt kendte mykologer til at skrive til bladet. Blandt disse kan nævnes Korf, Kuyper, Noordeloos, Bon, Maas Geesteranus, Watling, Whalley, Gröger samt naturligvis alle de lokale koryfæer.

Det er lidt imponerende, at en lille norsk forening kan klare udgivelsen af et tidsskrift som Agarica. I disse år er flere svampetidsskrifter i alvorlig stofnød, og den sydnorske entusiasme står foran endnu en prøve. Men det klarer den sikkert også.

Agarica koster 50-100 norske kr. pr. nummer normalt svarende til ca. 1 kr. pr. side og kan bestilles ved henvendelse til Agarica, P.O.Box 167, N-1601 Fredriksstad, Norge.

Sienilehti

Sienilehti udgives af Suomen Sieniseura – Finlands Svampevenner – og udkommer med 4 numre årligt. Disse hefter er kun halvt så tykke som SVAMPE-hefter, så antallet af sider pr. år bliver omtrent det samme som i vores blad.

Bladet, der i det hele taget minder meget om SVAMPE i sin opsætning og trykqualitet, er forsynet med farvebilleder af god kvalitet. Det består overvejende af artikler af typen "Ny art fundet i Finland" og af artikler med nøgler til større og mindre svampegrupper. Artikler med nybeskrivelse af arter m.v. forekommer ikke i Sienilehti (men i stedet i Karstenia). Alle artikler er skrevet på finsk, men de er i reglen forsynet med kortfattede sammenfatninger på engelsk – svarende til hvad vi kender fra SVAMPE. Vi, der ikke nåede med på vinterens udvidede aftenskolekursus i finsk, må nøjes med farvebillederne og disse sammenfatninger.

Henvendelse om medlemsskab i foreningen kan ske til Suomen Sieniseura ry, Unioninkatu 44, SF-00170 Helsinki 17, Finland.

Karstenia

Karstenia udgives af den finske mykologiske forening (Societas Mycologica Fennica) og udkommer i reglen med to numre årligt, disse numre er oftest på 30-40 sider. Bladet er opkaldt efter den kendte finske

mykolog Petter Adolf Karsten, der levede fra 1834 til 1917.

Karstenia er et videnskabeligt tidsskrift, hvori der regelmæssigt forekommer nybeskrivelser af svampearter, revisioner af artskomplekser m.v. Artikler af typen "Ny svamp fundet i Finland" forekommer kun sjældent. Bladet er professionelt trykt med en udmærket gengivelse af sort-hvide billeder. Farvebilleder forekommer jævnligt men ikke i alle numre.

Forfatterne er i de fleste tilfælde professionelle, finske mykologer, og langt den overvejende del af det, der skrives er på engelsk. Artikler på tysk har været trykt, men der skrives ikke på finsk. Da der findes finske eksperter både inden for hatsvampe, poresvampe, bægersvampe, skivesvampe og slimsvampe fordeler Karstenias stof sig godt ud over svamperiget. Finsk mykologi har i dag et ganske højt

niveau med kompetente folk som f.eks. Kytövuori, Harmaja, Huhtinen, Vauras og Niemelä, selv om mange nok vil finde, at den produktive Harri Harmaja har en noget snæver artsopfattelse.

I det seneste udsendte hefte af Karstenia (vol. 28, nr. 2) har Ilkka Kytövuori revideret gruppen omkring Krokodille-Ridderhat (*Tricholoma caligatum*), og heraf fremgår det, at Matsutake (*T. matsutake*) er fundet i Hoverdal Plt. i Vestjylland. I øvrigt skal arten nu hedde *T. nauseosum* (Blytt) Kytövuori, idet Blytts navn er 20 år ældre end det japanske. Tidligere har Hoverdal-indsamlingen været kaldt *T. caligatum*, men dette er ifølge Kytövuori en art, man skal ned til den sydlige del af Europa for at finde.

Medlemskab af foreningen eller bestilling af enkeltnumre kan ske hos Societas Mycologica Fennica, Unioninkatu 44, SF-00170 Helsinki 17, Finland.

Pilfinger (*Hypocreopsis lichenoides*) i Danmark

Thomas Læssøe
Møllegade 21 A st.tv.
2200 København N

Pilfinger (*Hypocreopsis lichenoides* (Tode)Seaver) er en meget karakteristisk og særpræget repræsentant for kødkernesvampene (Hypocreales), en undergruppe af kernesvampene (Pyrenomycetes) (Fig. 1). Pilfinger var efter min investering i Jahn: "Pilze die an Holz Waschen" et "must". Den måtte findes! Og det var en frydefuld fornemmelse, da Steen Elborne og undertegnedse fandt en smuk forekomst på Kås Hoved i det nordvestjyske. Siden skulle det vise sig, at netop denne lokalitet var en af Aksel Klinges klassiske. Klinge var en meget dygtig feltmykolog og fandt de første kollektioner af Pilfinger siden det enlige fund rapporteret af Lind (1913) fra en Rostrup indsamling på Fyn. Stadig det eneste fynske fund! Der er bevaret en livlig brevveksling med vores tidligere formand Niels Fabricius Buchwald og Klinge, hvor begge herrer udtrykker frustration over eksemplernes mangel på perithecier og sæksporer. Klinge skrev om sine fund i Friesia (1956). Pudsig nok er der faktisk sæksporer til stede i mindst et af Klinges eksemplarer.

Hypocreopsis-slægten står nærmest ved *Hypocrea*. Den karakteristiske radiære vækst med fingre i alle retninger er et entydigt kendetegn for slægtens tempererede repræsentanter. I troperne er slægtsafgrænsningen derimod ret vanskelig. Svampens

frugtlegerer - perithecier - dannes inderst på ældre eksemplarer, men mange eksemplarer kommer ikke så langt i deres udvikling. Til gengæld dannes gennem hele udviklingen ukønnede (konidie-) sporer, der ses som et brunt pudder på overfladen. Af og til ses eksemplarer der er døde bort midten. Nedenfor er alle de op til dato indsamlede fund listet og på kortet (Fig. 2) ses både herbariebelæggene og fund fra litteraturen. Jeg har valgt ikke at give en udførlig beskrivelse af denne letgenkendelige art, men kan f.eks. henvise til Strid (1967) og Niemelä & Nordin (1985).

De sidstnævnte forfattere har behandlet artens nordiske forekomst dog uden at tage hensyn til nyere danske fund. I denne fremstilling er der medtaget 34 fund fra Danmark, idet der kun er medtaget et fund pr. lokalitet. De to nævnte forfattere antager, at arten er under hastig udbredelse i Skandinavien. Det er muligt de har ret, men arten er på trods af sin karakteristiske fremtoning ikke let at finde. Det er nødvendigt at trænge dybt ind i de tætteste og mest ufremkommelige pilekrat for at finde arten. Her synes den til gengæld at være hyppigt forekommende, men tilsyneladende mangler den i det meste af Østjylland og på øerne. Mange sjællandske lokaliteter, der synes egnede er velundersøgte, men Pilfinger er

Pilfinger (*Hypocreopsis lichenoides*) fotograferet på Blågrøn Pil (*Salix glauca*), Quinqua-dalen, Taserssuaq, Sydgrønland. HK & TL-288. Foto T. Læssøe.

kun kendt fra to fund på Sjælland.

En mulig årsag til fremgangen kan ligge i ændrede landbrugsformer, f.eks. opgivning af tørvegravning med efterfølgende tilgroning og faldende kreaturhold med opvækst af pilekrat til følge. I dagens ellers så "velplejede" Danmark er der formodentlig bedre betingelser for Pilfinger end i det gamle bondeland med andre driftsformer. For øjeblikket foreligger der ingen fund i umiddelbar nærhed af vores største bysamfund, men det er endnu for tidligt at sige om der er en årsagssammenhæng.

Pilfinger bliver som oftest fundet på stammer eller grene, der er angrebet af Tobaksbrun Ruslædersvamp (*Hymenochaete tabacina*). Ofte ses frugtleget lige der, hvor to grene har kontakt med hinanden. Hovedparten af de danske fund er fra pil. Hassel er en anden hyppig vært, ikke mindst i Sverige. Af og til ses frugtleget på urter som f.eks. Gederams men vist nok altid i forbindelse med et livskraftigt angreb på en mere hyppig vært. Se fundlisten for andre værter. Tobaksbrun Ruslædersvamp er overodentlig hyppig også i bynære moseområder som f.eks. Døde Å området ved Århus og Insulinmosen ved Gentofte Sø i det nordlige København. Årsagen til "fremgangen" i det jydsk kerneområde kan dog som altid skyldes en mere målrettet indsamlingsaktivitet i dette område. En anden tilsyneladende sjælden og iøjnefaldende kernesvamp, *Ca-*

marops polysperma, er over hele Europa anset som værende sjælden, men blev "pludseligt" relativ almindelig i Danmark efter en målrettet indsamlingsaktivitet (Klug-Andersen & Rabenborg 1983). Denne og uden tvivl mange andre svampearter er så specifikke i deres voksekrav, at kun den specialiserede indsamler finder dem, og de vil oftest optræde som "sjældne" i håndbøgerne.

Dennis (1975) rapporterede den meget nærtstående *Hypocreopsis rhododendri* fra øen Mull. Candy & Webster (1988) gav en indgående beskrivelse af denne art og dens udbredelse på de Britiske Øer. Tilsyneladende er arten ikke endnu påvist på kontinentet, og den blev oprindeligt beskrevet fra Nordamerika. Den ligner til forveksling Pilfinger, men sporerne er kortere, mere runde, tykvæggede og farvede. De britiske fund er fra Hassel og Slåen og også denne art er tilknyttet træ de er angrebet af Ruslædersvamp. *H. rhododendri* synes at være endnu mere atlantisk i sin udbredelse end Pilfinger.

Det er mit håb at denne artikel bliver efterfulgt af en række artikler om de øvrige danske kødkernesvampe. Der er allerede mange indsamlinger hobet op i mine og Botanisk Museums gemmer og i Landbohøjskolens herbarium, men flere fund er yderst velkomne. Det drejer sig om slægterne *Hypocrea*, *Creopus*, *Hypomyces*, *Peckiella*, *Nectriopsis*, *Arach-*

nocrea, *Protocrea* og *Podostroma*. Fund (friske eller tørrede) bedes sendt til Botanisk Museum, Gothersgade 130, 1123 København K.

Materiale

CP: Landbohøjskolens herbarium. AAU: Herbarium Jutlandicum, Botanisk Institut, Århus Universitet.

Alle andre fund er deponeret på Botanisk Museum, København.

asc: med ascosporer. - m: ikke mikroskopert. - b: uden belegg.

Jylland: Råbjerg Mile, 15.X.1985, *Salix* sp. med *Hymenochaete tabacina*, R. Toft, asc; Åsted Ådal, 13.X.1983 (DB 83.133) & 10.IX.1984 (DB 84.067), *Salix* sp. med *H. tabacina*, D. Boertmann, asc; Uggerby Plantage, 18.X.1985, *Salix* sp. med *H. tabacina*, P. D. Rabenborg; Gl. Vrå Mose ved Tylstrup, 27.VII.1988, *Salix* sp., C. Lange, - asc; Fosdalen, 19.IX.1965, *Corylus avellana*, K. Toft (CP), - m; Kaas (Kås Hoved, Vest-Salling), 27.VII.1955, *Lonicera periclymenum* & *C. avellana*, A. B. Klinge, - m; ibid., 21.X.1981, *Quercus* gren med *H. tabacina*, S. A. Elborne-O334, asc; Kielstrup Sø, 10.IX.1983, *Salix* sp., H. Knudsen, asc; Hevring Hede, "Rævekrattet", 21.X.1970, *Salix cinerea*, S. Svane (AAU), - m; Fuglsø Mose nordøst for Avning, 5.X.1975, *Salix* sp. med *H. tabacina*, P. Corfixen, asc; Østrup Skov ved Randers, 13.XI.1955, *Corylus avellana*, A. B. Klinge, - b; Læsten Bakker & Mose, 11.IV.1955, *Salix aurita* & *Chamaerion angustifolium*, 11.IV.1955 (& 14.IV), A. B. Klinge (CP), - m; ibid., 1.VIII.1954, *Sorbus aucuparia*, A. B. Klinge (CP), - m; Klørup ved Randers, 3.IV.1955, *Salix caprea* & *Picea canadensis*, A. B. Klinge, - b; Struer, Kærgårdsmølle, Kilen, 4.VIII.1975, *Salix* sp. med *H. tabacina*, P. Corfixen 3272; Skovlund Plantage ved Vegen Å, 19.IV.1977, *Salix cinerea* med *H. tabacina*, J. Thostrup; Ibid., 4.VI.1987, *Salix* med *H. tabacina*, D. Boertmann-87001; Ballesbæk, Rørbæk Sø, 30.VII.1975, *Salix*, P. Corfixen 3230, asc; mose ved Ring Sø, 29.VII.1975, *Salix* sp. med *H. tabacina*, P. Corfixen 3220; Gjessø Mølle, 3.X.1985, *Salix* sp. uden *H. tabacina*, S. A. Elborne-1435, asc; Anso Mølle, 1,5 km N for Vrås, 9.IX.1980, *Salix* ?, U. Søchting, asc; Salten Profil, *Salix* sp. med *H. tabacina*, D. Boertmann 85.152; Boels Bæk NØ for Nr. Snede, 21.V.1971, i pilemose, S. Svane 00708 (AAU), - m; Veng Sø, 30.IX.1975, *Salix*, P. Corfixen 3544, asc; Mols Bjerge, 21-23.IX.1957, *Quercus*, komm. E. Bille Hansen, Friesia 6: 126-130, - b; Friisvad Mølle N for Varde, 2.II.1969, *Rosa* sp., J. E. Sørensen, asc; Ribe, 1955, *Salix* ?, L. Edelberg (i følge Klinge, Friesia 5: 288), asc; Fladsten Mose, 14.IX.1975, *Salix*, P. Corfixen 3413; Elsted Bæk S for Genner, 14.IX.1975, *Salix* sp. uden *Hymenochaete*, P. Corfixen 3415, asc; Stensbæk Plantage ved Gelså, 26.IV.1975, *Salix* sp. med *H. tabacina*, O. Lansø; Skast Mose, 23.V.1987, *Salix* sp. med *H. tabacina*, T. Læsøe-1458, asc; Tinglev Mose, 21.X.1983, *Salix* sp., T. Læsøe-0726, asc; Frøslev Mose, 17.X.1983, *Salix* sp. med *H. tabacina*, S. A. Elborne-1008, asc; Smedeby Mark ved Kruså, 9.XI.1974, *Salix* sp., P. Corfixen, asc. Fyn: Klingstrup, 31.XII.1864, løvtræspind, E. Rostrup, Sjælland: Bør-

stingerød Mose, 23.IX.1978, *Salix cinerea* med *H. tabacina*, P. Corfixen 3733, asc; Flakkebjerg Lung, 1.VII.1985, *Salix* sp. & *Rubus idaea*, P. D. Rabenborg, asc. Uden stedangivelse: 1 indsamling (AAU).

De mange indsamlere takkes for at have stillet deres materiale til rådighed ligesom de tre nævnte herbarier.

Litteratur

- Candy, B. & J. Webster 1988: *Hypocreopsis rhododendri*, a rare conspicuous fungus. - The Mycologist 2(1): 18-21.
Dennis, R. W. G. 1975: New or interesting British microfungi, III. - Kew Bulletin 30: 345-365.
Klinge, A. B. 1956: Beiträge zur Pilzflora Jütlands. - Friesia 5: 284-288.
Klug-Andersen, S. & P. D. Rabenborg 1983: *Camarops* i Danmark. - Svampe 7: 12-17.
Lind, J. 1913: Danish fungi as represented in the herbarium of E. Rostrup. - 648 s., København.
Niemelä, T. & I. Nordin 1985: *Hypocreopsis lichenoides* (Ascomycetes) in North Europe. - Karstenia 25: 75-80.
Strid, Å. 1967: *Hypocreopsis lichenoides* (Tode ex Fr.) Seaver, a rare ascomycete. - Svensk Botanisk Tidskrift 61: 79-87.

Diplomtagere 1988

Følgende personer har bestået diplomprøven i svampekendskab i 1988:

Jens Stoumann Jensen, København
Laurence J. Hunt, København
Bill Jacobsen, København
Anne-Lise Stope, Sakskøbing
Birgit Jensen, Helsingør
Michael Ivan Hansen, Kastrup
Jytte Rasmussen, Ballerup
Lars Bo Bille Bossov, København
Bjarne Olsen, Roskilde
Birgit Jacobsen, Haslev
Bende Winsløw, Frederiksberg
Irmelin Müller, København
Søren Hansen, Slangerup
Klas Nørskov, Silkeborg
Anneli Gerdson, Tinglev
Benny Christensen, Tim
Morten Christensen, Tim
Anne-Margrethe Lind, Ørum Sønderlyng
Ole Hvass Madsen, Aalborg
Lise Samsø Madsen, Århus

Foreningen ønsker diplomtagerne tillykke!

Vorsø – mykologisk set.

Skov- og Naturstyrelsens forskningsrapport nr. 3 fra Naturreservaterne.

Thomas Læssøe

Botanisk Museum, Gothersgade 130, 1123 København K

Det naturvidenskabelige reservat Vorsø, beliggende i Horsens Fjord indenfor Alrø, er på mange måder enestående. Øen blev købt i 1928 af et legat stiftet af zoologen Herluf Winge for at skabe et fristed for dyr og planter, "ogsaa de saakaldte skadelige".

Der gik dog mange år før hele øen blev overladt til naturens frie udfoldelse. Legatet, bestyret af Københavns Universitet, var tvunget til at acceptere en landbrugsmæssig udnyttelse af en del af øen på grund af pengemangel. Fra 1979 har reservatet været administreret af Statsskovvæsenet og det videnskabelige arbejde varetages nu af Skov- og Naturstyrelsen under Miljøministeriet. Ved overtagelsen ophørte al landsbrugsdrift på øen, og en æbleplantage blev fjernet maskinelt. Andre "plejeforanstaltninger", så som fjernelse af selvsåede ædelgraner fra en tidligere plantage, har været debatteret, men øen ligger for tiden hen, helt uden indgreb. De eneste forstyrrelser hidrører fra et mindre antal sommerekursioner og fra personalets rutinefunktioner så som pasning af vejrstation, vand- og ynglefugle optællinger osv. Endvidere har forskellige biologer projekter kørende på øen, bl.a. en registrering af skovudviklingen på de opgivne marker. I denne rapport redegøres for mykologiske studier foretaget i perioden 1980 til 1988.

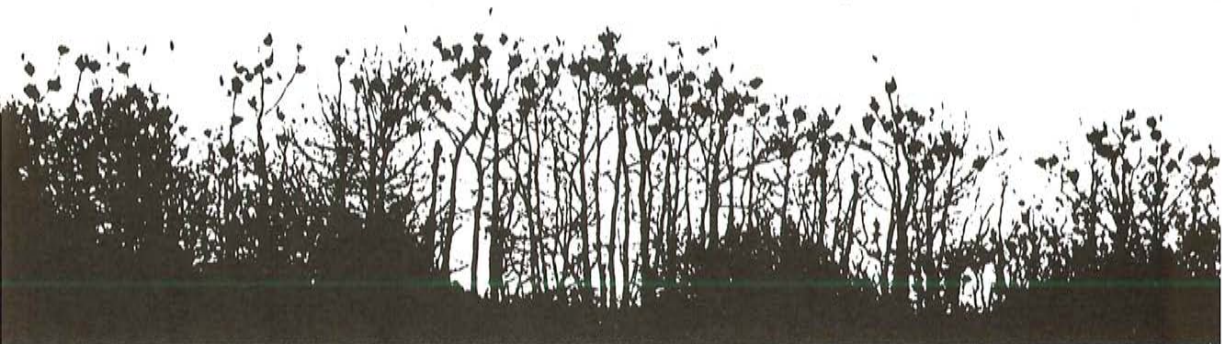
Vorsøs vegetation.

Vorsøs planteliv er blevet detaljeret beskrevet af først Wiinstedt (1938) og siden i Jessens store afhandling "Vorsøs Flora og vegetation" (1968). På grund af den tidligere landbrugsdrift er der mange forskellige successionstrin repræsenteret, og nu bevirker også den eksplosive udvikling i skarvbestanden en hurtig ændring i skovenes udseende.

Allerede når man kører på landevejen fra Horsens mod Søvind ses den karakteristiske, topuklede Vorsø-profil, henholdsvis Vesterskov og Østerskov. I øens vestligste ende ses, i en nu stærkt medtaget poppelremise, en af skarvkolonierne. Især sent på sæsonen, når vegetationen er kalket hvid af skarvekskrementer, lyser kolonien op på afstand. Iøvrigt er hele skovbilledet i dag præget af især skarvens koloniaktivitet, men også fiskehejre- og rågekolonier påvirker skovene og ikke mindst Øster Remise. Remiserne blev oprindeligt plantet som en vildtplejeforanstaltning, men poplerne blev dog også plantet af forshensyn.

Vorsøs skove er blevet opmålt (takserede) af Müller og Nielsen (1953, 1964) og Löhr & Nielsen (1975) med henblik på at studere udviklingen frem mod "urskovsstadiet", dvs. når vedmassen i skoven har stabiliseret sig. Urskovsbetegnelsen klinger lidt specielt i denne sammenhæng, idet skovenes artssammensætning ikke skyldes naturkræfterne alene, men også menneskets indplantning af diverse træarter. En bedre betegnelse må være klimaksskov. Mest markant er den indførte ærs succes på øen. Især nordøst for Østerskov er æren næsten enerådende og i disse år er en ny ærskov ved at blive dannet ud for Tepotten. Halbergs (1984) opmåling tyder dog på at området med tiden vil blive en blandingskov af især Elm og Ær. Blandingen af Elm, Ask, Eg og Bøg i de to gamle skove er relativt udsædvanlig ikke mindst så langt mod nord i Jylland. De ældste dele af Østerskov er betydeligt ældre end Vesterskov. Vesterskov er mest fugtig og er stærkt askedomineret i den vestligste del, mens Elm dominerer i den nordøstlige ende. Denne elmebestand er dog stærkt på retur

Skarvkoloni på Vorsø. Foto Jens H. Petersen.

p.g.a. elmesyge. Den plantede Nørre Remise har en spændende sammensætning af bl.a. Bøg, Poppel, Birk og øens eneste avnbøge.

I de allerseneste år har to områder med elleskov udviklet sig; dels fra sydsiden af Vesterskov og dels lige øst for gården i kanten af den tidligere æbleplantage.

Ikke al opgivet landbrugsjord er sprunget i skov. Især øens vestlige ende domineres af tætte gederamsbestande med indslag af bregner, nælder og ofte med et fint mosdække i bunden. Den ringere trævækst forklares ved de fremherskende vestenvinde og deraf ringere frømængde på denne del af øen. Gederamsen synes også at være særdeles konkurrencedygtig, sikkert på grund af den høje jordbonitet. (se iøvrigt Halberg, 1985).

Mykologisk Historie

Jessen (1968) medtager nogle få noter om svampelivet på Vorsø, bl.a. et fund af Kæmpe-Støvbold (*Langermannia gigantea*), der ikke siden er registreret. Han skrev desuden, at "I årene 1960-61 har stud. mag. H. Dissing foretaget omfattende indsamlinger af jord- og barkboende svampe på øen". Dissing har overdraget mig sit materiale, der desværre er i dårlig stand p.g.a. insekt- og skimmelangreb. Det har dog været muligt at bestemme en stor del af de godt 200 indsamlinger.

Mit eget arbejde startede med et ni måneders ophold i 1980 i forbindelse med aftjening af civil værnepligt. Specielt i årene 81-83 blev der fulgt op med en række besøg, og så sent som i september 1988 blev der afholdt en specialekursus til øen med deltagelse af gæster på den nordiske mykologiske kongres.

Øen er nu en af de bedst undersøgte skovlokaliteter i Danmark. Der findes meget få tilsvarende danske undersøgelser. Et deltaljeret lokalitetsstudium, baseret på tre sæsoner, findes i Langes (1948) afhandling om især *Sphagnum*-tilknyttede arter i Maglemose i Grib Skov. Døssings (1982) liste over især hatsvampe fra Horreby Lyng er baseret på blot en enkelt sæson. Munk & Munk (1957) har publiceret en liste over Agaricales fundet på Strandkjær, Mols, og pyrenomyceterne fra samme område blev publiceret af Munk (1948). På trods af Vorsøs beskedne areal er den her foreliggende liste længere end de nævnte, bl.a. fordi der er foretaget flere besøg.

Jordbundsforhold

Udover et tyndt lag pålejret sand langs kysten og en ganske lille moræneås mellem Tepotten og Vesterdam er jordbunden stort set overalt muldrig og af høj bonitet. I det nordøstlige hjørne er situationen dog mere speciel, idet der her findes en mergelforekomst, der er delvist udgravet. (Se mergelgrav på

Den gamle fredmark mod vest, hvor Gederams stadig dominerer. Foto Thomas Læssøe.
Chamaenerion angustifolia still dominates on old farmland. Photo Thomas Læssøe.

Vesterdam på Vorsø 1980. Sommerstemning i Skarvkolonien. Foto Thomas Læssøe
Cormorant colony, summer 1980. Photo Thomas Læssøe.

kortet). I dette område har H. P. Lorentzen målt høje relative pH værdier og tilsvarende højt calciumindhold. Dette afspejles både i plante- og svampefloraen. Lorentzens tal viser desuden en tendens til høje pH/calcium værdier mod vest i Østerskov og omkring den lille dam i Tepotten. Svampefloret langs kysten mod vest fra nordøsthjørnet tyder også på et højt calciumindhold.

Fænologiske studier

I 1980 blev der udlagt syv områder i hvilke fem eller ti markeringspinde blev anbragt mere eller mindre tilfældigt, hver repræsenterende centrum i en cirkel på 1 kvadratmeter.

Svampefloret i cirkelfelterne blev fulgt hele efteråret 1980. I tabellen summeres resultaterne. Mest bemærkelsesværdigt er det meget store artsantal i mergelgravsområdet.

Det er ikke muligt at drage de helt store paralleller til andre studier, da det foreliggende materiale ikke er tilstrækkeligt omfattende. Et problem ved undersøgelsen var den meget høje "mortalitet" på grund af de sorte skovsnegles aktivitet. De mest kødfulde arter blev ofte fortæret allerede som helt små.

De syv områder med omtrentlig beliggenhed og træflora

For hvert felt er angivet antal hatsvampe (Agaricales)(A) og antal køllesvampe (Clavariaceae) m.m. (C).

		A	C
I	Tepotten (Bøg, Fyr, El, Spids-Løn)	12	2
II	Egeplantning (kvadraterne EDVI)	14	3
III	Nørre Remise (Bøg, Birk, Avnbøg)	18	6
IV	Østerskov v. vestdiget (Bøg, Elm)	13	4
V	Birke-Hasselfelt (kvadrat CIII)	5	4
VI	Ærfelt (opmålingskvadratet)	3	4
VII	Mergelgravsområdet (Hvidtjørn m.v.)	41	16

Område V har 5 cirkelfelter, resten 10; hvert felt er besøgt ca. 20 gange fra august til november.

De 41 hatsvampearter og 16 køllesvampe fra mergelgravsområdet er fordelt på følgende måde:

Antal felter	Artsfrekvens (Antal felter hvori de enkelte arter er fundet)	
	A	C
1	22	5
2	8	0
3	5	4
4	4	2
5	1	0
6	0	2
7	0	0
8	0	1
9	0	0
10	0	2

Det ses at de fleste hatsvampe er "sjældne", dvs. de kun er fundet i et eller få af de ti cirkelfelter. Derimod findes der nogle meget hyppige køllesvampe, nemlig Rødstokket Trådkølle (*Typhula erythropus*), Lerfarvet Køllesvamp (*Clavulinopsis helvola*) og *Typhula phacorrhiza*.

Successionsforhold

Vorsøs svampeliv er under stadig forandring. Dynamikken i skovene, successionen på fredmarkerne og fuglekoloniernes ekspansion, skaber den dynamik, der vil bevirke svampearters forsvinden fra øen og andres indvandring. Det er spændende at følge mergelgravområdets udvikling. Vil overdrevsarterne langsomt forsvinde, eller vil de i overskuelig fremtid kunne holde skansen? Vil rådyrbestanden, der siden 1979 har etableret en velvoksen bestand på øen påvirke svampefloret? Ihvertfald er der allerede kommet en række gødningsarter til listen. På artslisten er de arter, der nu med stor sikkerhed kan siges at være forsvundne fra øen, markeret med †. Det drejer sig næsten udelukkende om arter tilknyttet landbrugsdriften på øen, dvs. især gødningsarter. Kæmpe-Støvbold kunne i princippet godt forekomme endnu, men er angivet som uddød, da den ikke er set i mere end 50 år.

Skarverne blev i lang tid kun accepteret i Vesterdam-området, men nu hvor al beskyldning er ophørt har de indfundet sig i stort tal først i Østerskov og siden i Vesterskov, som dog bærer spor efter en ældre skarvkoloni. Udover "guanoens" mere eller mindre dræbende effekt på vegetationen afbrykker skarverne også de yderste kviste til redebrug. Det bliver meget spændende at følge de træboende svampes indtog i Østerskov efterhånden som skarveffekten sætter ind. Allerede nu er der dukket nye arter op på de døende træer, f.eks. Purpurfarvet Lædersvamp (*Chondrostereum purpureum*), Korkagtig Østershat (*Pleurotus dryinus*), Kæmpe-Knippeporesvamp

(*Meripilus giganteus*), Svovlgul Knippeporesvamp (*Laetiporus sulphureus*), Rødmende Pjalteporesvamp (*Abortiporus biennis*) og Daddelbrun Mørkhat (*Psathyrella spadicea*). Mange af disse arter er dog afhængige af endnu levende træer og vil formodentlig forsvinde når alle de store træer er døde. Det formodes f.eks. at Køberrød Lakporesvamp (*Ganoderma pfeifferi*) allerede er forsvundet.

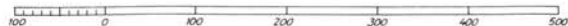
På de nye fredmarker blev der i de første år især fundet Fastkødet Agerhat (*Agrocybe dura*) og *Agrocybe pediades*. Allerede to år efter dyrkningens ophør var der også Græs-Nøgenhat (*Psilocybe inquilina*), Kliddet Fnughat (*Tubaria furfuracea*) og Blågrøn Bredblad (*Stropharia cyanea*). Alle disse arter må anses som karakteristiske for overgangsvegetationen mellem agerjord og skov med størst tilknytning til agerjorden. På de ældre gederams-dominerede fredmarker med et mosteppe i bunden kommer der siden grynhatte (*Cystoderma*) og masser af hue-svampe (*Mycena*) til.

Møddingen ved gårdspladsen fik sin sidste gødning tilført i 1978 og blev efter gødningsarternes opblomstring, langsomt koloniseret af en Tragthat (*Clitocybe*) og Violet Hekseringshat (*Lepista nuda*). Idag er den fuldstændig overgroet med urter.

Markante vegetationstyper og deres tilhørende svampeflora

Højskov (Vesterskov og Østerskov)

Det meget tykke muldlag, det relativt høje grundvandsspejl og den relativt sparsomme forekomst af Bøg er årsagen til den ringe forekomst af mykorrhiza-svampe. De fleste observationer af f.eks. fluesvampe (*Amanita*) og skørhatte (*Russula*) er fra skovdigerne. Til gengæld er der masser af saprofytiske hatsvampe, ihvertfald når det gælder antallet af frugtleger. Det er især Hjul-Bruskhat (*Marasmius rotula*), Gren-Bruskhat (*Marasmiellus ramealis*), Gulmælk Huesvamp (*Mycena crocata*), Bredbladet Væbnerhat (*Megacollybia platyphylla*) og også en større antal mørkhatte (*Psathyrella*) og blækhatte (*Coprinus*). De fleste af disse arter gror på mere eller mindre begravede pinde. Bogskål-Stødsvamp (*Xylaria carpophila*) er talrig sammen med diverse skivesvampe på bøgeskåle under nedfaldne blade. Den høje bonitet og skovsneglenes aktivitet gør, at kun få svampe er fundet på nedfaldne blade. Det er især bladstilkene der "når" at få en svampeflora, f.eks. Bøgeblads-Bruskhat (*Marasmius setosus*) og arter af Trådkølle (*Typhula*). På de forrådnende stammer er der mange slimsvampe, skivesvampe og et væld af

Mycenella salicina er relativt almindelig omkring mergelgraven. Den er ikke tidligere rapporteret fra Danmark. TL-Vorsø-998, 26.IX.1984. Foto Thomas Læssøe.

Mycenella salicina, not previously reported from Denmark, is confined to the most calcareous area on the island. It grows on soil amongst litter and bryophytes. TL-Vorsø-998, 26.IX.1984. Photo Thomas Læssøe.

Landsby-Champignon (*Agaricus macrosporus*). Denne prægtige art findes i mange hekseringe langs øst og nordkysten ud mod mergelgraven; ofte sammen med Kødfarvet Trolldhat (*Rhodocybe gemina*). Vorsø, gamle fredmark mod nordvest, 8.IX.1982. Foto Thomas Læssøe.

Agaricus macrosporus occurs in fairy rings along the coasts but inside the forest. It often occurs alongside *Rhodocybe gemina*.

Coprinus echinosporus er meget talrig på døde stammer og grene under skarens redetræer. Østerskov, TL-Vorsø-1005, 26.X.1984. Foto Thomas Læssøe.

Coprinus echinosporus – a typical element from the rotten trunks in the cormorant colonies. Østerskov, TL-Vorsø-1005, 26.X.1984. Photo Thomas Læssøe.

små kernesvampe. Der er fundet et stort antal poresvampearter, f.eks. den meget sjældne Børstehåret Spejlporesvamp (*Inonotus hispidus*), som Dissing allerede samlede i Østerskovs nordvestre hjørne i 1960. Jeg har siden 1980 hvert år set arten det samme sted i skoven, og de døde, men langsomt forgængelige, enårige frugtlegerer ligger i en kreds omkring de to angrebne asketræer. Flad Lakporesvamp (*Ganoderma applanatum*) findes i en meget tyk form. På døde eksemplarer er der på undersiden fundet *Albertiniella polyporicola* – en spændende kernesvamp med kleistothecier. Judasøre (*Auricularia auricula-judae*) er meget talrig og er fundet på næsten samtlige træarter, der findes i skovene. Arten findes året rundt.

Mørkrandet Rødbæger (*Melastiza chateri*) er fundet i Østerskov, men kun fordi et væltet træ eksponerede mineraljorden under muldlaget. Honningsvamp (*Armillaria* spp.) er meget talrig i Østerskov. Den er gået stærkt frem, efterhånden som træerne er blevet svækkede af skarverne.

Området omkring mergelgraven (ABXII-XIII)

Dette område er så langt det artsrigeste på øen, ihvertfald hvad angår bladhatte, og er som tidligere nævnt øens kalkrigeste. Før 1929 har området formodentlig været et græsningsoverdrev. Nu er det sprunget i skov. Hvidtjørn er det dominerende træ, men næsten alle øens træarter forekommer. På trods af skovpræget er svampefloraen stadig meget overdrevspræget med et væld af vokshatte (*Hygrocybe* m.m.), rødblade (*Entoloma*), køllesvampe (*Clavariaceae* m.m.) og jordtunger (*Geoglossum* & *Trichoglossum*). Antallet af frugtlegerer på det ca. 150×150 m² store område kan være helt astronomisk. Særligt talrige arter tidligt på sæsonen er Kegel-Vokshat (*Hygrocybe conica* s.l.), Bugtet Køllesvamp (*Clavaria vermicularis*), Tjørne-Fnughat (*Tubaria dispersa*) og *Conocybe mairei*. Grå Snyltekølle (*Cordyceps entomorrhiza*) er også meget udbredt over hele området. Den registreres lettest tidligt på sæsonen, når de hvide konidiekøller stikker af mod det grønne mos. En del af floraen synes ved sammenligning med andre områder at være tilknyttet kratkov. Det gælder f.eks. en række Rødbladerarter, især tilhørende underslægten *Pouzarella*; forskellige køllesvampe f.eks. *Clavaria incarnata*, *Clavulinopsis microspora* og Violet Køllesvamp (*Ramariopsis pulchella*); Kødfarvet Trolldhat (*Rhodocybe gemina*) m. fl. Et overraskende fund af Sødlig Rødblader (*Entoloma amides*) blev gjort i 1988. Arten var ellers på vej ind kategorien "uddød" i en kommende dansk rødliste. Området er også en af de meget få danske lokaliteter for *Entoloma strigosissimum*. En meget spændende

Hypomyces-art (*H. porphyrea*), der oprindeligt blev beskrevet som parasit på netop *Entoloma strigosissimum* i Michigan er fundet flere gange i området.

Skov med fuglekolonier

Breitenbach (1979) har beskrevet svampefloret under fuglerastepladser. På Vørsø forekommer mindst to af Breitenbachs arter, nemlig *Coprinus echinosporus* og *Pseudombrophila deerata*, der blev fundet på en nedfalden skarvrede. Judasøre er utrolig talrig i kolonierne, men om der er en direkte sammenhæng vides ikke.

Strandeve

Even er den zone på stranden, hvor det opskyllede materiale blandes op med sandet og omsættes. På even findes en karakteristisk flora af kvælstof elskende blomsterplanter. Eve er ikke just et klassisk sted at samle svampe, men f.eks. traghatte og nøgenhatten *Psilocybe bullacea* forekommer på det opskyllede materiale. *Clitopilus hobsonii* kan gro mange steder og også på eve. På opskyllet gødning (heste ?) er der fundet *Psilocybe* cf. *coprophila*.

Drivtømmeret i even, og også inde i strandrørsumpen, er et andet specielt voksested. Her er der bl.a. fundet Candolles Mørkhat (*Psathyrella candolleana*), Kløvblad (*Schizophyllum commune*) og Fyre-Korkhat (*Gloeophyllum sepiarium*).

Strandrørsump

Denne habitat er relativt dårligt undersøgt. På Tagrør (*Phragmites*) dominerer skivesvampen *Tapesia knieffii* og på andre græsser er *Hymenoschyphus scutula* var. *suspecta* fundet flere gange. I overgangen til sumpen er Elledans Bruskhat (*Marasmius oreades*) hyppig, og Teglør Bruskhat (*M. graminum*) er fundet et par gange.

Poppelremiser/plantager

Poppelplantagen ved Øster Nakke står på ret sandet jord. Rød Ametysthat (*Laccaria laccata* var. *pallidifolia*), Stilket Bruskbold (*Scleroderma* cf. *verrucosum*) og *Cortinarius lucorum* er de hyppigste ektomykorrhiza-arter. På væltede, døde stammer gror Poppeløre (*Auriculariopsis ampla*). Den oprindelige remiseplantning i Vesterdam er nu så medtaget af skarverne, at mange af de svampe, der blev fundet af Dissing i 1960/61, nu formodentlig er forsvundet. Mine undersøgelser i området har dog været få, da skarverne lades i fred i yngletiden, som strækker sig over det meste af året.

De væltede, nøgne stammer er voksested for bl.a. store skorper af *Cylindrobasidium evolvens*.

Hasselkratskov, 1929-fredmarker

Under de meget gamle og store hasler er der bl.a. fundet Duftende Rødblad (*E. pleopodium*), Grå Kam-Fluesvamp (*Amanita vaginata*) og Hassel-Mælkehat (*Lactarius hortensis*). Det er dog forbløffende få mykorrhiza-svampe, der er fundet under haslerne. Sjovt nok er Hassel-Læderskive (*Encoelia furfuracea*) kun fundet en enkelt gang på rådne, men endnu fastsiddende grene. Ved denne lejlighed var svampen dog særdeles rigeligt tilstede. Også *Camarops lutea* er blot fundet en enkelt gang under lignende omstændigheder. Af poresvampe er der især fundet spejl- og ildporesvamp (*Inonotus* og *Phellinus*).

Mycena arcangeliana er én blandt mange almindelige hue-svampe på øen. Den er især tilknyttet basis af levende træer og er især almindelig sent på året. TL-Vorsø-806, 9.IX.1982. Foto Thomas Læssøe.

Mycena arcangeliana is one of many common *Mycena* species on the island. It is typically found at the base of living trees in the late autumn. TL-Vorsø-806, 9.IX.1982. Photo Thomas Læssøe.

Pilekratskov, 1929-fredmarker

Især de enlige selje-pile har en interessant og rig svampeflora. Under et bestemt flerstammet eksemplar findes hvert år Citrongul Ørebæger (*Otidea concinna*) og mængder af mykorrhiza-svampe, inkluderende bl.a. Karl Johan (*Boletus edulis*) og *Russula pelargonica*. På grenkvaset findes hyppigt Kvist-Huesvamp (*Mycena speirea*) og også *Mycena mirata*. Både på kvaset og barken er *Mycena adscendens* meget talrig. Ved basis af stammerne har Glimmer-Blækhat (*Coprinus micaceus*) og Hus-Blækhat (*C. domesticus*) et typisk voksested. Pile-Ildporesvamp (*Phellinus conchatus*) og Teglfarvet Labyrintsvamp (*Dae-daleopsis confragosa*) findes hist og her.

Ærstandskov

Denne skovtype har forstfolkene store bevågenhed på grund af den høje vedtilvækst. Mykologisk er den relativt uinteressant med en ensartet og relativt artsfattig flora. Typiske arter på Vorsø er Slank Stød-kølle (*Xylaria longipes*), Blødende Huesvamp (*Mycena haematopus*) og poresvampene *Skeletocutis nivea* og *Antrodiella semisupina*. På fugtige grene med fremskredet råd er *Hypocrea rufa* almindelig.

Egeplantning i Vesterskov

Egeplantningen er ikke særligt spændende rent svampemæssigt. Langs diget delvis under Hassel er der fundet Grøn Fluesvamp en enkelt gang. Denne art er ellers kun kendt fra et andet enkeltfund på et tilsvarende dige i Østerskov. På trods af talrige besøg er Ege-Mælkehat (*Lactarius quietus*) kun fundet en gang. Sværtende Skørhat (*Russula nigricans*) er til gengæld rimeligt talrig. De mest almindelige saprofytiske arter er Blankstokket og Hvidmælket Huesvamp (*Mycena vitilis* og *M. galopus*), Hjul- og Gren-Bruskhhat (*Marasmius rotula*, *Marasmiellus ramealis*), Løv-Fladhat (*Collybia dryophila*) og Stilket Bruskbold (*Scleroderma* cf. *verrucosum*). På egebladene findes den meget uanseelige Egeblads-Huesvamp (*Mycena polyadelpha*). Plantninger rummer uden tvivl flere skørhatte-arter, men sneglene har umuliggjort bestemmelsen ved flere lejligheder.

Enlige ege på 1929-fredmarken

Disse ege har vist sig at tiltrække flere mykorrhiza-svampe end egeplantningen i Vesterskov. Især arter af Trævlhat (*Inocybe*) og Slørhat (*Cortinarius*) er hyppigere under de enlige ege. Også Ege-Mælkehat og Rød Ametysthat er langt mere talrigt forekommende under de enlige ege. Ravsvamp (*Leotia lubrica*) er tilsyneladende også tilknyttet disse ege.

Ege-Bæversvamp (*Exidia truncata*) er også fundet på nedfaldne grene på den gamle fredmark.

Børstehåret Spejlporesvamp (*Inonotus hispidus*) blev fundet allerede af Henry Dissing i 1960 og siden 1980 blevet fundet på det samme sted i Østerskov på to tæststående gamle aske. Arten er meget sjælden i Jylland. Vorsø, 9.IX.1982. Foto Thomas Læssøe.

Inonotus hispidus grows and fruits luxuriously every year on two old *Fraxinus* in Østerskov. Vorsø, 9.IX.1982. Photo Thomas Læssøe.

Rørsump (Vesterdam)

På grund af skarvernes tilstedeværelse er Vesterdam kun sjældent besøgt i mykologisk øjemed. *Marasmius limosus* og Siv-Huesvamp (*Mycena bulbosa*) er begge almindelige på Tagrør og diverse andre sumpplanter. På Lyse-Siv (*Juncus effusus*) er der fundet Skæv Nøgenhat (*Melanotus phillipsii*).

Pilesump (Vesterdam og ved Vesterskøvs sydvestlige hjørne)

I forbindelse med pilene er der fundet en række mykorrhiza-arter, bl.a. *Hebeloma gigaspermum*, *H. helodes* og Laset Trævlhat (*Inocybe lacera*). På jord eller begravet træ vokser Grøngul Skælhat (*Pholiota gummosa*). På bladene af Bånd-Pil (*Salix viminalis*) findes *Mycena mucor*. På Bånd-Pil er der rige forekomster af Teglfarvet Labyrintsvamp og *Hymenoscyphus conscriptus*.

Blandskovsremise (Nørre Remise)

Nørre Remise er afvigende fra resten af øens skove, dels ved sin artssammensætning og dels ved sin relativt veldrænede jord, der giver bedre betingelser til en række ektomykorrhiza-svampe.

På trods af forekomsten af avnbøg er der ikke fundet dette træs specielle mykorrhiza-arter. Pibet Kølesvamp (*Clavariadelphus fistulosa*) er kun fundet i Nørre Remise, men arten kan være overset på grund af af den sene forekomst. Bogskål-Stødsvamp er også her kolossalt almindelig på bøgeskåle. Birkene i remisen er nu stort set døde. På de store mængder af Birkeporesvamp (*Piptoporus betulinus*) er der fundet både *Hypocrea pulvinata* og *Hypomyces aurantius*. I sydkanten er *Cortinarius lucorum* meget almindelig under poplerne. Denne slørhat er en af de få almindelige kødfulde hatsvampe på øen. Måske taltaler den ikke skovsneglene?

Højstaudevegetation (Gederams m.v.)

Det tykke lag førne og den yppige mosvækst giver gode betingelser for Grynhatte (*Cystoderma*), Bredblade (*Stropharia*), Huesvampe (*Mycena*), diverse skivesvampe (Helotiales), slimsvampe (Myxomycetes) osv. En del arter som f.eks. Bregne-Huesvamp (*Mycena pterigena*) og *Hemimycena gypsella* findes kun i forbindelse med bregner, mens Jod-Huesvamp (*Mycena filipes*) er uhyre talrig på gederamsførnen. Andre arter er tilknyttet Stor Nælde (*Urtica dioica*) eller de forskellige *Rubus*-arter. På rådende Gederams og nældestængler ses *Crepidotus luteolus*. En karakteristisk og noget uventet art på gederamsstængler er Navle-Savbladhat (*Lentinellus omphalodes*), der normalt anses for at være en vedboende art. Frugtlegermerne er som regel meget små, og kan vel betragtes som en slags økotype. Også på stubbe af Gederams findes Nitros Huesvamp (*Hemimycena delectabilis*) hyppigt og ligeledes Fureskivet Huesvamp (*Mycena stylobates*). På mos findes Lille Moskantarel (*Arrhenia retiruga*) og Slimstokket Vokshat (*Hygrocybe glutinipes*). Sidst på året dukker Bæger-Tragthat (*Pseudoclitocybe cyathiformis*) op, og Kliddet Fnugthat bliver talrig på førnen. De til Gederams knyttede kernesvampe er indtil videre ikke blevet indsamlede. Et studium af disse vil uden tvivl forøge artslisten betydeligt.

Birkedomineret kratskov, 1929-fredmark

En del mykorrhiza-arter er kun fundet med Birk i den ellers tætte Gederams, f.eks. Sødtduftende Mælkehhat (*Lactarius glyciosmus*) og Rød Fluesvamp (*Amanita muscaria*). Dunet Mælkehhat (*Lactarius pubescens*) og Alm. Tåreblad (*Hebeloma crustulin-*

forme) er også kun fundet under enlige birke. Alm. Netbladhat (*Paxillus involutus*) er også tilknyttet birk, men er hidtil kun fundet i kanten af Nørre Remise.

Slåenkrat, 1929-fredmark

Slåen findes i tætte og rene kloner, der næsten er uigennemtrængelige. Jorden under det stikkende krat kan i maj måned være fuldstændig dækket med de næsten hvide frugtlegemer af Slåen-Rødblad (*Entoloma saepium*). I krattene nær mergelgraven er der også en del andre rødblad-arter og vokshatte.

Mos/græs samfund på Vorsø Kalv

Kalvens vegetation er relativt lav og domineret af mos og græs. I mosset findes reservatets eneste voksested for Puppe-Snyltekölle (*Cordyceps militaris*). Desuden forekommer Mel-Huesvamp (*Mycena cinerella*), *Entoloma turbidum* og Okkergul Grynhat (*Cystoderma amianthinum*). Omkring ræve/grævlinggravene er Fjersvamp (*Onygena corvina*) meget talrig på rævenes måltidsrester, der naturligt nok især består af råger og skarvunger.

Elleopvækst

I de nye ellekrat er der indtil nu indsamlet to Knap-hat-arter (*Naucoria*), men i løbet af få år vil artsantallet uden tvivl øges. Under de gamle elletræer er der fundet Elle-Mælkehat (*Lactarius obscuratus* s.l.) og på døende stammer Elle-Spejlporesvamp (*Inonotus radiatus*).

Kommentarer til artslisten

Totalt er der medtaget 550 arter i den følgende liste. Arter i parentes er ikke talt med. På trods af over 100 større eller mindre ekskursionsdage anses listen stadig for mangelfuld. Både Døssing (1982) og Lange (1948) gør opmærksom på vanskeligheden ved at opnå en bare rimeligt komplet lokalitetsartsliste. Vorsø-listen inkluderer 279 arter af hatsvampe. Døssing medtager ca. 175 arter, Lange ca. 200 og Munk & Munk ca. 300. En sammenligning er vansekkelig da de fire områder er meget forskellige, både af størrelse, men også i vegetations- og jordbundsforhold. Munks liste indeholder et meget stort antal ektomykorrhiza-arter. Et engelsk reservat, Slapton Ley, South Devonshire er blevet undersøgt efter samme model som Vorsø, dog med flere eksperter involveret (Hawksworth 1976). Der blev fundet 949 arter tilhørende hele svamperiget på de otte år undersøgelsen varede. Hawksworth antog, at det virkelige artsantal snarere er omkring 1800 arter. I 1986 publi-

cerede Hawksworth en tilføjelse til listen, der nu inkluderer 1476 arter. Nybeskrivelsen af 31 arter vidner om grundigheden i arbejdet. Den reviderede liste indeholder ca. 200 hatsvampe. Det er slående at foldhatte (*Helvella*) og parasolhatte (*Lepiota* & *Cystolepiota*), der typisk er mineraljordskrævende, stort set mangler på Vorsø-listen. Vorsøs eneste Foldhat-art, Kruset Foldhat (*Helvella crispa*) er ikke fundet siden 1960. Den første Parasolhat blev fundet i 1988! Også arter af Slørhat tilhørende underslægten *Phlegmacium* og arter af Koralsvamp (*Ramaria*) mangler stort set.

Forklaringen på det lave antal arter af f.eks. rust- og brandsvampe skyldes ikke at de er sjældne på øen, men at indsamlingsindsatsen i disse grupper har været ringe. Samtlige besøg på øen har tilført listen nye arter og det reelle artsantal er måske over det dobbelte. Dog er hatsvampene formodentlig så godt behandlet, at en fordobling ikke er mulig.

Systematisk artsliste

Koder brugt i artslisten:

Kvadratnet: stort bogstav efterfulgt af romertal.

Lokaliteter (store bogstaver):

AO – Askeopvækst m.v. i V-kanten af Østerskov.

EN – Engen Ø for gården og V for Østerskov.

EP – Egeplantning i Vesterskov.

FM29 – Landbrugsareal opgivet i 1929 (gammel-fredmark).

FM79 – Landbrugsareal opgivet i 1979 (nyfredmark).

GH – Gårdhaven og havedammen.

KV – Kalven.

LB – Landbrugsjord på indsamlingstidspunktet.

LØ – Langøerne.

MG – Kratskoven omkring og i mergelgraven (AB-XII-XIII).

NR – Nørre Remise.

PP – Poppelplantning S & Ø for Østerskov.

SE – Strandeng og rørsump langs nordkysten ud mod vejen.

TP – Tepotten.

VS – Vesterskov.

VD – Vesterdam & remise.

ØR – Øster Remise.

ØS – Østerskov.

ÆP – Ædelgranplantning i Vesterskov.

ÆS – Ærskoven nordøst for Østerskov (elmeopvækst).

Substratkoder (små bogstaver):

aa Abies alba – Alm. Ædelgran.
ag Alnus glutinosa – Rød-El.
apl Acer platanoides – Spids-Løn.
aps Acer pseudoplatanus – Ær (Alm. Ahorn).
bp Betula pendula og sp. – Vorte-Birk og ikke bestemte birke.
ca Corylus avellana – Hassel.
cb Carpinus betulus – Avnbøg.
cha Chamaenerion angustifolium – Gederams.
cs Crataegus spp. – Alm. ell. Engriflet Hvidtjorn.
fe Fraxinus excelsior – Ask.
fs Fagus silvatica – Bøg.
lv Ligustrum vulgare – Alm. Liguster.
md Malus × domestica (& sylvestris) – Sød- (& Skov-)Æble.
pn Pinus nigra var. austriaca – Østrisk Fyr.
prc Prunus cerasifera – Mirabel.
prs Prunus spinosa – Slåen.
pr Prunus spp.
poc Populus × canescens – Grå-Poppel.
ps Populus spp. – Poppel.
pt Populus tremula – Bævreasp.
qr Quercus robur – Alm.(Stilk-)Eg.
rc Rosa canina – Hunde-Rose.
ri Rubus idaeus – Hindbær.
sca Salix caprea – Selje-Pil.
sci Salix cinerea – Grå-Pil.
sn Sambucus nigra – Alm. Hyld.
sv Salix viminalis – Bånd-Pil.
ss Salix spp. – Pil.
ud Urtica dioica – Stor Nælde.
ug Ulmus glabra – Skov-(Stor)bladet Elm.

Andre forkortelser:

a.= anamorf, ukønnede, imperfekte stadium.
t.= teleomorf, kønnede, perfekte stadium.

Hyppighed:

Meget almindelige og almindelige arter er angivet med henholdsvis m.alm. og alm.

Status:

* angiver, at arten formodentlig ikke tidligere er rapporteret fra Danmark.

† angiver, at arten formodentlig er forsvundet fra øen.

Forekomsttidspunkt:

Er angivet ved tre-bogstavers forkortelse af forekomstmåneder,

h.å.= hele året, pr.= primo, ult.= ultimo.

Arter rapporteret i Jessen (1969; det. M. Lange) er angivet med et J, HD = Henry Dissing, SAE = Steen A. Elborne, RT = Ronald Toft, JV = Jan Vesterholt.

Materialet er deponeret på Botanisk Museum, København (C).

Ascomycetes

126 arter

Albertiniella polyporicola*; 1147, EX, ØS, Ganoderma applanatum, sep.
Aleuria aurantia; 1011, DVII, VS, østdiget, jord, okt.
Anixiopsis fulvescens; 897, EII, VD, fjer-gylp/faeces(ræv?), nov.
Apiocrea chrysosperma (Sepedonium-anamorf); 794, CVII, NR, cf.Xerocomus, sep.
(Ascobolus cf. crenulatus; 1156, BXII, rådyrgødne-/flugtkammer)
Ascocoryne cylichnium; 402, 845, 1178, CXI, EIV, IX, X, VS, ØS, sca, ss, sv, ug?, okt., alm.
Ascocoryne, stat. anam.; 385, 404, CIX, vejkant, md-stød, ss, okt.
Ascotremella faginea; 999, HD-136, VS, fe?, aug.1960&okt.84.
Ascozonus woolhopensis; 1067, 1070, FM79, markmus (Microtus)-faeces og ræv(Vulpes vulpes)?, mar.
Bertia moriformis; 62, 919, CVI-VII, VS, NR, sn, ved, jun., nov., alm.
Bisporella citrina; DIX, VS, ØS, ved, okt.-dec., alm.
(Bisporella ? subpallida; 1124, ØS, ved, aug.)
Calloria neglecta; 705(Cylindrocolla urticae ana.), 1172, CIX, EVIII, FM29, 78, ud, mar.-apr., alm.
(Calycellinia cf. chlorinella; 905, CIII, FM29, cha, nov.)
Camarops lutea; 909, DXII, FM29, ca, nov.
Ceratocystis ulmi; VS, ug (bestemt af skovvæsenet).
Cheilymenia vitellina; 139, 685, CV, DVIII-IX, FM29, vejkant, jord/mos/cha/ud, jun., aug.-sept.
Chlorociboria aeruginascens; 147, 392, 420, 635, 1044, HD (TL-26&49), cf.SAE-0250, CV-VII, EVI, VIII, DVI, EP, ØS, VS, FM29, ca, qr, sca, jun., aug.-nov., alm.
(Chaetosphaeria ? innumerata; 1065A, DVI, VS, qr?, mar.)
Chaetosphaeria myriocarpa; 1168, EVIII, hegn Ø f. gård, ved, apr.
(Chaetosphaeria ?; HD-48).
Ciboria amentacea; 1042, BVI, NR, sca-rakle, mar.
Claviceps purpurea; t.:422, 423, 658(=SAE-253);skle.:443, 476, BIX, CXIII, EVII, FVII, gårdsplads, FM29, SE, Dactylis glomerata, Festuca rubra, Elytrigia repens, Lolium sp., t.:jun., skle.: okt.-nov., alm.
Coprotus albidus; 896, FX, Østersøen, musefaeces, nov.
Cordyceps entomorrhiza; 57, 113, 144, 273, 419, 596, 605, 636, 637, 728, 973, BXII, CBXIII, DEVI, FM29, EP, Carabus nemoralis-imagines og larver, ult.maj-sep., a.:dominerende maj-jun., alm.
Cordyceps militaris; 497, 851, KV, Lepidoptera larve/mos, ult.okt-pr.nov.

- Creopus gelatinosus*; 234, SAE-0249, DVI-VII, VS, sn, jun., sep.
(Creopus aff. gelatinosus; 1143, ØS, ved, sep.)
(Cryptomyces ?; J, VS, sci.)
Cyathicula coronata; 465, RT-404-88, BXII, FM29, bl.a.
Sonchus palustris, sep.-okt., alm.
Cyathicula cyathoides; 44, 65, cf.154, cf.HD(TL-24), EVIII, FM29, ud og andre urter, jun., m.alm.
Dasyscyphus bicolor var. *rubi*; HD(TL-25), cf.HD(TL-27), FM29, ri, aug.
Dasyscyphus clandestinus; 975, FM29, cha, jun., alm.
Dasyscyphus nidulus; 601, 943, FM29, *Polygonatum multiflorum*-stængler, ult.maj-jun.
Dasyscyphus sulphureus; 1125, CXII, FM29, ud, ult.aug.
Dasyscyphus tenuissimus; 602, SE, græsstrå (Poaceae), ult.maj.
Dasyscyphus virgineus; 51, 162, 944, cf.HD(TL-24), BXII, EIX, GV, ØS, TP, fs-cupulae, *Polygonatum multiflorum*-stængler, kviste, jun.-aug., alm.
Diaporthe pustulata; 1161, FM29, aps, med *Nectria episphaeria*, nov.
Diatrype bullata; 956, EII&IV, VD, FM29, sci, sv, h.å., alm.
Diatrype disciformis; 189, 335, BCVII, EIX, ØS, NR, fs, h.å., alm.
Diatrype stigma; 7552, 586, 910, 1039, 1055, cf.1145, BXIII, DX, EVII, ØS, FM29, apl, ca, cs, prc, h.å., m.alm.
Diatrypella favacea s.l.; 1041, CV, FM29, ca, mar.
Diatrypella quercina; 1036, BXII, FM29, qr, mar.
(Endoxyla aff. vestita; 1065B, 1174, ØS, dødt ved)
Encoelia furfuracea; 1040, CV, FM29, ca, ult.mar.
Epichloë typhina; 7, 46, 446, 746, HD(TL-8), BXII, DVII, *Holcus lanatus*, *Dactylis glomerata*, jun., alm.
Eutypa flavovirens; 920, 1167, DVII, EVIII, VS, ca, prs, mar.-apr., nov.
Eutypella prunastri; 1166, EVIII, prs, apr., alm.
Eutypella stellulata; 1049, DVII, VS, ug, mar.
Fimaria theioleuca; 1154, BXIII, rådyrgødning/fugtigkammer.
Geoglossum cookeianum; 838, 935, 936, 937, BXII-XIII, MG, sep.-nov., alm.
Geoglossum fallax; 227?, 383, CIX, FM29, græs/mos, okt.
Geoglossum glutinosum; 218, 669, BXII-XIII, DIX, MG, FM29, sep., alm.
Geoglossum umbratile; 277, 840, 841, 927-934, BXII-XIII, MG, m.alm.
Geoglossum spp.; 174, 736, 988, 989, 990.
Gloniopsis praelonga; 1171, EVIII, råddent træ, apr.
Hapalocystis bicaudata *; 1073, VS, ug-bark, ult.aug.
Helotium tenuiculum ss. Dennis 1956; RT-403-88, FM29, *Filependula ulmaria*, sep.
Helvella crispa; HD, GH, aug.
Heterosphaeria patella; 938, EIV, FM29, *Pastinaca sativa*, jun.
Humaria hemisphaerica; 187, CVII, NR, jord under cb, ult.aug.
Hymenoscyphus calyculus; 359, DIX, ØS, rådden pind, okt.
*Hymenoscyphus conscriptus**; 450, 1159, EIV, FM29, sv, okt.-dec.

- Hymenoscyphus fructigenus*; 202, 689, CV&XII, FM29, ca-nød, ult.sep.
Hymenoscyphus repandus; 64, DVII, VS, urtestängel, jun.
Hymenoscyphus rokeyensis *; 156, 181, EIX, ØS, fs-cupulae, aug.
Hymenoscyphus scutula; 1126, BXI, CXII, SE, FM29, ud, *Sonchus palustris*, ult.aug.-sept., alm.
H. scutula var. *suspecta*; 389, 890, BIX, EII, SE, VD, *Phragmites*, okt.-nov.
Hymenoscyphus sublateralis; 246, CIX, FM29, cha, sep.
Hypocrea pulvinata; 624, 946, CVII, NR, *Piptoporus betulinus*, apr., jun., aug.
Hypocrea rufa s.l.; 357, 372, BVI-VII, DXI, ØS, FM29, NR, aps, aug.-okt., alm.
Hypocrea sp.; 772.
Hypomyces aurantius; 948, 952, CVII, EIV, NR, FM29, *Piptoporus betulinus*, *Daedaleopsis confragosa*, jun.
Hypomyces papulasporae (a.) *; 1128, 1148, BXII, MG, *Trichoglossum hirsutum*, *Geoglossum cookeianum*, ult.aug.
Hypomyces porphyrea *; 287, 638, 715, 1176, CBXIII, FM29, MG, *Entoloma sp.*, jun.-sep.
Hypoxylon fragiforme; 906, ØS, fs, ult.jun.(a.), nov.(t.).
Hypoxylon fuscum; 403, 626, 700, CXI, VS, FM29, ca, h.å., ult.mar.(a.).
Hypoxylon multifforme; 75, EXI, PP, poc?, jul.
Hypoxylon rubiginosum; 331, 593, ØS, VS, især fe, h.å, a.alm.i det tidlige forår, m.alm.
Hysterium angustatum; 185, 703, 1047, 1061, 1165, BCV, CVII, DV, EVIII, prs, sca, pr?, h.å., m.alm.
Inoperculate discomycetes; 106, 246, 461, 557, 570, 594, 616, 890.
Iodophanus tecobius; 954, FVII, GH, jord og førne i *Ranunculus repens* og *Elytrigia repens*, jun.
Lasiobolus papillatus; 1154, BXI, FM29, rådyrgødning, sep.
Lasiosphaeria hirsuta; 790A, 966, 1025, EIV, ØS, råddent træ, på jord med *Melastiza chateri*, jun., sep.-okt., alm.
Lasiosphaeria ovina; 1127, VS, råddent træ, ult.okt.
Leotia lubrica; 231, 807(inficeret med *Hypomyces leotiicola* Rogerson & Samuels?), HD, BXII, CIII, FM29, under qr, sep.
Leptosphaeria aucuta; FM29, ud, alm.
(Leucoscypha ?; CVII, NR, på jord, sep.)
Lopadostoma turgidum; 1170, EIX, ØS, fs-grene, apr.
Lophiostoma origani var. *rubidum*; 1160, CIII, FM29, cha, nov.
Lophiostoma semiliberum; 1164, EVIII, ud, apr.
Lophodermium sp.; 974, DVIII, FM79, *Elytrigia repens*, jun.
Melanomma fusciculatum; 1124, ØS, ved, aug.
Melanomma pulvis-pyrius; 1062, DV, VS, ved, ult.mar.
Melastiza chateri; 1000, EIX, ØS, jord blotlagt af væltet træ, okt.
Mollisia amenticola; 391, EVIII, FM79, ag-rakler, okt.
Mollisia cinerea; 87, VS, fs-stamme, jul.
Mollisia discolor var. *longispora*; 29, CVI, ps-gren, jun.
Mollisia ligni; 1169, EVIII, råddent træ, apr.
(Mollisia melaleuca; cf.HD-48)

Clavulinopsis microspora s.l. forekommer sammen med en hel række andre køllesvampe i tusindtal omkring mergelgraven. 30.VIII.1988, JHP-162.88. Foto Jens H. Petersen.

Clavulinopsis microspora s.l. is a typical member of the very rich clavariaceous flora around the old clay pit. Other associated fungi are an abundance of *Entolomas* (4 spp. of *Pouzarella*), *Hygrocybes*, *Camarophyllopsis* (5 species) and Geoglossaceae. 30.VIII.1988, JHP-162.88. Photo Jens H. Petersen.

Hypomyces porphyrea ligner en Snyltekølle men er i virkeligheden en parasit på Rødblade. Den er kun kendt fra *Entoloma strigosissimum*, men det har ikke været muligt at bestemme værten i dette tilfælde. Dog gror netop den omtalte rødblad-art kun få meter fra snylterens voksested. Arten er så vidt vides kun kendt fra sin amerikanske typelokalitet. TL-Vorsø-638, 15.VI.1981. Foto Steen A. Elborne.

Hypomyces porphyrea has been described as a parasite on *Entoloma strigosissimum* in Michigan. It has not been possible to name the host with certainty in this case although the stromata contain *Entoloma*-spores. It is probably a new European record and the first since its discovery in Michigan. TL-Vorsø-638, 15.VI.1981. Photo Steen A. Elborne.

(*Mollisia* aff. *palustris*; 45, EVIII, FM79, græs/urtestænger, jun.)
Morchella rimosipes; 1177(J.Gregersen & L.Abrahamson), EIV, VS, apr.
Nectria cinnabarinna; 37, 149, 558, 709, DVI&XI, EX, VD, ØS, ÆS, VS, ps, qr, fe, h.å., m.alm.
Nectria coccinea; 585, BVI, FM29, sn, dec.
Nectria episphaeria; 900, ÆS, *Diaporthe pustulata* på aps, nov.
(*Nectria* cf. *pallidula*; 1155, CX, FM29, fe, sep.)
Nectria peziza; 557, 788, 616, DX, EII, IV&IX, VD, ØS, VS, poc-ved, *Polyporus squamosus*, ult.maj, sep.-nov.
Nectria sp.; 655.
Nemania serpens s.s.; 406, 552, 604, 913, 951, 1063, 1064, 1066, 1123, DEVI-VII, EP, ÆS, ØR, VS, ØS, sn, ca, qr, h.å., m.alm.
Onygena corvina; 505, 672, BXII, Kalven, *Corvus frutilegus* & *Phalacrocorax carbo*-fjer, jun., sep.-nov., alm.
Ophiobolus acuminatus; 588, EVII, GH, *Arctium minus*, jan.
Ophiobolus erythrosporus; 1173, EVIII, FM79, ud, apr.
Ophiobolus sp.; HD(TL-24).
Orbilina coccinella (ss. Breit. & Kr.); 1121, DXI, ÆS, på *Rosellinia aquila*/aps, ult.aug.
*Orbilina luteorubella**; 790A, EIV, VS, ved, sep.
Orbilina spp.; 418, 790.
Otidea concinna; 684, 754, 842, 1007, CIX, FM29, jord under sca, ult. aug.-ult.okt.
Peziza cerea †; 3, EVII, rådne loftsbrædder i stald, maj.
(*Peziza* cf. *granulosa*; 388, CIX, FM29, md-stød, okt.)
Peziza sp.; 656, EVIII, FM79, brandplet, jun.
Peziza michelii; GV, TP, jord, aug.
Pezizella chrysostigma; 959, RT-401-88, EIV, FM29, *Dryopteris felix-mas*, *Athyrium felix-femina*, jun., sep., alm.
Pezizella filicinum; RT-407-88, EIV, FM29, *Athyrium felix-femina*, sep.
Polydesmia pruinosa; 189, 569, CBVII, NR, *Diatrype disciforme*, mar, nov.
Propolomyces versicolor; 48, 1046, BCV, FM29, sca, h.å., alm.
*Pseudombrophila deerata**; 49, EX, ØS, nedfalden *Phalacrocorax-rede*, jun.
Pustulina patavina; 130, 764, 977, ABXIII, CIX, MG, FM29, jord, jul. -okt.
Pyrenomyces indet.; 83, 185, 330, 406, 477, 478, 589, 700, 1041, 1049, 1051, 1062, SAE-0050.
Quaternaria dissepta; 555, DXI, ÆS, ug, nov.
Rhytisma acerinum; HD-82, aps-blade.
Rosellinia aquila; 1120, DXI, ÆS, aps-stamme, ult.aug.
Rosellinia mammiformis; 746, ØS, ved, sep.
Rutstroemia firma; 259, 1019, CIII, VII&X, FM29, NR, qr, sep.-nov.
Rutstroemia luteovirescens; 466, 665, 1158, BCXII&XIII, GV, FM29, TP, aps-petiol, jun., sep.-okt., m.alm.
Rutstroemia petiolorum; CVII, EIX, GV, ØS, NR, TP, fs-petioles, okt.
Rutstroemia sp.; 49.

Sclerotinia sclerotiorum (incl. *S. ficariae*); 421, 600, 607, 623, cf.978, BXII, FX, MG, PP, *Primula veris*?, *Ficaria verna*, apr.-jun.
Sclerotinia sp.; 153, BXII, aug.
Scutellinia scutellata; 94, 192, 634, DX, EIV&IX, FVII, ØS, GH, FM29, ved, sv, ult.maj-sep., alm.
(*Scutellinia* cf. *subhirtella*; 787, EVII, gruset gårdsplads, sep.)
Scutellinia n.sp.; 131, 269, 442, 664, 976, 980, BXIII, MG, jord, jun. -okt.
Scutellinia sp.; 421, 633.
Stigmatella robertiana; 473, EVIII, *Geranium robertianum*, okt.
Syspastospora parasitica; 135, 144, 724, BXII, MG, *Paeclomyces* sp., ult.jun-ult.jul.
Tapesia kniefii; 1164, BXI, SE, *Phragmites*, apr.
Thelobolus microsporus; BXIII, rådyrgødning/fugtigkammer, aug.
Trichoglossum hirsutum; 213, 670, 834-837, 923-926, ABXII&XIII, BIX&X, jord/mos, aug.-ult.okt., m.alm.
Unguicularia millepunctata; RT-406-88, BXI, SE, *Sonchus palustris*, sep.
Ustulina deusta; 15, EX, ØS, fe, fs, h.å.
Verpatinia spiraeicola; 657(=SAE-0109), BIX, SE, *Festuca/Rosa*, jun.
Xylaria carpophila; 28, 167, CVI&VII, EVIII&IX, GV, ØS, NR, TP, fs-cupulae, jun.-sep., jul.-aug.(t.), m.alm.
Xylaria hypoxylon; 19, 947, CVI&VII, DXI, FM29, NR, ÆS, ps, sca, ss, h.å.
Xylaria longipes; 102, 103, 172, 173, 639, DX&XI, EX, ÆS, ØS, aps, h.å., jun.-jul.(a.), m.alm.
Xylaria polymorpha; 336, EIV, FM29, sv, ult.aug.

Agaricales, Boletales Polyporales, Russulales.

279 arter.

Agaricus arvensis; dias-TL, FEVII, GH, jord, jul.-aug.
(*Agaricus* cf. *bisporus* †; EVII, laden, kornaffald, jul.)
Agaricus campestris; 847, ABXIII, MG, jord, sep.-okt.
Agaricus macrosporus; 827, CXII&XIII, FM29, aug.-ult.sep., alm.
Agaricus silvaticus; 93, EXI, PP, jord, jul.
Agrocybe erebia; 463, 757, 972, BCXII, DIX, FM29, jord, ult.jun-okt.
Agrocybe dura; 31, 33, 940, HD, FV&VII, GVII, FM79, LB, jord, jun.
Agrocybe pediades †; 38, 63, GVII, FM79, jord, jun.
Agrocybe praecox; 81, 603, HD, FVII, FM79, jord, sn-krat, ult.maj-jul.
Amanita ceciliae; 166, EIX, ØS, V-diget, fs, aug.
Amanita muscaria; 262, CDIII, FM29, bp, sep.
Amanita phalloides; EVI&IX, VS(S-dige), ØS(V-dige), qr/ca, ult.aug-sep.
Amanita rubescens; EVIII, fs?, aug.
Amanita spissa; CVII, EIX, NR, ØS, V-dige, fs, jul.
Amanita vaginata; 132, 220, 802, CIII&V, FM29, bp, ca, ult.jul.-sep.

- Armillaria bulbosa* ss. Watling; cf.895, 1133, DVI, IX&X, EII, III, V&X, VS, ØS, VD, ved, ug, ps, ult.sep.-okt., m.alm.
- Armillaria ostoyae* ss. Watling; 1134, EFIX&X, ØS, PP, sep., alm.
- Arrhenia retiruga*; 283, 914, 1175, DIII, FM29, mos i cha, sep.-nov.
- Boletus edulis*; 1107, DIX, FM29, sca, ult.aug.
- Bolbitius reticulatus*; 1100, VS, rådden stamme, ult.aug.
- Bolbitius titubans* s.l.; 437, 1153, HD, EVI&VII, GH, FM79, græsferne, ult.jun.-sep.
- Calocybe gambosa*; I, BXII, MG, jord, ult.maj.
- Calocybe carnea*; BXIII, MG, jord, aug.
- Calyptella capula* s.l.; 686, 687, 688, CV, EVII, FM29, GH, sn, ud, ult.jun.-sep.
- Camarophyllopsis atropuncta*; 265, 994, 995, BCXII&X-III, MG, jord/mos, sep.-okt.
- Camarophyllopsis foetens*; 266, 279, 295, 345, 993, 997, 1031, 1033, 1034, BCXII&XIII, MG, jord/mos, sep.-okt., m.alm.
- Camarophyllopsis hymenoccephala*; 175, 992, 1078, 1084, ABCXII&XIII, jord/mos, ult.jul.-ult.okt., m.alm.
- Camarophyllopsis micaceus*; 294, 991, 1032, BCXIII, MG, jord/mos, sep.-okt., alm.
- Camarophyllopsis schulzeri*; 301, HD-75, BXII, MG, jord, sep.-okt.
- Camarophyllus pratensis*; 217A&B, HD-61, CXIII, DIX, FM29, på jord under cs og prs, sep.-ult.okt. (C. pratensis cf. var. pallida; HD-156, FM29)
- Camarophyllus virgineus* s.l.; 268, 308, 352, HD-99, HD-154, ABXII&XIII, BIX&X, MG, FM29, jord, aug.-ult.okt., alm. - Arten forekommer stort set kun i en lædergullig form.
- Chalciporus piperatus*; HD(TL-6), FM29, sca, 1961. (Clitocybe cf. dicolor; 1149, ØS, førne, sep.)
- Clitocybe ditopa*; 879, CVI, ÆP, aa-nåledække, nov.
- Clitocybe fragrans* s.l.; 317, BIII&XI, CIX-XI, FM29, mos/græs, sep.-nov., alm.
- Clitocybe geotropa*; 358, EVIII, jord, prs-krat, okt.
- Clitocybe gibba*; 1008, ØS, Langø 2, ved, eve, okt.
- Clitocybe spp.*; 455, 522, 545, 881, 1149, HD-155.
- Clitopilus hobsonii*; 100, 860, 1037?, EVII, ØS, Kalven, fe-bark, eve, jul.-aug., alm.
- Clitopilus prunulus*; HD(TL-2), FM29, jord, aug.
- Collybia butyracea*; 222, BVII, CVI&VII, NR, Kalven, bl.a. fs-førne, sep.-nov., alm.
- Collybia confluens*; 194, 987, BXII, MG, førne, ult.aug.-okt.
- Collybia cookei*; 351, BXII, MG, Hebeloma crustuliniforme, okt.
- Collybia dryophila*; 150, DEVI&XI, EIX, EP, VS, ÆS, bl.a. qr-førne, aug.-okt.
- Collybia peronata*; Kalven, mosdækket drivtømmer, nov.
- Conocybe appendiculata*; 1109, EIV, VS, jord, ult.aug. (Conocybe ? ambigua; 433, BXIII, MG, ult.jun.)
- Conocybe macrocephala*; 1117, BXIII, MG, jord, ult.aug.
- Conocybe mesospora*; 191, GV, TP, jord, ult.aug.
- Conocybe mairei*; cf.739, cf.867, 1083, 1095, 1113, BCXII&XIII, MG, jord, ult.aug.-sep., m.alm.
- Conocybe rickeniana*; 1094, BXIII, MG, jord, ult.aug.
- Conocybe semiglobata*; ?205, HD(TL-23), FM29, jord/bregneferne, aug.
- Conocybe spp.* 432, 434, 773, 899, 1092, 1098.
- Coprinus atramentarius*; 1150, EX, FVII, ØS, GH, rod-klump af væltet ug, basis af ps, jun., sep. (Coprinus cf. bisporus; 833, EX, ØS, ved i Phalacrocorax-koloni, ult.okt.)
- Coprinus comatus*; EVIII, GH, jul.-sep.
- Coprinus cortinatus*; 1093, BXIII, MG, jord, aug., alm.
- Coprinus disseminatus*; 791, BIII, EVII&IX, FII, VD, ØS, VS, GH, FM29, sca, lv, ult.jun.-sep.
- Coprinus domesticus*; cf.306, 1009, CVI-VII, DXII, FM29, NR, ved, sca, sep.-okt.
- Coprinus echinosporus*; 901, 902, 1002, 1005, 1012, 1090, SAE-1748, CVI, DEIX-X, ØS, ÆP, bemøgede grene og stammer, aa-nåledække, altid under fuglekolonier, aug.-nov., m.alm.
- Coprinus ephemerus* s.l.; HD, GH.
- Coprinus flocculosus*; 615, 939, EVII, gårdspladsen, jord, ult. maj.-jun.
- Coprinus fimetarius* †; HD, GH, husdyrgødning.
- Coprinus friesii*; 66, 67, DVII, FM79, græs og Urtica førne, jun.
- Coprinus galericuliformis*; cf.679, 960, BXII, CIX, MG, FM29, jord, jun., sep.
- Coprinus heptemerus*; 1129, BXIII, MG, rådyrgødning/fugtigkammer.
- Coprinus hiascens*; 1099, EIV, VS, jord, ult.aug.
- Coprinus lagopus*; 826, 1003, HD, BXII, CXII-XIII, MG, FM29, jord/pinde, sep.-okt.
- Coprinus leiocephalus*; 734, cf.1116, BXIII, MG, jord, sep.
- Coprinus micaceus*; 759, 494, HD, BCV, CIX, DV&VII, VS, NR, FM29, bl.a. ps, sca, apr.-maj., sept.-ult.okt., alm.
- Coprinus picaceus*; 514, EIX, ØS, fs-førne/jord, nov.
- Coprinus plicatilis*; 604, 793, cf.969, EIV&VI, FM79, sti, jord/græs, ult.maj.-jun., sep.
- Coprinus radians*; 903, EII, VD, poc-stammer, nov. (Coprinus ? phaeosporus; 435, EVI, sti, græs, ult.jun.)
- Coprinus velox*; 1132, 1152, BXIII, MG, rådyrgødning/fugtigkammer.
- Coprinus spp.*; 90, 178, 198, 678, 749.
- Cortinariaceae spp.*; 134, 180?, 527?, 912.
- Cortinarius lucorum* (nec J.Lange); cf.255, cf.281, 1088 (=JV 87-612&618), CVI-VII, EXI, N-kant VS, PP, pt, ps, poc, aug.-okt., alm.
- Cortinarius purpurascens*; 762, DIX, FM29, sca, sep.
- Cortinarius saniosus*; 1179, CVI, N-kant VS, ps, aug.
- Cortinarius sp.*; 219, 239, 256, 258, 274, 314, 315. Telamonia spp.; 886, 1088, 1104.
- Crepidotus inhoneustus*; 40, 80, DIV, VS, FM29, pinde, prs?, jun.-jul.
- Crepidotus luteolus*; 375, 525, 654, 696, BXI, CV, FM29, cha, ud, jun.-nov., alm.
- Crepidotus mollis*; HD(TL-63), VS, ug, jul.
- Crepidotus sphaerosporus*; J, 43, 518, 697, 1037, HD-132,

HD(TL-64), CV&XI, DX&XI, ved, aps, ca?, VS, ØS, ØR, ult.mar.-ult.okt., m.alm.

Crinipellis scabellus; HD(TL-18), PP, kviste & græs, jul.

Cystoderma amianthinum; 771, HD, BIX, CII, FM29, Kalven, mos/cha, sep.-nov.

Cystoderma carcharias; 374, BXI, CIII, FM29, cha/mos, okt.

Dermoloma atrocinerum; 133, 207, 727, 1137, ABCXII-XIII, MG, jord, aug.-ult.okt., m.alm.

Dermoloma pragensis *; 267(I&II), BXIII, MG, jord/mos/cs, sep.

Entoloma ameides; 1096, BXIII, MG, jord, ult.aug.

Entoloma aprile; 2, DX, N-kant ØS, jord/ug, ult.maj.

Entoloma araneosum; 606, 614, BCXII, FM29, MG, jord, ult.maj.

Entoloma cephalotrichum; 811, CV, FM29, jord, sep.

Entoloma chalybaeum; 408, CIX, FM29, mos, okt.

Entoloma clypeatum; 597, BXIII, CXI, MG, FM29, jord/prs, ult.maj.-jun.

Entoloma conferendum; 230, 297, CV, CDIX, CXIII, EII, FM29, VD, mos/jord/ps, pr, ult.aug.-nov.

Entoloma dysthales; 303, 472B, 652, BXII, MG, jord, jun., sept.-okt.

Entoloma dysthaloides *; 122, 347, 618, 813, 870, 979, BXII-XIII, EVI, MG, VS v.laboratoriet, jord, ult.maj.-sep., alm.

Entoloma favrei; 436, CIII, FM29, jord/cha/ud etc., ult.-jun.

Entoloma hebes s.l.; 71, 79, 300, 467, 1163, BXI-XIII, EVIII, MG, prs-krat V f. ØS, jord/mos, apr.-okt., m.alm.

Entoloma incanum; 108, 136B, 671, 850, BXII, MG, jord/græs/urte., jul.-sep., alm.

Entoloma incarnatofuscescens; 114, 121, 291, 650, 731, 921, 922, ABXII-XIII, MG, jord, jul.-sep., m.alm.

Entoloma nidorosum; 513, 796, CVI, NR, FM29, ØS, jord, jun., sep.-nov.

Entoloma pleopodium; 681, 692; HD-118&177, CV&XII, VS, FM29, jord, aug.-sep.

Entoloma porphyrophaeum; 327, DIX, FM29, fe-opvækst V f. ØS, jord, okt.

Entoloma saepium; 21?, 598, 599, CDII&III, FM29, prs-prc-krat, jord, ult.maj.-jun.

Entoloma scabiosum; 1004, BXI/XII, FM29, jord, ca/cha/ud, ult.okt.

Entoloma serrulatum; 111, BXII, MG, dybt i mos, ult.jul.

Entoloma sodale; 112, BXII, MG, jord/mos, ult.jul.

Entoloma sordidulum; 340, 340B, cf.798, 971, BIII, VI&XII, CVII, EVI, FM29, VS, NR, jord, bl.a. qr, jun., sep.-okt., alm.

Entoloma strigosissimum *; 298, 1136, BCXII-XIII, MG, jord, ult.sep.

Entoloma tibicystidiatum; 1119, BXIII, MG, jord, ult.aug.

Entoloma turbidum; 862, Kalven, jord/græs/mos/cha, pr.nov.

Entoloma undatum; 115, 735, BCXII-XIII, MG, jord, jul.-sep., m.alm.

Entoloma spp. 337, 795 (sect. *Entoloma*, NR).

Leptonia spp.; 730 (BXII).

Nolanea; 500 (Kalven).

Pouzarella spp.; 298, 651, SAE-0252.

Episphaeria fraxinicola; 1089, BXIII, FM29, fe-gren, ult.aug.

Flammulaster granulosus; 305, 527, 676, 742, 864, BCXII-XIII, MG, jord/førne, sep.-pr.nov., alm.

Flammulaster subincarnata; 1022, CVII, NR, fs-cupulae, ult.okt.

Flammulaster spp.; 557.

(*Flagelloscypha* cf. *filicina*; RT-400-88, FM29, *Filependula ulmaria*, sep.)

Flammulina velutipes; 405, 560, BCV, CDIV-V, EII, IV- & VII, FX, VD, VS, ØS, PP, FM29, ug, sn, ps, sv, sca, fe, ved, ult.sep.-mar., alm.

Galerina marginata s.l.; 338, 458, 675, 1146, DVII&X, VS, ØS, bl.a. sn/mos, sep.-nov., alm.

Galerina spp.; 151, 299, 413, 510, 1020.

(*Gymnopilus* aff. *fulgens*; 912, EII-III, VD, jord/sci, nov.)

Gymnopilus junonius; 322, CIX, DVIII&X, FM29, ØS, ved, md, ult. sep.-nov.

Hebeloma crustuliniforme; 271, BXII, MG, bp, ult.aug.-sep.

Hebeloma gigaspermum; 883, EIII, VD, sci, pr.nov.

Hebeloma helodes; cf.99, 244, 882, BCIX, EIII, FM29, VD, sci, sca, sep.-nov.

Hebeloma mesophaeum; 761, CIC, FM29, sca, sep.

(*Hebeloma saccharioides* ss. Gröger, CVI, ps, sep.)

Hemimycena cucullata; cf.528, 726, BXII-XIII, MG, førne, sep.-nov.

Hemimycena crispata *; 958, EVII, GH, *Elytrigia repens*, jun.

Hemimycena delectabilis; 263, 532, 732, BIII, XI-XII, CXI, DII&III, FM29, cha-stubbe & ud?, alm.

(*Hemimycena* cf. *gracilis*; TP, pn-nåle, okt.)

Hemimycena gypsella *; 660, 663, 955, CIV, EIV, FM29, *Dryopteris felix-mas*, jun.

Hemimycena mauretanica; 537, GV, TP, fs-cupulae, pr.nov.

Hemimycena spp.; 577, 646.

Hohenbuehelia unguicularis; 286, CIX, FM29, sn, sep.

Hydropus subalpina; 756, 136A, GV, TP, rådden pind, ult.-jul.

(*Hygrocybe* cf. *aurantiosplendens*; 276, BXIII, MG, jord, sep.)

Hygrocybe calciphila *; 163, 138, 179, 264, BXII, MG, jord, ult.jul.-sep., alm.

Hygrocybe ceracea; 280, 523, BIX-X, FM29, jord, prs/cs-krat, sep.

Hygrocybe conica s.l.; 107, 738, HD-102 & 144, ABXII-XIII, MG, jord, jun.-sep., m.alm.

Hygrocybe glutinipes; 140, 226, 243, 270, 645, HD-74, 103, 106 & 150, CII, III, IX&X, DIX, FM29, mos, jun.-okt., alm.

(*Hygrocybe* cf. *helobia*; HD-63, FM29)

Hygrocybe insipida; 756, 1018, BXII, DIX, MG, FM29, jord/mos(Mnium), sep.-pr.nov., alm.

Hygrocybe konradi; 718, 677, BXII, MG, jord, jul., sep.

Hygrocybe miniata; 1017, BXIII, MG, jord, ult.okt.

- Hydrocybe psittacina; 290, 644, HD-105, BXII-XIII, MG, jord/græs, jun.-ult.sept., alm.
- Hydrocybe reai; 289, 817, 1024, 1030, HD-104, BXII-XIII, MG, jord, sep.-okt., alm.
- Hydrocybe subglobispora; 119, BXII, MG, jord, sep.
- Hydrocybe spp. 109, 206, 120.
- Hypholoma fasciculare; 398, CX, EVII, FM29, Dryopteris felix-mas, sv, okt.
- Hypholoma subericaeum; 885, EII, VD, førne, pr.nov.
- Inocybe agardii-complex; 129, 719, HD(TL-59), BXIII, MG, FM29, sci, ult.jun.-sep.
- Inocybe asterospora; 117, 7758, HD-124, EVI, qr/ca, dige, ult.jul.
- Inocybe flavella*; 755, 1103, CDIX, sca, ult.aug.-sep.
- Inocybe huijsmanii; 880, EIV, FM29, sv, pr.nov.
- Inocybe lacera; 765, HD(TL-58), CIX, sca, jun., sep.
- Inocybe mixtilis; ?HD-17, HD(TL-61), jul.
(Inocybe cf. pelargonia; cf.HD-16, cf.HD-19)
- Inocybe praetervisa; 809, CV, FM29, qr, sep.
- Inocybe spp. 479, 865.
- Laccaria amethystea; 242, DIX, FM29, sca, sep.
- Laccaria laccata var. pallidifolia; J(prøveflade 3), 92, 146, 302, BXII, CII, CDIII, CIX, DIX, EII, IV&XI, FXI, VD, FM29, PP, poc, sca, qr, jul-nov., m.alm.
- Laccaria tortilis; 760, DIX, sca, ult.aug.-sep.
- Lactarius blennius s.l.; 1016, CVII, NR, fs/cb, ult.okt.
- Lactarius glycosmus; 260, CDIII, FM29, bp, okt.
- Lactarius hortensis; 690, CV, FM29, ca, ult.aug.-ult.sep.
- Lactarius obscuratus s.l.; 1115, DIX, ØS, ag, ult.aug.
- Lactarius pubescens; BXII, MG, bp, sep.-okt.
- Lactarius quietus; 808, CV, EVI, FM29, EP, aug.-okt.
- Lactarius rufus; CVII, NR, bp, ult.aug.
- Lactarius subdulcis; 236, 843, CVII, EVIII, V-dige-ØS, NR, fs, ult. aug.-pr.nov.
- (Leccinum cf. quercinum; HD-142, under Winges eg?)
- Lepiota subincarnata; 1131, BXIII, MG, jord, ult.aug.
- Lepista inversa; 318, BCVII, NR, førne, sep.-nov.
- Lepista nebularis; 828, BXI, CXIII, FM29, jord/rævegraven, ult.okt.
- Lepista nuda; cf.367, EII, VIII&X, VD, ØS, GH(mødding), jord, førne, ult.sep.-nov.
- Lepista personata; 346, 346B, BCXII-XIII, FM29, MG, jord, sep.-okt.
- Lepista sordida; 509, ABXII-XIII, FII, MG, FM29, jord, Leymus-førne, ult.aug.-nov., alm.
- (Leucoagaricus cf. cinerascens; HD(TL-34), SE, jul.)
- Leucopaxillus candidus; 282, 747, BIX-X, DXII, FM29, ÆS, jord/hekseringe, sep., alm.
- Lyophyllum ulmarium; 1152, EX, ØS, ug, sep.
- Macrocyttidia cucumis var. latifolia; 553, 770, 918, BXI, CIII&IX, FV, FM29&79, i mos/cha, på sn, jun., sep.-nov.
(M. c. var. leucospora; cf.HD(TL-3), FM29, cha etc, jul.)
- Macrolepiota rhacodes; FGV, TP-kant.
- Marasmiellus vaillantii; J(?), som M. candidus), 261, FM29, cha, sep.
- Marasmiellus ramealis; 165, 284A&B, CVII, DVI, FIII, FM29, NR, EP, kviste, bl.a. ri, ult.jun.-ult.okt., m.alm.
- Marasmius alliaceus; 170, HD(TL-19), CVII, DEIX, ØS, NR, pinde, fs?, sep.-okt., alm.
- Marasmius bulliardii; 343, DIV, VS, ps-blade, okt.
- Marasmius epiphyllus; 275, 341, 526, BXII-XIII, CII, MG, FM29, blad-petiole/ribber, sep.-ult.okt., alm.
- Marasmius graminum; 164, 430, HD-145, BIX, EVII, SE, gårdsplads, Festuca rubra/Juncus gerardi, ult.jun.-aug.
- Marasmius limosus; 481, EII, VD, Phragmites, , ult.okt.-pr.nov.
- Marasmius oreades; 42, BX-XI, DEVII, SE, GH, Poaceae, jun.-jul., alm.
- Marasmius rotula; J, 34, HD(TL-20), VS, NR, TP, ØS, ØR, ÆS, pinde, jun.-aug., m.alm.
- Marasmius setosus; 342, 695, BVII, CIV&V, VS, NR, fs-petiole, ult.sep.-nov.
- Marasmius torquescens; 1102, EIX, ØS, førne, ult.aug.
- Megacollybia platyphylla; 70, CVI, EIX, ØS, NR, begravet ved, fs?, jun., nov.
- Melanophyllum echinatum; 1097, BXIII, jord, ult.aug.
- Melanotus phillipsii; 438, 662(=SAE-254), HD-11;BIX, CX, EII&VII, SE, VD, gårdspls., Juncus effusus, Festuca rubra, jun., aug., okt.
- Merismodes anomalus; 702, 1048, CVII&IX, DV, sca, rc, fe, ca, ps?, mar., aug., nov., alm.
- Mycena abramsii; 190, 611, 617, 733, CXI, DVII, GV, VS, TP, ØR, begravet ved, jun.-sep., alm.
- Mycena acicula; 459, 647(=SAE-251), 968, BXII, EIV-&VIII, MG, FM29, små kviste, bl.a.qr, jun., aug., okt., alm.
- Mycena adscendens; 452, 471A&B, 489, 579, 661, 693, 694, 1057, over hele øen, Kalven, ca-nødder, cha, ss, sca, ug, bark & pinde, jun., okt., -nov., m.alm.
- Mycena aetites; 504, BXIII, DVI, IX, XII, FM29, ÆS, førne, sep.-nov. -Arten har gennem perioden været forvekslet med andre arter og status er derfor behæftet med usikkerhed.
- Mycena arcangeliana; 238, 416, 472, 493, 507, 567, 806, AIII, BXII, CIV, IX&XII, DIV, VII& IX, EVI&VIII, FII, FM29, GH, ØS, VS, ved, især basis af levende buske og træer, sn, bp, ug, Ribes nigra, Thuja, sep.-dec., m.alm.
- Mycena bulbosa; 786, 907, EII&VII, EN, VD, Juncus effusus, Phragmites, sep.-nov.
- Mycena capillaris; 568, CVII, NR, fs-blade, okt.-nov.
- Mycena cinerella; 498, 1028, CX, Kalven, FM29, mos/førne, bl.a.fe, ult.okt.-pr.nov.
- Mycena citrinomarginata; cf.193, 888, ABXII-XIII, MG, førne, aug.-nov., alm.
- Mycena clavularis; 470, 508, BIX&XI, EIV, FM29, sn, ss-bark/mos, ult. okt.-pr.nov., alm.
- Mycena crocata; 800, CV, IX&XI, DIV, IX-IX, EVI, GV, VS, ØS, TP, ÆS, EP, ØR, pinde, fs?, aps, jul.-nov., m.alm.
- Mycena epipterygia; 501, BXI, FII&III, FM29, førne, cha, nov.
- Mycena erubescens; EIV, ved, okt.
- Mycena filopes; 365, cf.371, 454, 492, 7511, 848, BXI, DVI, VII, Kalven, ÆP, FM29, VS, førne, aa-nåle, okt., m.alm.
- Mycena galericulata; 251, 253, 292, BCIX, CXI, DIV&VII, EV-VIII, VS, ØS, ØR, NR, GH, ved, bl.a.bp, lv, md, maj, aug.-dec., m.alm.

- Mycena galopus*; 394, 774, 812, CXI, DVI, IX&XI, EVI, EP, ØR, FM29, ved, førne, qr, sca, jul.-nov., alm.
- Mycena haematopus*; 171, 228, CV-VI, DIV, VII, IX, X&XII, EIX, ØS, VS, ÆS, ØR, ved, aps, aug.-nov., m.alm.
- Mycena himialis*; 743, EIV, VS, aug., nov.
- Mycena leptoccephala*; cf.483(Carex-tue, VD), 674, FIII, FM29, førne, cha, sep.-nov.
- Mycena metata*;395, 857, BXI, DIX, FIII, Kalven, FM29, cha, okt.-nov.
- Mycena minutula*; 805, AIII, FM29, cs-krat, ved, sep.
- Mycena mirata*; ?448, 451, 460, 469, 529, 551, 578, ABXII-XIII, DIX, EIV, kviste, ss, cs, cs-frugter, aug.-nov., m.alm.
- Mycena mucor*; 503, EIV, FM29, sv&qr-blade, pr.nov.
- Mycena polyadelpha*; 571A&B, DVI, EP, qr-blade, nov.
- Mycena polygramma*; 323, CVII, EV&VIII, FIII, ØR, EP, NR, førne, ved, sn, qr, sep.-nov.
- Mycena pseudocorticola*; 548A&B, DX, ØS, ug, okt.-nov.
- Mycena pterigena*; 376, BXI, CV, EIV, DIX&XI, FM29, Dryopteris felix-mas/cha, okt.-nov., m.alm.
- Mycena pura*; 249, 776, BXI, CVII, EII, ØR, NR, VD, Kalven, sep.-nov.
- M. pura* var. *rosea*; 775, 1106, CVII, NR, førne/cb, aug.-ult.okt.
- Mycena sanguinolenta*; 414, 506, HD(TL-51), BXI, CXII, FM29, ØR, ved, cha, aug.-okt.
- Mycena speirea*; 384A&B, 456, 712, CV-VI&IX-XI, DI-V&IX, EIV&VI, FM29, VS, ØR, ØS, pinde/mos, ss, sv, qr, md-stød, jun., aug.-nov., m.alm.
- M. speirea* f. *camptophylla*; ?502, 680, 691, BIX, CV, DIX, FM29, SE, ved, sca, jun., sep., nov., alm.
- Mycena stylobates*; 804, 825, BXI, DIII, FM29, cha, jun., aug.-sep.
- Mycena vitilis*; 56, 257, ?412, 520, 648, CIII&VII, DVI, DEVII, EVI&IX, FM29, EP, NR, kviste, førne, qr, jun.-nov., m.alm.
- Mycena* spp.; 188, 393, 399, 431, 457, 502, 519, 520, 533, 536, 540, 541, 609, 610, 649, 663, 713, 718, 743, 766, 774.
- Mycenella salicina* *; 354, 583, 596, 866, 996, 998, 1091, BXII-XIII, MG, jord/mos/græs, ult.aug.-nov.
- Naucoria bohemia*; 797, CIII, FM29, cha/bp, sep.
- Naucoria escharoides*; 1071, EIV, FM79, ag, ult.aug.
- (? *Naucoria macrospora*; BXII, MG, sci)
- (*Naucoria* aff. *scolecina*; 1072, EIV, FM79, ag, ult.aug.)
- Oudemansiella radicata*; 248, HD-59, CVII, EVIII&IX, NR, ØS, begravede pinde, ?fs, ult.jul.-okt., alm.
- Panaeolus acuminatus*; 613, HD-173, BXII, MG, LB, jord/mos, ult.maj., aug.
- Panaeolus fimicola*; 411, 891, EII&VII, VD, GH(gammel mødding), jord, Phalacrocorax-koloni, ult.okt.-nov.
- Panaeolus foenicicii*; HD-87&170, LB, aug.
- Panaeolus sphinctrinus*; HD-165&193, LB, hestegødning, aug.-sep.
- Paxillus involutus*; 780, HD(TL-7), CIII, FM29, bp, sep.
- Phaeomarasmius erinaceus*; 917, 949, CV&IX, EIV, FM29, sv, sca, rc, jun., nov.
- Pholiota graminis*; 134, 180, HD, BXII-XIII, MG, jord, ult.jul.-aug.
- Pholiota gummosa*; 889, EIII, VD, jord/sci, nov.
- Pholiota lenta*; 781, CVII, NR, førne, bl.a.fs, sep.
- Pholiota limonella*; 1013, DVII, Ø-dige, basis af ug, ult.okt.
- Pholiota squarrosa*; 475, CIX, EX, FM29, ØS, md-stød, fe, ult.okt.-nov.
- Pleurotus dryinus*; 887, EX, ØS, ug, ult.sep.-nov.
- Pleurotus ostreatus*; 559, 587, 1058, DV, EII, VII&X, VD, VS, ØS, poc, ug, fe, nov.-mar., alm.
- Pluteus atricapillus*; 72, 196, CVII&XII, DXI, EII, IV, VI&X, GV, ØS, VS, ØR, VD, TP, NR, FM29, ved, bl.a.pr, aps, ss, jul.-ult.okt., alm.
- Pluteus nanus*; 203, 810, 846, 1110, BXII, DXII, EIV, VII, IX, VS, ØS, FM29, MG, ÆS, jord, ved, ult.jun.-ult.okt., alm.
- Pluteus podospileus*; 792, EIX, ØS, jord, sep.
- Pluteus pouzarianus**; 312, CVI, ÆP, aa-nåledække, ult.-sep.
- Pluteus romellii*; 212, 397, BXII, CXII, DVII, MG, VS, FM29, pind/mos, ult.jun., aug., okt.
- Pluteus salicinus*; 801, DIV&IX, VS, ØS, ved, sep.-ult.okt.
- Pluteus thomsonii*; 869, DXI, ÆS, ved, sep.
- Polyporus ciliatus* s.l.; 1162, DVIII, ved, md?, FM79, apr.
- Polyporus squamosus*; J, DXI-XII, EIV, VII&IX, ØS, VS, ÆS, ved, fe, ult.maj.-ult.jun., alm.
- Polyporus varius* (incl. var. *nummularius*); J, 26, 717, HD, BX, DIV&VIII, EIV&IX, VS, FM29, ÆS, SE(drivtømmer), ved, md, sca, sv, jun.-aug., alm.
- Psathyrella almerensis* *; 853, Kalven, cha, pr.nov.
- Psathyrella candolleana*; 69, cf.1118, BIX, CIX, FM29, SE, drivtømmer, md, ult.jun.-jul.
- Psathyrella conopilus*; 417, DVII, VS, jord/sti, ult.okt.
- Psathyrella corrugis*; ?316, 741, BXI, FM29, førne, sep. (*Psathyrella* cf. *fulvescens*; HD, CVII, NR, jord)
- Psathyrella lacrymabunda* s.s.; 753, cf.1108, DX, FM29, jord, sep.
- Psathyrella microrrhiza*; 307, 464, 531, 839, HD-35, EI-V&IX, ØS, frugtplantage, jord/kviste, ult.okt.-nov.
- Psathyrella obtusata*; 1010, CVII, NR, fs-basis, ult.okt.
- Psathyrella pannucoides*; 799, DIV, VS, nær ved, sep.
- Psathyrella piluliformis*; 488, EIV, EP, ved, ult.okt. (*Psathyrella* cf. *prona*; HD-40&51, frugtplantagen, jord.)
- Psathyrella pseudogracilis*; HD(TL-65), jord/kviste.
- Psathyrella spadicea*; 1151, EX, ØS, ug, ult.sep.
- Psathyrella* spp.; 613, 789, 816, 854, 1023, 1112, 1118.
- Pseudoclitocybe cyathiformis*; 400, BXI, cha, ult.okt.-ult.nov.
- Psilocybe bullacea*; HD, SE, eve, rådnende græs/tang, jul. (*Psilocybe* cf. *coprophila*; 539, AIV, SE, opskyllet heste(?) gødning, pr.nov.)
- Psilocybe inquilina* s.l.; 77, 89, 316, 893, CX, EIII&VII, FIV, VD, FM29&79, jord, førne, bregneførne, kornaf-fald(laden), jul.-nov.
- Resupinatus applicatus*; 286B, SAE-737, BXI-XIII, BCIX, FM29, ved, rc, mar., ult.jun., sep.-okt., alm.
- Resupinatus trichotis*; 595, 892, EIII&VIII, FVII, VD, GH, sci, ug, ps, nov.

Rhodocybe gemina; 211, HD-23, 57&109, BX, CDXII, FM29, hekseringe, ult.aug.-sep., alm.
(*Rhodocybe* ? *popinalis*; 361, EII, VD, jord&poc-stamme, okt.)
Rickenella fibula; CIX-X, DVI&XI, EIX, ØS, FM29, mos, aug.-pr.nov.
Rickenella setipes; 60, BXI, CIV-V, DIX, EVIII-IX, FM29, skovdiger, mos, jun.-sep., alm.
(*Russula* cf. *cyanoxantha*; EIX, ØS, fs, jul.)
Russula delica; 1014, DVI, EP, qr, ult.okt.
Russula fellea; CVII, NR, fs, ult.okt.
Russula nigricans; 250, 1015, CVII, DVI, NR, EP, fs, qr, aug.-okt.
Russula ochroleuca; 223, 313, CVI-VII, DVI, EIX, NR, ÆP, ØS, fs, aa, sep.-nov.
Russula pelargonica; 915, 916, ?1027, 1105, DIX, FM29, sca, aug.-nov.
(*Russula* cf. *undulata*; EVI, EP, qr, jul.-sep.)
Russula xerampelina s.l.; 785, EVI, EP, qr, sep.
Simocybe rubi; 116, 763, 782, HD, BIII&XII, CVII&IX, EII&VIII, VD, MG, FM29, NR, ved, poc-stub, qr, *Angelica silvestris*, ult.jun.-sep.
Strobilurus esculentus; 364, DVI-VII, ÆP, aa-kogleskæl, okt.
Strobilurus tenacellus; 55, GV, pn-kogle, jun.-jul.
Stropharia coronilla†; FVII&VIII, FM79, jun.
Stropharia cyanea; ?272, ?369, 777, 852, FM29&79, cha/mos/jord, sep.-okt., m.alm.
Stropharia pseudocyanea; ?321, ?524, FM29&79, Kalven, cha/græs/mos, sep.-nov. – Status usikker p.g.a.forveksling med foregående.
Stropharia semiglobata†; HD, LB, gødning.
Stropharia sp.; 254.
Tephrocye tylicolor; 861, 863, Kalven, mos, pr.nov.
Tephrocye sp.; 683, BXII, jord/førne, sep.
Tricholoma lascivum; 247A&B, CVII, NR, fs/cb/bp, sep.
Tricholoma sulphureum; 235, EVIII, V-dige ØS, fs, sep.
Tricholoma ustale; 1082, EVIII, V-dige ØS, fs, ult. aug.
Tricholomopsis rutilans; HD, VS, aa?
Tubaria dispersa; 128, 723, HD, BXII-XIII, CXIII, EII, MG, VD, ØR, jord/ cs, ult.jul.-ult.okt., alm.
Tubaria furfuracea s.l.; 554, 1038, HD-36&188, BIII&XI, CXI, DIII&XI, EFIV-V, FM29&79, VS, ØS, førne, ved, cha, aps etc., okt.-mar., m.alm.
Tubaria pellucida; 1114, HD, BXIII, FVIII, ØR, VD, FM29, frugtplt., aug.-nov.
Tubaria sp.; 316, 415, 653.
Volvariella plumulosa ss. J.Lange; 101, 123, 137, 737, AB-XII-XIII, MG, jord/mos, ult.jul.-pr.okt., alm.
Volvariella surrecta; 1006, BXII, FM29, *Lepista nebularis*, ult.okt.
Xerocomus chrysenteron; HD(TL-5), CVII, NR, fs/cb/bp, ult.aug.
(*Xerocomus* cf. *porosporus*; 779, CVII, NR, fs/cb, sep.)

Aphyllaphorales

88 arter.

Abortiporus biennis; 1135, FX, PP, "jord", sep.

Antrodiella hoehnellii; 424, cf.957(*Daedaleopsis confragosa*/sv), EIX, ØS, fs/*Inonotus nodulosus*, ult.jun.
Antrodiella semisupina; 104, 186, 642, CX, DV&X-XI, EIX, ØS, VS, ÆS, ved, aps, jun.-okt., alm.
Athelia epiphylla; 710, BXI, FM29, ca-bark, mar.
Auriculariopsis ampla; 360, 360A, 622, EII&XI, VD, PP, poc, okt.-apr.
Bjerkandera adusta; 309, BXII, DIV&X, EX, ØS, VSFM29, ca, fs?, h.å.
Bjerkandera fumosa; 543, EIV, FM29, sv, h.å.
Bulbilomyces farinosus; 1142, EIX-X, ØS, ved, sep., alm.
Byssomerulius corium; J, 621, CVI, VS, ÆS, ved, aps, mar.-apr.
Ceriporia reticulata; ØS, ved, aug.
Chondrostereum purpureum; 829, EX, ØS, fs i *Phalacrocorax*-koloni, okt.
Clavaria acuta; cf.356(*Mercurialis perennis*/jord/ØS), cf.1080, JHP-167-88, ABXII-XIII, MG, jord, aug.-nov., alm.
*Clavaria asterospora**; 1076, BXII, MG, jord, ult.aug.
Clavaria incarnata; cf.125, 155, 667, 740, 744, 748, 824, cf.844, 985, cf.986, cf.1079, 1081, cf.SAE-1746, ABXII-XIII, jul.-nov., m.alm.
Clavaria kriegelsteineri *; JHP-159-88, BXII, MG, jord, ult.aug.
Clavaria rosea; 1075, BXII, MG, jord, ult.aug.
Clavaria vermicularis; 110, 659, cf.HD-97, ABXII-XIII, CIII, DIX, MG, FM29, jord/mos/cs, jun.-pr.sep., m.alm.
Clavariadelphus fistulosa; 566, CVII, NR, førne, fs, nov.
Clavariadelphus juncea; cf.370, 382, BXII, CVII, DIII&VII, VS, MG, ÆS, FM29, blade, ps, okt.-nov., m.alm.
Clavulina cristata s.l.; 803, HD-103, HD(TL-41&42), AIII&IV, EII, VD, VS, FM29(sca/rc, cs-krat), jord, jul.-sep.
Clavulina rugosa; 711, CV, FM29, jord/ca, ult.sep.
Clavulinopsis luteoalba; 208, BXII, MG, jord, ult.aug.
Clavulinopsis corniculata; 176, 201A&B, HD-62&94, AB-XII-XIII, BX, MG, FM29, jord, ult.aug.-okt., alm.
Clavulinopsis helvola; 288, 299, 831, JHP-166-88, ABXII-XIII, jord, aug.-okt., m.alm.
Clavulinopsis laeticolor; 177, JHP-165-88, HD-66, 90&93, BXII-XIII, MG, jord, aug., alm.
Clavulinopsis microspora s.l.; cf.124, 348, 1074, 1085, JHP-162&164-88, ABXII-XIII, MG, jord, aug.-okt., m.alm.
Clavariaceae spp.; 349, 350, 356, 549, 585, 666, 668, 745, 868, 982.
Coniophora puteana; 474A&B, 1029, BIX, EVI, ØS, FM29, md-stød, cs, ult.okt.-nov.
Corticaceae spp.; 186, 428, 429, 590, 706, 778.
Cylindrobasidium evolvens; 486, 521, 561, 563, DIX, EII&XI, VD, ØS, ved, poc, ult.okt.-nov., alm.
Daedaleopsis confragosa; 210, FM29, VS, CVII, EIV, BCXI, sv, sca, h.å.
Datronia mollis; 225, BVII, NR, ved, ps, h.å.
Fomitopsis pinicola; 1035, DVII, EIX, ØS, N-kant VS, fs, pt?, h.å.
Ganoderma applanatum; 50, 565, 643, cf.904, DIX, EII,

VII&X, VD, GH, ØS, ps, fs, h.å., alm.
Ganoderma pfeifferi †; 11, HD, H.Knudsen-s.n., EX, ØS, fs, h.å.
Gloeocystidiellum lactescens; 1138, EX, ØS, ved, ult.sep.
Gloeophyllum sepiarium; 482, EII, FVII, drivtømmer, tømmer i skjul, h.å.
Hapalopilum nidulans; 73, 282B, 425, HD, CXII, DVII&XI, FX, VS, ÆS, ved, poc, jun.-sep.
Heterobasidion annosum; 362, CVI, DIX, N-kant VS, ØS, ps, cs?, h.å.
Hymenochaete rubiginosa; 245, EVI, EP, qr, h.å.
 (Hymenochaete tabacina; cf.945, DIX, FM29, sca, h.å.)
Hyphodontia arguta; 310, DXI, ær-opmålingsfelt, aps?, sept.
Hyphodontia crustosa; 626, CV, FM29, ca, apr.
Hyphodontia sambuci; 325, BCIX, FM29, VS, sn, h.å., alm.
Hyphodontia sp.; 716, BXII, jun.
Hypochnicium lundellii; 1141, FX, Typha angustifolium, ult.sep.
Inonotus hispidus; 818, HD, DIX, ØS, fe, aug.-okt.
Inonotus nodulosus; 334, CBVII, EIX, NR, ØS, fs, aug.-okt.
Inonotus radiatus; 237, 363, CIV, DIX, EIV, ca, ag, sv, jun.-sep.
Lactiporus sulphureus; 908, EX, ØS, ag, aug.-okt.
Lentinellus omphalodes; 769, 855, 1054, BIV, CIII, GV, Kalven, FM29&79, cha, mar., sep.-nov., alm.
Meripilus giganteus; 1105, EX, ØS, fs, sep.-nov.
Merulius tremellosus; 894, EX, ØS, ug/fs?, ult.aug.-nov.
Mycocacia uda; 911, EIX, ØS, rc, jun., nov.
Oxyporus populinus; 752, 1053, CV, DIX, EII, VD, ØS, FM29, poc, sn, h.å.
Peniophora incarnata; 575, CVII, EII, NR, VD, ved, jan. (Peniophora cf. lycii; 950, EIV, FM29, sc, jun.)
Peniophora polygona; 562, EXI, PP, poc, nov.
Peniophora quercina; BXII, FM29, qr, ult.okt.
Phanerochaete sordida; 182, 429, DCIII, DIV, VS, FM29, ca, jun., aug.
Phellinus conchatus; 209, 293, 401, SAE-0051, CXI, EIX, GV, ØR, FM29, TP, S-dige ØS, sca, h.å.
Phellinus ferreus; 625, CIV, FM29, ss, apr.
Phellinus ferruginosus; 82, 96, 333, 7619, ØS, VS, NR, fe?, ug?, h.å., m.alm.
Phellinus tuberculatus; J, 573, BIX, CIII&VII, VIII, DIV, FM29, skovbryn, hegn, prc, prs, h.å., m.alm.
Phlebia radiata; 328, 574, DIX, EIV, FM29, VS, sv, fe, okt.-nov.
Phlebia rufa; 751, EX, ØS, ug?, sep.
Piptoporus betulinus; 6, BVI, CBVII, DVII, NR, VS, h.å. (frisk jun.)
 Polyporaceae sp. s.l.; 426, 427, 752.
Postia caesia; 332, EV, aa, ult.aug.-okt.
Postia subcaesia; EVI, VS, ved, ult.aug.-nov.
Postia ceriflua; 183, 7682, CVII, DX, NR, ÆS, ved, ult.aug.
Radulomyces molaris; 1144, ØS, ved, sep.
Ramaria stricta; 232, DVI, VS, begravet ved, sep.
Ramariopsis kunzei; 204, 767, BXII-XIII, BX, MG,

FM29, jord, aug.-sep.
Ramariopsis pulchella; 200, 641, 871, 884, 981, BXIII, jord/mos, jun.-nov., alm.
Schizopora paradoxa; 95, 105, cf.186, 487, 495, 496, HD, VS, ØS, ÆS, TP, FM29, ved, ps, ca, aps?, h.å., m.alm.
Schizopora radula; JHP-171-88, VS, ved, ult.aug.
Schizophyllum commune; 544, GI, strandeve/drivtømmer, nov.
Serpula lacrimans †; staldbygning, okt.-nov.1980.
Skeletocutis nivea; 142, 145, 216, 252, 407, HD-25&137, DV, VI&X, EVI, VS, EP, ÆS, ØS, aps, fe?, h.å., m.alm.
Steccherinum fimbriatum; CBXII, ved, ult.jun.
Steccherinum ochraceum; 98, 405, EIX, ØS, stammer, fe?, h.å., alm.
Stereum hirsutum; 39?, 326, 564, HD-2, DVI, EVII-VIII&X, FII, GH, EP, qr, lv?, drivtømmer, h.å.
*Stereum ochraceo-flavum**; 819, CBIX, FM29, prs, sep.
Stereum rugosum; 84, DX, EV, GV, TP, ÆS, VS, pt?, aps, h.å.
Tomentella sp.; 768, CIX, FM29, sca, sep.
Trametes hirsuta; 91, 1139, EII, FX, VD, PP, poc, h.å.
Trametes versicolor; 339, 629, HD-138, DIV, EX-XI, VS, ØS, PP, fs, poc, h.å.
Trechispora farinacea; 576, JHP-173-88, ØS, TP, ved, ag, h.å.
Typhula erythropus; 329, 698, over hele øen, førne, typisk sammen med discomyceter, ult.sep.-nov., m.alm.
Typhula incarnata; 856, Kalven, Poaceae, pr.nov.
*Typhula lutescens**; 319, cf.377, cf.378, CVII, NR, førne, okt.
Typhula phacorrhiza; 355B&C, overalt med trævækst, bladførne, okt.-nov., m.alm.
Typhula setipes; 410, CVII, NR, ps-blade, fukt.-nov.
Typhula spp.; 370, 386, 409, 410, 517, 530, 550, 784.
Vuilleminia comedens; 707, DVI, FM29, EP, ved, ca, alm., h.å.

Gastromycetes (Lycoperdales, Phallales, Sclerodermatales, Nidulariales). 13 arter.

Bovista nigrescens; HD-114, "remise", aug.
Calvatia caelata; J, ØS, jord/poc.
Calvatia excipuliformis; 627, cf.HD-67(PP), ABIII, FM29, jord/kratskov, apr.(vinterstander).
Crucibulum laevis; HD, CX-XI, ØS, FM29, ved/førne, jul.-nov.
Cyathus olla; HD-31, DVIII, markvej frugtplantagen, aug.
Langermannia gigantea †; J, ØS, jord, indtil ca. 1940.
Lycoperdon molle; 820, CXII, FM29, jord, sep.
Lycoperdon pyriforme; 221, CIV, DVII&IX, FM29NR, VS, ved, md, sep.
Lycoperdon perlatum; 324, BXI, jord/rævegrav, pr.okt.
Mutinus caninus; J, CVI, DVII, VS, EP, NR, jord, jun.(æg), sep.
Phallus impudicus; CVII, NR, jord/ved/fs, jun.-jul.(æg).
Scleroderma areolatum; 143, DVI-VII, VS, EP, qr, aug.-okt. (Scleroderma cf. verrucosum; 783, EFX&XI, PP, poc,

jul.-okt.)
Scleroderma sp.; 919, HD-44&143.
Sphaerobolus stellatus; CDVI, VS, Kalven, sn, drivtømmer, ult.aug.-nov.

Auriculariales, Dacrymycetales, Tremellales.

10 arter.

Auricularia auricula-judae; J, 10, 59, 708, over hele øen, aps, fe, ps, ug, sn, *Euonymus*, h.å., m.alm.
Calocera cornea; 148, 447, BXII, CVI, DIX-XII, VS, ØS, FM29, jun.-nov.
Calocera viscosa; J, HD, stub af nåletræ 1954.
Dacrymyces stillatus; 1163, denne ell.lignende arter over hele øen, ved, drivtømmer, h.å., m.alm.
Dacrymyces spp.; 13, 1059.
Exidia glandulosa; 1052?, 1068, DV&VI, VS, fe?, ult.mar.
Exidia thuretiana; ?1069, ved, formodentlig m.alm. i skovene, men forvekslet med *Myxarium nucleatum*.
Exidia truncata; 1021, CX, DEVI, EP, FM29, qr, okt., mar. (*Exidiopsis* ?; 1069, DV, VS, fe, ult.mar.)
Myxarium nucleatum; 701, overalt i skovene, ved, fe, h.å., m.alm.
Tremella mesenterica; CXI, DIX, EVII, GH, VS, ØS, ved, lv, okt.-mar.
Tremella ?; 1045, 1052.
Tremellodendropsis tuberosa *; 296, BXII, MG, jord/førne, ult.sep.

Ustilaginales, Uredinales.

4 arter.

Puccinea allii; 8, 1165, DIX, FIII, FM29, *Allium scorodoprasum*, apr.-jun.
Puccinea carexi; 76, DIX, FM29, ud, jun.
Puccinea cf. *persistens*; 17, EII, VD, *Thalictrum flavum*, jun.
Puccinea suaveolens ?; 35, BXI, FM29, *Cirsium arvense*, jun.
Urocystis anemones; 632, VS, *Anemone nemorosa*, ult.apr.
Uromyces rumicis ?; 20, 630, AV, *Rumex crispus* (Jun.), *Ficaria verna* (ult.apr.). *Ustilago avenae/perennans*; 25, CIII, FM29, *Arrhenatherum elatius*, jun.
Ustilago violacea; 970, FM29, *Stellaria*, ult.jun.
 Rust/brand på:
Adoxa moschatellina; 631, FX, ult.apr.
Epilobium montanum; 68, FIV, ult.jun.
 Poaceae; 88, BXIII.
Populus tremula; 5, EVI, pr.jun.
Mercurialis perennis; 9, DVII, pr.jun.

Phycomycetes

1 art.

Pilobolus crystallinus; 1130, BXIII, rådyrgødning.
 På *Staphylinidae*; 141, jul.

Fungi Imperfecti

3 arter.

Bactridium flavum; 1111, EIV, VS, ved, ult.aug.
Botrytis cinerea; 24, DVI, *Anemone*-blade, jun.
 (*Doratomyces* cf. *microsporus*; på rådyrgødning/fugtig-kammer)
Paecilomyces farinosa; 152, 158, 444, 673?, 814, BXII, CV, DVI, EVI, GV, FM29, MG, VS, TP, *Lepidoptera*-pupper, jul.-okt., alm.
Paecilomyces sp.; 135, 815.

Indet. and sterilia

På *Bertia moriformis*; 62.
Ozonium (*Coprinus st.domesticus*); 516.
 På *Entoloma undatum*; 729.
 På *Entoloma* subgen. *Pouzarella*; 750.
 Parasit på *Dactylis glomerata*; 36, DIX, jun. ??; 330, 965.

Myxomycetes

27 arter.

Arcyria denudata; cf. 215, 875, VS, ved, ult.jun.
Arcyria incarnata; 721, BXII, FM29, ved, ult.jun.
Arcyria obvelata; 874, 967, 1086, VS, ØS, NR, ved, bp, ult.jun., aug.
Arcyria pomiformis; 832, BXII, FM29, ved, ult.okt.
Arcyodes incarnata; 962, EIV, FM29, ved, sv, ult.jun.
Brefeldia maxima; 582, DX, ØS, basis af levende træ, nov.
Ceratomyxa fruticulosa; 30, 441, AXIII, CVI, VS, SE, FM29, ved, drivtømmer, ult.maj.-jun., alm.
Comatrichia nigra; 872, 953, EIV, FM29, ved, sv.
Cribraria cancellata; 963, ØS, ved, ps/ss, ult.jun.
Diderma deplanatum; 1140, BXI, FM29, cf. *Dryopteris*-førne, ult.sep.
Diderma montanum; 859, Kalven, cha, pr.nov. (*Didymium* cf. *bahiense*; 878, sep.)
Didymium difforme; 830, 898, EII&X, VD, ØS, blade, ug?, poc with *Phalacrocorax*-faeces, ult.okt.-nov.
Didymium squamulosum; 78, 877, CVII, NR, ved, jul.-sep.
Enteridium splendens var. *jurana*; 1101, ved, ult.aug.
Enteridium lycoperdon; 47, cf. 439, DEIV, FM29, VS, ved, jun.
Fuligo septica; HD.
Lycogala epidendron; 27, m.alm. overalt på øen, ved, ult.maj.-jun.
Physarum leucophaeum; 184, 699, 961, CV&VII, VS, NR, ved, *Piptoporus betulinus*, ult.jun.-sep.
Physarum nutans; 581, 612, 876, BXII, CXI, FM29, ØR, ved, qr, ult.maj., sep., nov., alm.
Physarum pusillum; 873, sep.
Stemonitis fusca; 159, jul.
Stemonitis smithii; 964, ØS, ved, ps/ss, ult.jun.
Stemonitopsis hyperopta; 942, EVIII, rådden pind, jun.
Trichia botrytis; 1026, 1157, BXII, FM29, råddent ved, ult.okt.
Trichia decipiens; 580, DIX, ØS, ult.nov.
Trichia varia; 512; 592, NR, VS, ØS, ved, nov.-jan., m.alm.
Tubifera ferruginosa; 1087, CVII, NR, bp-stamme, ult.aug.
 Myxomycetes indet.; 61, 440, 722.

Følgende personer og institutioner har været behjælpelige med dette arbejde. De takkes på det hjerteligste.

Personalet på reservatet gennem årene, især Bodil Deen Petersen, Jørn Eskildsen, Kaj Halberg, Torkild Lund, Jens Gregersen & Lars Abrahamsen. Hans Peter Lorentzen takkes for at stille sine jordbundsanalyser til rådighed. Henning Knudsen takkes for den inspiration han ydede til en helt grøn og hjælpe-
løs mykologspire, da arbejdet startede i 1980 og for stor hjælp ved bestemmelsen af materialet i de følgende år. Følgende personer har været en stor og uvurderlig hjælp ved identifikationsarbejdet: David Boertmann, Steen Elborne, Erik Rald, Henrik Gøtzsche, Jan Vesterholt, Jens Henrik Petersen, Knud Hauerslev, Thomas Brandt-Pedersen, Else Vellinga, Machiel Noordeloos, Henry Dissing og Ronald Toft. Johan Nitare takkes for inspirerende diskussioner. Indsamlingsarbejdet blev styrket ved hjælp fra især Steen Elborne, Jens H. Petersen og Henning Knudsen.

Artiklen er udgivet med økonomisk støtte fra Skov- og Naturstyrelsen.

Summary.

The mycoflora on the island Vørsø and adjacent islets (59.4 ha.) in Horsens Fjord has been studied in 1980 and less extensively so until 1989. The vegetation is in various successional stages with two old forest parts and several plantations either of *Populus*, *Quercus* or of mixed composition. *Abies alba* and *Pinus nigra* (2 trees) are the only conifers present (excl. the garden). A small part of the island is lime rich, the rest being rich mull or in a few places sandy moraine.

Besides the two main forest parts the island was cultivated or grazed until 1929. Part of this was left to "natural" succession and in 1978 all farming was abandoned. The old fields have now transformed into shrubs or very dense *Chamaenerion angustifolium* stands. The forests are now dominated by huge bird colonies esp. cormorants (*Phalacrocorax carbo*). E.g. *Coprinus echinosporus* grows abundantly on the 'enriched' dead wood underneath the nesting trees. The *Chamaenerion* stands provide a very good habitat for *Mycena* spp. The lignicolous *Lentinellus omphalodes* is surprisingly common on decaying stems. In the lime rich area there is an almost closed canopy of esp. *Crataegus*. Other important tree genera are *Fraxinus*, *Ulmus*, *Quercus*. In 1929 the area was open and probably grazed. The mycoflora is very rich and includes many 'typical grassland' species. Inside the area, ca. 150×150 m², 13 *Entoloma* spp. (incl. 4 *Pouzarella* spp.), 14 *Hygrophoraceae* spp. (*Hygrocybe*, *Camarophyllus*, *Camarophyllopsis* (5 !)), 12 *Clavariaceae* (excl. *Typhula*) and 4 *Geoglossaceae* spp. have

been collected and also many other interesting more or less calciphilous species. In 1980 ten 1 m² plots were investigated weekly within the area. An average of 8.3 *Agaricales* species/m² (total 45 spp.) and 6.5 *clavarioid* spp./m² (tot. 16 spp. incl. *Typhula*, *Clavulina*, *Tremellodendropsis*) were found. It is obvious from the species list that some groups need to be collected much more and dealt with by experts (e.g. *Uredinales*, *Ustilaginales*, *Cortinari*, *Galerina*, *Clitocybe*, *Corticiaceae*).

It might be possible to more than double the list.

Litteratur

- Breitenbach, J. 1979: Untersuchungen einer aspektbildenden Pilzsukzession auf Vogeldung. – Z. Mykol. 45(1): 15-34.
Døssing, L. 1980: Hatsvampe i Horreby Lyng 1980. I: Evald Larsen: Falsters Flora 4. Nykøbing Falster.
Gregersen, J. 1982: Skarvens kyster. Bygd, 160 s.
Halberg, K. 1983: Vørsø. Rapport over ornithologiske observationer 1981-82. – Fredningsstyrelsen 1983.
Halberg, K. 1984: Ændringer i floraen på 3 prøveflader på opgivet landbrugsjord, reservatet Vørsø 1933-83. – Flora og Fauna 90: 35-43.
Halberg, K. 1985: Vørsø – et eksperiment. – Kaskelot 66: 2-9.
Hawksworth, D. 1976: The natural history of Slapton Ley Nature Reserve. X: Fungi. – Field Studies 4: 391-439.
Hawksworth, D. 1986: The natural history of Slapton Ley Nature Reserve. – Field Studies 6: 365-382.
Jessen, K. 1968: Flora og vegetation på reservatet Vørsø i Horsens Fjord. – Botanisk Tidsskrift: 63(1-2):1-201.
Lange, M. 1948: The agarics of Maglemose. – Dansk Botanisk Arkiv 13, I.
Lohr, E. & J. Nielsen, 1975: Vørsø skov III. – Bot. Tidsskrift 69: 271-290.
Munk, A. 1948: Pyrenomyces collected in the peninsula Mols, Jutland. – Dansk Botanisk Arkiv 12, 11: 1-19, 3 pl.
Munk, A. & R. 1957: A list of Agaricales found at Strandkjær, Mols. – Natura Jutlandica 6/7: 7-23.
Müller, D. 1954: Vørsø set fra luften. – Botanisk Tidsskrift 51: 230-232.
Müller, D. & Nielsen, J. 1953: Vørsø skov. – Botanisk Tidsskrift 50: 35-55.
Müller, D. & Nielsen, J. 1964: Vørsø skov II. – Botanisk Tidsskrift 60: 58-89.
Wiinstedt, K. 1938: Vegetationen paa Reservatet Vørsø i Horsens Fjord. – Botanisk Tidsskrift 44: 260-306.

To for Danmark nye træboende Blækhatte: *Coprinus extinc-torius* og *Coprinus laanii*.

Erik Rald

Møllegade 21 A st.th., 2200 København N

Blækhattene regnes normalt for kedelige svampe, fordi de er udflydende og vanskeligt bestemmelige. Mange er små og kan kun bestemmes ved mikrosko-pets hjælp. Men de to arter, som der skal berettes om i denne artikel, er relativt iøjnefaldende og kan let bestemmes på kombinationen af det makroskopiske udseende og voksestedet. De vokser begge på træ, men efter mine erfaringer har de hver sin habitat: den ene vokser i huller i træer, og den anden vokser på stubbe. Jeg foreslår derfor, at de på dansk op-kaldes efter disse karakteristiske voksesteder.

Hul-Blækhat

Coprinus extinc-torius (Bull.) Fr.

Fund: Den 2. december 1979 kom jeg spadserende forbi den amerikanske ambassade på Dag Hammar-skjölds Allé på Østerbro i København. Da faldt mit blik på et enligt eksemplar af en flot hvid blækhat, der sad i en hulhed i et ungt elmetræ i alleen foran ambassaden. Jeg tog den med hjem og tørrede den og besluttede at holde stedet under observation. Den 2. juli 1981 var jeg igen heldig, og denne gang stod der et stort knippe i hullet, og eksemplarerne var større end første gang. Nu blev den bestemt efter Orton & Watling (1979) til *Coprinus extinc-torius*. Også efter Moser (1978) og især efter Kühner & Ro-magnesi (1953) er bestemmelsen let. I de følgende år passerede jeg stedet fra tid til anden, men først i årene 1986-88 observerede jeg blækhaten igen, og nu flere gange årligt i perioden maj-december (der er flere fund end opregnet i materialelisten). – Arten er ny for Danmark, og dette er det foreløbigt eneste træ, hvor den er fundet – til trods for, at jeg har kikket efter arten også andre potentielle steder i de 10 år, jeg har kendt den. I det samme hul har jeg fundet *Clitocybe lignatilis*, men ikke andre svampe-arter.

Også i udlandet synes arten at være sjælden. Fra Vesttyskland angiver Bresinsky & Haas (1976) den som kun fundet af Schwöbel. Fra Østtyskland an-giver Kreisel (1987) den som sjælden med fire sikre fundsteder. Fra Holland angiver Arnolds (1984) den som meget sjælden, med to findesteder nævnt af Bas (1968). I Frankrig kalder Kühner & Romagnesi

(1953) den temmelig sjælden. I Storbritannien om-taler Orton & Watling (1979) den som vidt udbredt, men sjældent rapporteret.

Det er interessant at sammenligne, hvad de for-skellige forfattere skriver om artens voksested. Bas (1968) anfører begge de to angivne hollandske finde-steder som huller i løvtræer (Poppel og Hestekasta-

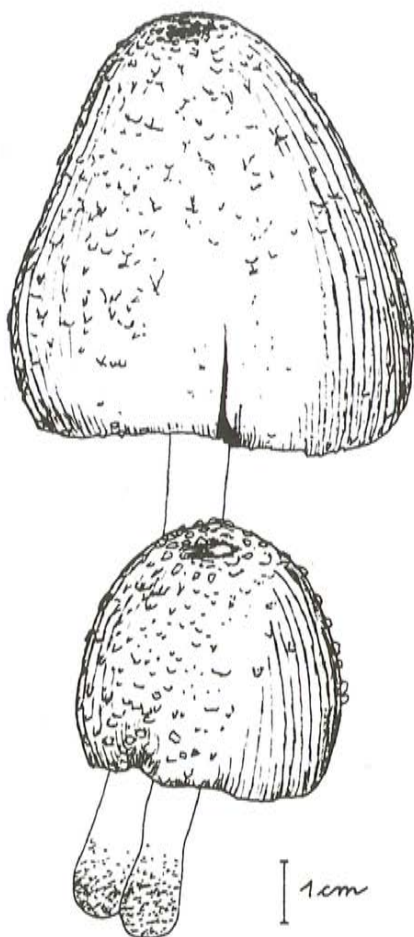

Fig. 1. Hul-Blækhat (*Coprinus extinc-torius*). Østerbro, 2.VII.1981. Tegning E. Rald.

nie), Kreisel (1987) angiver såvel huller i levende træer som dødt træ i almindelighed, og Orton & Watling (1979) skriver, at den findes på stubbe eller i sårhuller af løvtræer. To af de østtyske lokaliteter er parker. Der er også andre Blækhatte, som man kan finde i hule træer, men det synes altså at være særligt karakteristisk for denne art at vokse i hule træer.

Kendetegn: Hul-Blækhat (*Coprinus extincorius*) minder i størrelse, form og farve om Hus-Blækhat (*Coprinus domesticus* (Bolt.: Fr.) S.F. Gray) og nærtstående arter. Ser man nærmere på den, lægger man mærke til, at hatten er lidt mere gulbrunt tonet, og at de små skæl, der beklæder hatten, ikke som hos Hus-Blækhat er melagtigt grynede, men har form som små trådede fnug. Dette er en vigtig karakter i blækhattesystematikken, og man bliver derfor hurtigt trænet i at erkende velumskællenes karakter allerede makroskopisk. Mikroskopisk er forskellen meget tydelig. Hos Hus-Blækhat består hattens velumskæl af overvejende kugleformede celler, mens de hos Hul-Blækhat består af lutter langstrakte pølseformede celler i lange hyfer.

Beskrivelse: Hat først ellipsoidisk, ca. 3 cm høj og ca. 1,5 cm bred, siden halvkugleformet til bredt hvælvet, 1-3 cm høj og 3-6 cm bred, som gammel udbredt-skålformet med opadbøjet rand, meget tæt og fint furet fra randen og stadigt længere ind mod midten, efterhånden som svampen bliver gammel, som ung rent hvid med gullig midte, efterhånden mere lysebrun og kun mod randen hvidlig, til sidst fuldstændig blækagtigt henflydende, især som yngre beklædt med fine, først hvide, siden gulbrune fnugskæl. Lameller meget tætte, meget tynde, frie, først grålige, siden sorte, blækagtigt henflydende. Sporestøv i dagslys rent sort. Stok middelt tyk, ofte lidt krum eller bugtet, forneden svagt knoldformet udvidet, uden velumzone, noget sej og ikke særlig henflydende, ± fint pudret, hvid. Kød tyndt, kun mere kødet over stoktoppen, uden særlig lugt og smag. 1-15 sammen, ± knippevoksende, oftest 2-3 sammen.

Sporer 8-10×5,5-6,5×6,5-7,5 µm, svagt afladede, i omrids ægformede-tenformede set fra fladen, citronformede-mandelformede set fra siden, med bred spirepore, sortbrune. Basidier 4-sporede. Cheilocystider 24-100×14-40 µm, blæreformede, ellipsoide, ægformede eller tenformede. Pleurocystider 60-120×28-50 µm, ellipsoide eller cylindrisk-ellipsoide. Velum på hatten en blanding af 1-6 µm brede, tykvæggede, ofte brune, trådformede hyfer og 10-36 µm brede, tyndvæggede, hyaline hyfer af cylindrisk-ellipsoide celler, der ofte er indsnævrede ved skillevæggene (Orton & Watling 1979).

Materiale

Nordøstsjælland, Østerbro 2.XII.1979, E. Rald (ER); Ibid., 2.VII.1981, E. Rald (ER, C); Ibid., 15.VI.1986, E. Rald (ER); Ibid., 10.XI.1986, E. Rald (ER); Ibid., 13.VIII.1987, E. Rald (ER); Ibid., 26.VIII.1987, E. Rald (ER); Ibid., 14.X.1987, E. Rald (ER); Ibid., 9.VI.1988, E. Rald (ER).

Stub-Blækhat

(*Coprinus laanii* Kits van Waveren)

Fund: Denne lille Blækhat blev først beskrevet fra Holland i 1968. Den har dog været kendt tidligere i Storbritannien under andre navne. Derimod har jeg ikke set ældre angivelser af hvad der kunne være denne art i Danmark. Jeg fandt den første gang på oversiden af en stub i en ret ung granskov i Sæbyholm Skov på Lolland i 1986. Mit andet fund var fra siden af en bøgestub i Pasbjerg Vænge på Sydsjælland i 1987. Det pågældende træ blev fældet i foråret 1985, og stubben saftede rigeligt efter fældningen. Man kan forestille sig, at arten er knyttet til sådanne stubbe med saftudflåd, der senere bliver begroet med algevækst, og den vil sikkert blive fundet hyppigt, hvis man opsøger den slags habitater.

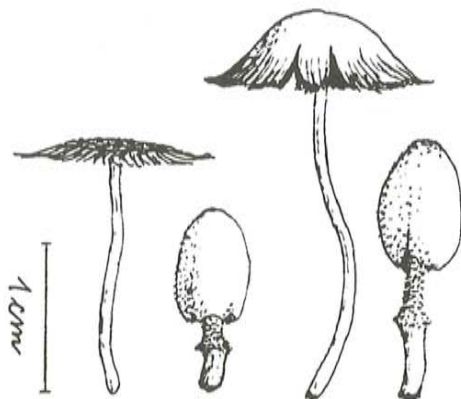

Fig. 2. Stub-Blækhat (*Coprinus laanii*). Sæbyholm Skov, 21.X.1986. Tegning E. Rald.

En gennemgang af relevante samlinger har da også afsløret, at mine fund ikke er de første danske. Ulrik Søchting fandt den i Vestjylland allerede i 1984, og Jan Vesterholt og Anita Nielsen fandt den to steder i Østjylland i september 1986.

I udlandet er den endnu kun lidt kendt. Orton & Watling (1979) angiver den som formodentlig ikke ualmindelig i Storbritannien og angiver voksestedet som algebelægninger på stubbe eller liggende stammer, eller på træflis eller savsmuld. Krieglsteiner (1981) omtaler det første vesttyske fund (på snitfladen af en poppelstub), og siden er der kommet ca. fem yderligere fund til.

Kendetegn: En smuk og sirlig, ret lille Blækhat, hvis hat er dækket af grålig, melagtig beklædning, ikke ulig *Coprinus cinereofloccosus* og nærstående arter. *C. laanii* er imidlertid den eneste art i denne artsgruppe, der vokser på træ, hvorfor den skulle være let at erkende. Mikroskopisk falder de for artsgruppen karakteristiske træk i øjnene: sporerne har et kraftigt perisporium, og de runde velumceller på hatten er fint vortede.

Beskrivelse: Hat 0,5-2 cm bred, først ægformet, siden med alderen paraboloid-halvkugleformet-hjelmformet-flad, efterhånden radiært spaltende, over det hele ensartet fint gråhvidt melet-småglimtende, i midten efterhånden ± gullig. Lameller tætte, tynde, frie, først hvide, siden sorte. Stok gråhvid, med lille basalknold, som ung med svag velumzone nær basis, over denne med udstående, efterhånden nedadrettet og forsvindende behåring. Kød tyndt, absolut uden lugt. Enkeltvis voksende, få sammen.

Sporer 10-11,5×5-6 µm (uden perisporium), ikke afladede, ellipsoidiske, med tydelig apiculus, med central spirepore, med tydeligt, ofte udstående, 0,5-3 µm bredt perisporium (et løst hylster omkring sporen), under dette med sorte pletter eller linier. Basidier 4-sporede. Cheilocystider 30-100×20-45 µm, kugleformede, kuglestilkformede (sfæropedunkulate), pæreformede, blæreformede, tenformede eller bredt flaskeformede (lageniforme). Pleurocystider 80-130×25-38 µm, blæreformede, flaskeformede eller sækformede (utriforme). Velum på hatten bestående af 32-100 µm brede, kugleformede, ellipsoidiske eller ægformede, fint vortede, hyaline eller svagt brunlige celler blandet med nogle 1,5-6,5 µm brede, ± cylindriske, glatte eller fint vortede, ofte grenede, hyaline hyfer (Orton & Watling 1979).

Materiale

Vestjylland: Hoverdal Plantage, 28.IX.1984, U. Søchting (C). Østjylland: Østergård Skov s. f. Malling, 9.IX.1986, A. Nielsen JV86-667 (C); Fløjstrup Skov, 10.IX. 1986, J. Vesterholt JV86-674 (C). Sydsjælland: Pasbjerg Vænge, 21.VIII.1987, E. Rald (ER). Lolland: Sæbyholm Skov, 21.X.1986, E. Rald (ER).

Summary

Coprinus extintorius (Bull.) Fr. s. Romagnesi is recorded from Denmark for the first time. It has been observed during ten years growing in a wound in an elm in Copenhagen. *Coprinus laanii* Kits van Waveren is recorded from a few localities in Denmark growing on stumps of broad-leaved trees with exuding sap.

Litteratur

Arnolds, E., 1984: Standaardlijst van nederlandse macrofungi. - Coolia 26, suppl., s. 1-362.
Bas, C., 1968: Interessante vondsten in 1967. - Coolia 13: 123-126.

Bresinsky, A. & H. Haas, 1976: Übersicht der in der Bundesrepublik Deutschland beobachteten Blätter- und Röhrenpilze. - Beihefte zur Zeitschr. f. Pilzkunde 1: 43-160.
Kreisel, H. (red.), 1987: Pilzflora der Deutschen Demokratischen Republik. Basidiomycetes (Gallert-, Hut- und Bauchpilze). Jena, 281 s.
Kriegelsteiner, G., 1981: Über einige neue, seltene, kritische Makromyzeten in der Bundesrepublik Deutschland II. - Zeitschrift f. Mykol. 47: 63-80.
Kühner, R. & H. Romagnesi, 1953: Flore analytique des Champignons supérieures (Agarics, Bolets, Chanterelles). - Paris, 556 s.
Moser, M., 1978: Die Röhrlinge und Blätterpilze. - Kleine Kryptogamenflora IIb/2 s. 1-532.
Orton, P.D. & R. Watling, 1979: British Fungus Flora. Agarics and Boleti. 2. Coprinaceae: *Coprinus*. - Edinburgh, 149 s.
Romagnesi, H., 1941: Étude de quelques Coprins. - Revue de mycologie 6: 108-127.

Anmeldelse

M.E. Noordeloos: *Entoloma in North America. The species described by L.R. Hesler, A.H. Smith, and S.J. Mazzer: type-studies and comments.* Cryptogamic Studies 2. Gustav Fisher Verlag, Stuttgart, 1989. 164 s. Pris 78 DM.

Hollænderen Machiel Noordeloos har arbejdet med den europæiske Rødblad-flora i en årrække og har bl.a. behandlet de enkelte underslægter i en række monografier i tidsskriftet *Persoonia*. Senest udkom bogen "Entoloma (Agaricales) in Europe" (anmeldt i SVAMPE 18). Nu har han taget hul på den nordamerikanske flora.

Til trods for, at næsten alle de behandlede arter er beskrevet så sent som 1967-76, resulterer revisionen af typematerialet i, at 32 af de 94 arter er synonyme til tidligere beskrevne arter, heraf er 26 identiske med europæiske arter.

Som forfatterens tidligere arbejder er også denne bog præget af forfatterens redelighed og grundighed i arbejdet med det taksonomiske basismateriale. I et indledningsafsnit giver han retningslinier for, hvordan man skal behandle, og navnlig ikke behandle, typemateriale. Man må kun stjæle en bid af en lamel og aldrig hele eksemplarer; kuratorer opfordres til at beskrive og optælle typemateriale, før det udlånes. Endvidere er der drøje hug til folk, der som franskmændene Courtois og Bon gennemstøver svampelitteraturen for at finde illegitime homonymer for arter, som de så kan give deres eget navn - uden tanke for og viden om eventuelle yngre synonymer.

Der er ingen dikotome nøgler, og arterne er anbragt i alfabetisk rækkefølge, men en synoptisk nøgle og en lang række forskellige artslistor hjælper på brugerens orientering i bogen. Der er dog ikke tale om noget bestemmelsesværk, og bogen har vel mest interesse for professionelle mykologer, samt viderekomne amatører, der ikke kan finde alle de arter, de kender fra naturen, i Noordeloos' tidligere arbejder.

Erik Rald

Lisbeth, autodidakt i papirklip

Karen Hølund Jensen

Snogegårdsvej 75, 2820 Gentofte

Hvis man interesserer sig lidt for det københavnske kunstliv, kender man også Gallerie Gammel Strand. Altid gode kunstnere – man kan synes om dem eller ej – men altid velbegrundede udstillinger. En dag i januar 1988 slog jeg som sædvanlig et slag ned i galleriet og blev ligeledes som sædvanlig budt velkommen af galleriets mangeårige ejer. Havde derefter fred til at se rummene, og det var spændende. En familie på 5 piger havde hver sin kunstart. I det sidste rum hang Lisbeth Barner Jespersens papirklip – alle med naturen som det afgørende moment, og dér – der hang to klip med den dejligste skovbund, der åbnede sig og med en lille række svampe, der tittede frem mellem bladene og de fint klippede planter. Svampene var set og klippet med dyb kunstnerisk indføling. Jeg er ikke sikker på, at disse svampe kan ses samtidig i naturen, ej heller at de kan forekomme på samme sted, men det var slet ikke det afgørende. At begge billeder brillerede med et lille, rundt mærke for "solgt" undrede mig ikke. Her var der noget, jeg ikke havde set før!

Efter aftale med vores formand, Hjørdis, kontaktede jeg Lisbeth, der velvilligt lovede at klippe "svampe" det næste halve år, således at hun kunne udstille på vores svampeudstilling i Peter Lieps Hus i Dyrehaven. Mange af foreningens medlemmer har sikkert set denne udstilling, hvor Lisbeths meget følsomme, kunstneriske sind havde givet sig tid til at indleve sig i svampenes verden. At Lisbeth solgte næsten alt, behøver jeg jo ikke at tilføje.

Lisbeth har altid tegnet og klippet alt, hun så i naturen, men har aldrig specielt interesseret sig for at give de svampe navne, som hun klippede. Lisbeth kendte en Alm. Kantarel og ikke meget mere. Netop dette, tror jeg, betyder, at Lisbeth ser svampene på en kunstnerisk måde, med de smukke klip som resultat. Nu har Lisbeth meldt sig ind i vores agtværdige forening, – jeg håber at hun bevarer sit kunstneriske syn på svampene.

Også på vores svampedag i februar 1989 kom Lisbeth med sine smukke klip. Vi håber, at Lisbeth også fremover vil få tid og lyst til at lave svampeklip og udstille dem hos os – ind imellem job, mand og de mange udstillinger.

I skrivende stund, apr. 89, har Lisbeth Barner Jespersen en udstilling i Forbrugerstyrelsens Kunstforening; hun har været i rivende udvikling. Lisbeth afprøver hele tiden nye ideer. Et par af hendes store billeder er klip af det sarteste bladhæng, andre har fået en smal kant omkring motivet, et sted er en blomstrende forårgren klippet så den flere steder rækker sig ud over den smalle kant omkring motivet, hvilket giver en elegant virkning. Lisbeths sidste forsøg er klip af en gren i blåt papir klæbet over en cremefarvet gren, der er klippet med et lidt andet forløb og monteret på en baggrund af dueblåt papir. Jeg tror ikke, at det bliver det sidste forsøg med flere farver, vi ser.

Tak til Lisbeth fordi vi må aftrykke et af de smukke klip.

Lisbeth Barner Jespersen
Wilkensvej 26 C, 3.th., 2000 Frederiksberg

Født 31. august 1962.

- 1975 Autodidakt i papirklip
- 1981 Bibliotekar
- 1986 Statens Husholdningsråd
- 1988 Udstilling "To generationer på Gammel Strand"
- 1988 Udstilling i Peter Lieps Hus i forb. m. svampeudstilling
- 1989 Udstilling i Forbrugerstyrelsens Kunstforening
- 1989 Inviteret til at udstille på DSB-Skolen i oktober
- 1991 Inviteret til atter at udstille i Gallerie Gammel Strand i februar

Usædvanlige danske svampefund

Redaktion: Henning Knudsen & Jan Vesterholt

Svampesæsonen 1988 var på mange måder bemærkelsesværdig. Antallet af arter, der blev fundet som nye for landet var højere end normalt, og mange af de ellers sjældne, sydlige arter havde et godt år. En del af forklaringen på dette er, at vi havde en ret lun og fugtig sommer. Frem til omkring Sankt Hans var vejret tørt og varmt, så jorden blev godt varmet op. Derefter kom der – i hvert fald i dele af landet – en ret lang periode med regelmæssig nedbør, og dermed var grunden lagt til et fint svampeflor i juli og august. På Sjælland regnedes det mindre, og her var sæsonen mere "normal".

I de fede muldrige skove i Østjylland og på de sydfynske øer blev der gjort adskillige fund af de store, sjældne rørhatte. Blandt andet kan det nævnes, at Satans Rørhat (*Boletus satanas*) blev fundet på Tåsinge og ved Århus (hidtil nordligste danske fund); Djævl-R. (*B. satanoides*) blev fundet på Tåsinge og i Sønderjylland og Sølvskinnende R. (*B. fechtneri*) blev fundet ved Kolding. Endvidere var Bleg R. (*B. impolitus*) at finde lige fra juli til oktober på Tåsinge, hvor Mogens Holm fulgte svampefloret i en lille, men meget spændende egeskov.

Også de dødeligt giftige fluesvampe havde et usædvanligt godt år, og deres rigelige forekomst har måske nok en del af ansvaret for de dybt beklagelige dødsfald, der indtraf efter uforsigtig svampespisning i 1988. Især de mange fund af Snehvid Fluesvamp (*Amanita virosa*) var bemærkelsesværdige. Flere steder i Østjylland stod den i rigelige mængder på den fedeste lerjord i bøgeskovene. Dette er et sted, man ellers sjældent træffer denne art. Man må så håbe, at en masse svampeinteresserede i 1988 lærte arten at kende i alle dens afskyninger, så gentagelser af de forgiftningstilfælde, der indtraf sidste år, kan undgås fremover.

Nogle af de mest spændende fund fra 1988 – Gulstokket Knoldfod (*Squamania paradoxa*), Sørgehat (*Melanomphalia nigrescens*), Hvælvet Gift-Slørhat (*Cortinarius orellanus*) og Blækspruttesvamp (*Clathrus archeri*) – blev omtalt og afbildet i SVAMPE 19, og her vil yderligere et antal interessante indsamlinger blive nærmere omtalt.

Vi vil endnu en gang opfordre til, at man indsender oplysninger om fund af interessante arter m.v. til rubrikkens redaktører.

Stinkende Foldtrøffel

(*Hydnortia ploetneriana* (P. Henn.) Hawker)

Når denne karakteristiske trøffelart i det hele taget blev fundet, skyldes det ikke mindst den hæsle lugt, den udsender. Allerførst troede jeg, at jeg havde fundet en halvrådden bægersvamp, men farve og konsistens syntes ikke rigtigt at passe. Der var to eksemplarer på voksestedet, men da det ene ikke alene var ulækkert at lugte til men også at røre ved, fik det lov til at blive ude i skoven. Det andet eksemplar blev taget med hjem til undersøgelse.

En beskrivelse af det bevarede eksemplar:

Frugtlegetet målte 26×21 mm, uregelmæssigt bølget-foldet med en 1,5-2 mm tyk væg, som omslutter en indre hulhed. I tværsnit kan væggen ses at bestå af 4 lag. Det yderste lag er som overfladen glat og nougatbrunt, herunder kommer et gråbrunt lag, herunder igen et rødbrunt lag og inderst (mod hulheden) et hvidligt lag. Under 40×forstørrelse kan man se, at det rødbrune lag i virkeligheden udgøres af sporesække, der står på rad og række. Sporerne har en meget kraftig rødbrun ornamentering, og det er derfor disse, der allerede tydeligt kan ses ved denne forstørrelse. Lugten er meget gennemtrængende og synes både at indeholde komponenter af hvidløg og brændt gummi. Den var stærkest hos det halvrådde eksemplar, men også hos det friske eksemplar var lugten umiskendelig omend mindre tung.

Sporer (inklusive ornament) 39-45×29-33 µm, ornament meget kraftigt, rødbrunt.

Frugtlegerne stod overvejende overjordisk i nåledækket under Gran (*Picea*).

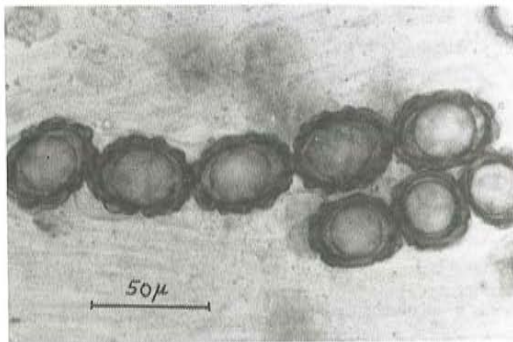
Morten Lange (1956) omtaler ikke danske fund af arten i sin afhandling om de danske, underjordiske storsvampe, ligesom der heller ikke synes at være nogle senere, danske angivelser. Dette betyder dog ikke, at fund af arten ikke har været citeret i dansk svampelitteratur, for J.A. Nannfeldt (1936) har tidligere gengivet data om et svensk fund i Friesland. Også ved dette fund blev den ubehagelige lugt bemærket.

Tidligere har arten været placeret i slægten *Gyrocratera*, som adskiltes fra *Hydnortia* på de aflange, ikke kuglerunde sporer.

Materiale

V-Jyll.: Gødning Skov, 26.VI.1988, J. Vesterholt (JV88-174).

Jan Vesterholt

Mikroskop-foto af sporer og sporesække hos Stinkende Foldtrøffel (*Hydnoria ploettneriana*). Foto Jørgen Albertsen.

Gul Nøkketunge (*Mitrella paludosa* Fr.)

Gul Nøkketunge er en meget let genkendelig svamp, der hører til skivesvampenes (Helotiales) store gruppe, hvor den ofte anses for at være nærmest beslægtet med Jordtungerne (*Geoglossum*) o.l. Den har nærmest form som en tændstik eller trommestik, hvor hovedet er gult til orange og stokken hvidlig. Hovedet bliver på store eksemplarer op til 1 cm i diam., men oftest er det noget højere end bredt, og stokken bliver 1-3 cm høj og nogle få mm tyk. Kødet er blødt.

Dens forekomst i Danmark blev behandlet af Knudsen (1975), hvor en beskrivelse af de mikroskopiske karakterer også findes.

Nøkketungen er interessant ved at være en af vore få større svampe, der hører hjemme i rindende vand eller i hvert fald på meget fugtige lokaliteter, ofte med stokken i vand. Den vokser typisk i Sphagnum-moser, i kær med Benbræk (*Narthecium*), i kanten af bække eller små brunvandede søer på rådne plantemateriale, ofte egeblade men også andet.

Dens udbredelse i Danmark er ikke jævn. For fund op til 1975 henvises til ovennævnte artikel. Siden da er der kommet 10 yderligere fund, heraf et par fra før 1975, som ikke var kendt dengang. Det er karakteristisk, at de 10 fund fordeler sig med 4 fra Bornholm og 6 fra Vest- og Nordjylland eller med andre ord kun fra steder i landet, hvor der er (surt) grundfjeld, eller hvor jorden er udvasket efter istiden og derfor oftest næringsfattig, sur og sandet. Der foreligger også nogle få fund fra Sjælland, men de ligger helt tilbage til 1887 og begyndelsen af dette århundrede, hvor den fandtes ved Grib Sø i Grib Skov og ved Aldershvile ved Bagsværd Sø. Den synes altså at kræve næringsfattigt vand med en lav surhedsgrad (pH) for at trives. Med den stigende

udvaskning af næringssalte til åer og søer kan det forventes, at den i de kommende år vil blive sjældnere. Hvor sjælden den er nu, er det vanskeligt at sige, for det første fordi den forekommer på steder, hvor der ikke er ret mange andre svampe og derfor heller ikke mange svampejægere, og for det andet fordi den forekommer på et tidspunkt, hvor de fleste svampejægere endnu ikke er startet for alvor. De danske fund er hovedsageligt fra maj og juni, med enkelte fund frem til 23. juli. En angivelse i Knudsen (1975) fra 26.IX.1969 er en trykfejl, der skulle have stået 26.VI.1969, men den er fundet om efteråret i vore nabolande, omend sjældent.

Det er glædeligt at konstatere, at den er genfundet i Kohullet i Almindingen på Bornholm i 1988; her blev den også fundet i 1970 og i 1906!

Materiale tilkommet efter Knudsen (1975):

V-Jyll.: Asserbak Kær 15 km NØ f. Varde, 1.VI.1975, B. Hansen; Baldersbæk Plt. ved Holme Å, 20.VI.1975, C. H. Ovesen; Hoverdal Plt., 22.VI.1985, U. Søchting; Jensker i Silkeborg Vesterskov, 28.V.1979, K. Koch (også fundet her i 1969) – NV-Jyll.: Kongens Kilder v. Vester Vanned Plt., 23.VII.1981, T. Christensen; plantage lige V. f. Bulbjerg, 24.VI.1975, J. Chr. Schou – Bornholm: Grydesø i Paradisbakkerne, 17.VI.1955, V. Mikkelsen; Kohullet, 25.VI.1970, E. Fredtoft; ibid., 27.V.1988, T. Christensen; Pykkekulle Kær, 27.V.1988, T. Christensen.

Stilket Bækskive (*Vibrissea truncorum* Fr.)

Samme sted som Tyge Christensen fandt ovenstående Nøkketunge fandt han også en pind med talrige frugtleger af *Vibrissea truncorum*, som foreslås kaldt Stilket Bækskive. Den kan umiddelbart minde lidt om Nøkketungen, men den er mindre, meget stivere og har sort stok.

Frugtleget er igen tændstikformet, med et lille, 1-4 mm stort, halvkugleformet til afladet, orange hoved og en sort, skællet stok, der er 1-2 mm tyk og 0,5-1,5 cm høj. Sporesækkene er op til 300 μm lange og 7-8 μm brede, hver med 8 trådformede sporer, der er ca. 250 μm lange og 1,5 μm brede. De har talrige tværvægge og falder let hen i mindre stykker. Den smalle facon giver en stor overflade i forhold til rumfanget og dermed en stor opdrift, som gør dem velegnede til spredning med vandet.

Bækskive er beskrevet og afbildet i farver hos Ryman (1984), Breitenbach & Kränzlin (1981) og Dennis (1968). Hos disse forfattere anses den for ret almindelig til almindelig (i hhv. Skandinavien, Schweiz og Storbritannien), og i det sydlige Grønlands bække er den ganske almindelig, så længe de

løber gennem et krat, der kan levere de pinde, den lever af. Stillet Bækskive vokser – som i dette tilfælde – ofte på den samme slags lokaliteter som Nøkketungen, men den er nok mere typisk for rindende vand end denne, og ofte findes den endda i stærkt rindende vand og helt nedsænket. Formodentlig kan den også findes flere steder på Bornholm, hvor dens foretrukne habitat, bække med kalkfattigt og koldt vand findes.

Kjoller (1960) rapporterede fund af *Vibrissea truncorum* fra Skåne og et fund af en anden *Vibrissea*-art, *V. vibrisseoides* fra Vellens Å på Bornholm. Hendes sporemaal for denne art, der er ustillet, passer dog ikke med målene fra typen af *V. vibrisseoides*, der er målt af Graddon (1965). Hvilken art det så drejer sig om står foreløbigt hen, idet de ustilkede arter af slægten synes at være dårligt udredt.

Makroskopisk er der altså en vis ydre lighed mellem Nøkketungen og Bækskiven, og de hører da også begge til sæksporesvampene, (Ascomycetes), men så er der lidt uenighed om resten: De mikroskopiske karakterer minder meget om dem, man finder hos ordenen Ostropales, især sporerne, men på grund af en anderledes udvikling af frugtlegemet og på grund af sporesækkenes positive reaktion med jod (de blåner i toppen) betragter man den i nyere litteratur som nærmest beslægtet med de andre skivesvampe, ordenen Helotiales. Det vil sige, at man betragter deres trådformede sporer som resultatet af en tilpasning til livet i vand (konvergent udvikling) snarere end som resultatet af et egentlig nært slægtskab.

Materiale

Bornholm: Kohullet, 27.V.1988, T. Christensen.

Henning Knudsen

Masseforekomst af Grov Lakporesvamp (*Ganoderma adspersum* (Schulzer) Donk)

Jeg har tidligere i en artikel behandlet de danske lakporesvampe (Petersen 1983). Der er siden gjort en del fund af arten Grov Lakporesvamp, især på Sydsjælland og på øerne syd for Sjælland og Fyn, den hidtil mest imponerende forekomst blev set på en tur til Lolland i sommeren 1988. I en allé af Hestekastanie (*Aesculus*) ved godset Fuglsang fandtes gamle frugtlegemer af arten på talrige stammer. Det var et overvældende syn, der mindede om synet visse steder i Sochi, der blev besøgt på svampeforeningens tur til Kaukasus i 1986.

Jo flere gange jeg ser arten, jo mere har jeg fundet det påfaldende, at den synes at have præference for levende parktræer, i modsætning til dens dobbeltgænger, Flad Lakporesvamp (*Ganoderma lipsiensis*,

syn.: *G. applanatum*), som foretrækker døde stammer af skovtræer.

Kommer I forbi Fuglsang på Lolland, tag da ind og se svampen, men skån frugtlegemerne, da de stadig er sjældne i Danmark.

Materiale

Lolland: Fuglsang Gods, 15.VII.1988, J.H. Petersen et al. (JHP-89.88).

Jens H. Petersen

Hvid Pigsvamp

(*Hydnum albidum* Peck)

Den 9/9 1988 var jeg på en af mine årlige ture til Buderupholm i Rold Skov. Turen var en indsamlingstur i forbindelse med afholdelse af en svampeudstilling på Naturhistorisk Museum i Århus, og jeg nærmest havde samlet flere kollektioner, end jeg kunne bære, da jeg fandt, hvad der lignede en albino-form af Almindelig Pigsvamp (*H. repandum*). Jeg tog et hurtigt blitzbillede og et eksemplar og tænkte i øvrigt ikke mere på det.

Jeg troede da, at der kun eksisterede de to velkendte arter Rødgul Pigsvamp (*H. rufescens*) og Alm. Pigsvamp (de er antagelig slet ikke to arter, men blot to former af den samme), og først da Henning Knudsen fortalte om fund af en tredje art på foreningens ekskursioner til Mallorca (se Knudsen & Graae Sørensen 1980), faldt det mig ind at undersøge sagen nærmere. Jeg slog op i "bibelen" (Jülich 1984) og så, at det første, der skete i nøglen til *Hydnum* var, at der blev udtaget en *H. albidum* (albidum = hvidlig); bingo!

Eksemplarerne fra Buderupholm, der ganske rigtigt tilhørte arten *Hydnum albidum*, her døbt Hvid Pigsvamp, var 2-7 cm brede, af form som Alm. Pigsvamp med en ret kort, nedadtil opsvulmet stok og et svagt nedløbende, sporebærende lag af ret lange, slanke pigge. Hatoversiden og stokken var glat og rent hvid, mens piggene var blegt læderfarvede til laksefarvede. Frugtlegemerne dannede hvide, glatte sporer på 4-5,5×3-4 µm. Den hvide hatoverside og de små sporer adskiller Hvid Pigsvamp fra den/de andre danske arter af slægten *Hydnum*, der har en tydelig farvet, creme til blegt abrikos eller rødgul hat og sporer på 6,5-9×5,5-7 µm.

Hvid Pigsvamp er en sjælden art, der foretrækker kalkrig løvskov. Den er i Europa tidligere rapporteret fra Spanien (Mallorca), Schweiz og Østtyskland. Buderupholm Skov er en af de få danske lokaliteter, som har en artssammensætning, man kan betegne som sydlig/kontinental. Det er i virkeligheden nok ikke et lokalt klima men derimod den ekstremt

Grov Lakporesvamp (*Ganoderma adspersum*), samt fra venstre Erik Rald, Henning Knudsen og Thomas Læssøe. Fuglsang Gods, 15.VII.1988, JHP-89.88. Foto Jens H. Petersen.

kalkholdige jordbund, der er årsagen til at mange ellers sydlige arter (f.eks. af slægten Koralsvampe (*Ramaria*) og af slørhatteunderslægten *Phlegmacium*) findes her.

Hvid Pigsvamp er let at kende (da min ven Thomas Læssøe så fotoet af arten, udbød han "sådan en har jeg spist"), og da vi har lignende lokaliteter både i Østjylland, omkring Svendborg og på Møn, Lolland og Falster, skal den nok fremover blive fundet nye steder.

Materiale

Ø-Jyll.: Buderupholm, Rold Skov, 9.IX.1988, J.H. Petersen (JHP-216.88).

Jens H. Petersen

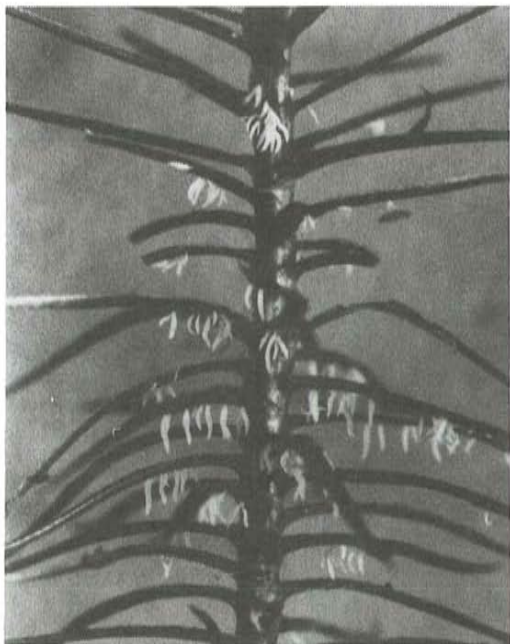
Hvid Hængepig

(*Mucronella calva* (Alb. & Schw. ex Schw.) Fr.)

En ganske sjov adspredelse når man samler svampe er at lede på utraditionelle substrater, at beslutte: idag vil jeg se hvad man kan finde på græs... Sommetider finder man bare ingenting, men ofte er der bingo i form af arter, man aldrig har set før. Og netop fordi man leder et specielt sted, er der chance for at få øje på små og mindre iøjnefaldende arter. Det var

f.eks. tilfældet på en sen ekskursion til Rind Plantage i 1988, hvor svampefloret grundet den lange sæson var meget sløjt, og hvor jeg derfor besluttede at checke om der voksede noget på mosser. Hele turen gik jeg og rykkede mos op, og se: 200 m før afslutningen var der pludselig pyntet med små hængende køller. Senere, på en vintertur med Jan Vesterholt hvor vi undersøgte nogle brandpletter, var den der igen: små hvide køller på undersiden af grene af halvt forkullet nåletræ.

Arten viste sig at være *Mucronella calva*, til hvilken jeg foreslår det danske navn "Hvid Hængepig". Det danske slægtsnavn er lånt fra norsk. Dens frugtleger er 0,5-3 mm lange, ofte noget krummede, hvide pigge der hænger nedad, og som i store, spredte flokke eller knipper gror ud af træ, mosser, blade etc. Den har glatte, 4-6×2,5-3,5 µm store, amyloide sporer. Ingen arter af slægten Hængepig (*Mucronella*) har tidligere været angivet fra Danmark. Slægten placeres normalt i familien Hericiaceae, der også inkluderer adskillige andre "Pigsvampe", som f.eks. Koralspigsvamp (*Hericium coralloides* (Scop.: Fr.) Pers.), samt forskellige koralagtige til kølleagtige arter, f.eks. Liden Trompetkølle (*Clavicornia taxophila* (Thom) Doty). Disse forskelligt udseende arter

Hvid Hængepig (*Mucronella calva*). På billedet ses de ca. 1 mm lange køller hængende under "sidegrenene" af en art af mosslægten Jomfruhår. Rind Plantage, 23.X.1988, JHP-283.88. Foto Jens H. Petersen.

formodes at være beslægtede, bl.a. på grund af deres amyloide sporer og tilstedeværelsen af oliefyldte hyfer (gloeohyfer).

At finde en for Danmark ny art to gange inden for 5 måneder lyder måske dramatisk, men hvis arten har en forkærlighed for et specielt voksested eller for vækst uden for "den officielle sæson", kan det meget vel være at den bare tidligere har været systematisk overset.

Materiale

V-Jyll.: Rind Plt., 23.X.1988, J.H.Petersen (JHP-283.88); Frederikshåb Plt., 17.III.1983, J.H. Petersen & J. Vesterholt (JV89-164).

Jens H. Petersen.

Kødfarvet Grenkølle

(*Lentaria byssiseda* (Pers.: Fr.) Corner
(Syn.: *Lentaria soluta* (P. Karst.) Pilát)

Frugtlegerne består af 0,5-2 cm lange, ugreneede til 3 gange greneede, blegt læderfarvede til laksefarvede køller, der vokser ud af pinde og grene af nåletræ, sjældnere løvtræ. Sporerne er 10-18×3-6 µm lange, hvide og glatte, ikke amyloide.

Arten er sjælden, og blev først angivet fra Danmark i J. Vesterholts "Århus amts svampe" (1988). Jeg har i Danmark selv fundet den på to lokaliteter,

begge på ret basisk jord, nemlig dels i Hov Skov ved Mariager Fjord, hvor den voksede på en tynd pind af Ene (*Juniperus*), dels i Hjørring Kommunes Klitplantage ved Rubjerg Knude, hvor den voksede i store mængder på Gran (*Picea*).

Den eneste anden danske art i slægten *Lentaria* er *L. delicata* (Fr.) Corner, der er fundet et par gange på savsmuld. Den er meget kraftigere grenet, er hvidlig til blegt violet, og har kortere sporer. Ellers er antallet af mulige arter begrænset, hvis man står med en kølle- eller koralformet svamp der har vokset på træ: er den orange, er det en art af Guldgaffel (der intet har med de egentlige køller at gøre); er den ugrenet og stor, er det en Pibet Køllesvamp (*Clavariadelphus fistulosus* (Fr.) Corner); er den ugrenet og lille, er det en art af slægten Trådkølle (*Typhula*), og er den grenet og har brunt sporestøv, er det en art af slægten Koralsvamp (*Ramaria*), oftest Rank Koralsvamp (*R. stricta* (Pers.: Fr.) Quél.).

Materiale:

NØ-Jyll.: Rubjergknude Klitplt., 18.X.1988, J.H. Petersen (JHP-266.88) – Ø-Jyll.: Hou Skov, 9.IX.1987, J.H. Petersen (JHP-91.87).

Jens H. Petersen

Purpurfarvet Indigo-Rørhat

(*Boletus luridus* var. *rubriceps* Maire)

På en tur til Pomlenakke på Falster den 15/7 sammen med Henning Knudsen, Thomas Læssøe og Erik Rald fandtes to frugtleger af en Rørhat (*Boletus*), der var særdeles iøjnefaldende på grund deres karminrøde til purpurfarvede hatte. Nettet øverst på stokken og de karminrøde rørmundinger placerede den i gruppen af indigorørhatte, og her tydede det kraftigt blånende kød og den tydeligt røde zone, hvor rørene var fæstet til hatkødet, på, at det var arten Netstokket Indigo-Rørhat (*Boletus luridus*). Umiddelbart adskilte eksemplarerne sig imidlertid fra denne velkendte art, dels ved hatfarven, men nok så meget ved at have en unormalt dybt rød stok med et påfaldende fintmasket net. Eksotiske muligheder som *Boletus purpureus* og *B. rhodoxanthus* blev diskuteret. Begge disse arter har imidlertid gult kød over rørene. Lidt research efter hjemkomsten viste da også, at vor organisme faktisk i 1937 blev beskrevet som *Boletus luridus* var. *rubriceps* af franskmændene Maire. Ifølge Singer (1967) skulle varieteten være sjælden, men udbredt over hele Syd- og Mellemuropa, hvor den skulle foretrække at danne mykorrhiza med Eg (*Quercus*). Det danske fund blev gjort på leret jord under Bøg (*Fagus*), på en lokalitet hvor der også er fundet flere andre ikke almindelige

Hvid Pigsvamp (*Hydnum albidum*) fra Buderupholm i Rold Skov, 9.IX.1988, JHP-216.88. Foto Jens H. Petersen.

Kødfarvet Grenkølle (*Lentaria byssiseda*) fra Rubjerg Knude, 18.X.1988, JHP-266.88. Foto Jens H. Petersen.

arter, såsom Skæv Muslingesvamp (*Crepidotus autochthonus*) og Bleg Koralsvamp (*Ramaria pallida*), samt adskillige sjældne Rørhatte.

Materiale

Falster: Pomlenakke, 15.VII.1988, J.H. Petersen et al. (JHP-89.88).

Jens H. Petersen

Kridthat

(*Pleurocybella porrigens* (Pers.: Fr.) Sing.)

Frugtlegete sidestillet, tunge- til spatelformet, uden stok; hat 2-12 cm bred, overflade hvid, hos gamle eksemplarer lidt cremegulligt tonet; lameller tætte, smalle, alle radierende ud fra samme punkt, hvide, ved indtørring cremefarvede; kød tyndt og sejt, hvidt.

Sporer 5-6,5 × 5-6 µm, glatte, hyaline, ikke amyloide; cystider ikke tilstede.

Kridthat vokser på gamle stubbe af nåletræ. På lokaliteten i Stendalen fandtes den i en ung blandskov med spredte stubbe af nåletræ. Den ses forholdsvis hyppigt i de sydlige dele af Sverige, men her i landet er den sjælden. Fotos er gengivet hos Phillips (1981) og hos Ryman & Holmåsen (1984).

Ifølge Erik Rald (pers. medd.) blev Kridthat også fundet i Rold Skov i 1987, dog ikke i den samme del af skoven. Bortset fra et foto findes der ikke noget belæg af dette fund. Der findes ikke dansk herbariemateriale af denne art på Botanisk Museum i København, og de her citerede fund synes således at være de første belagte fund fra Danmark.

Materiale

NØ-Jyll.: Stendalen, Rold Skov, 17.IX.1988, eksk. del. (JV88-663) – Ø-Jyll.: Ulriksminde v. Tange Sø, 10.IX.1988, G. Skåning (JHP-217.88).

Jan Vesterholt

Siddende Moskantarel

(*Arrhenia lobata* (Pers.: Fr.) Redhead)

Syn.: *Leptoglossum lobatum* (Pers.: Fr.) Ricken
Beskrivelse: Hat 5-42 mm, fladt hvælvet, spatel- til vifteformet, skråt opstigende til horisontalt stillet, rand indbøjet, først hel og lige, siden dybt indskåret eller lappet og svejft, gennemskinneligt stribet til netåret i det mindste mod randen, overflade glat, mat og noget fugtig, hygrofan, lyst olivenbrun til mørkt gråbrun, ofte med gulligt skær. Lameller lavt listeformede, med stump æg, radierende fra tilhæftningspunktet, gaffelgrene til netagtigt forbundne, af hattens farve, men ofte blegere. Stok manglende, men hatten er sammentrunket til en kileformet steril

basis, som er vandet hvid til blegt olivenbrun, tilhæftningspunktet er sidestillet eller stærkt excentrisk rygstillet. Lugt og smag ubetydelig. Kød meget tyndt. Sporer (6,8)7,0-10,2(12,5) × 5,1-7,7(10,3) µm, subglobose, bredt dråbeformede eller omvendt ægformede, glatte, ikke amyloide. Basidier 4-sporede. Hathud af brunt inkrusterede hyfer med øskner. Arten findes i fugtige rigkær, ofte i vældområder på kalkrig bund. Den gror enlig eller i grupper på en række forskellige mosarter, især fra de sidefrugtede slægter: *Drepanocladus* og *Calliergon*. Med kun 9 indsamlinger er det den sjældneste af vore Moskantareller.

Navnet til trods er Moskantarellerne ikke beslægtet med Kantareller, men hører derimod til Ridderhatfamilien (Tricholomataceae), i nærheden af Navlehattene (*Omphalina*). Moskantarellerne findes altid på levende mosser, og synes ikke at parasitere mosserne.

Frugtlegetdannelsen hos Siddende Moskantarel finder særligt sted i forårs- og sommermånederne, men enkelte efterårsfund er også kendt.

Udenfor Danmark er arten især kendt fra arktisk-alpine egne, f.eks. i Grønland, hvor den er meget almindelig.

Den kendes fra de andre danske arter af Moskantarel på størrelsen, som ligger over de andre arter, og voksestedet. Mikroskopisk kendes den på tilstedeværelsen af øskner og de noget bredere sporer.

Materiale

NØ-Jyll.: Øst for Himmerige, Ålbæk, 17.V.1983, S.A. Elborne (SAE-0782); Uggerby Strand, 18.X.1985, S.A. Elborne (SAE-1580) – NV-Jyll.: Vandet Sø, 6.V.1989, J. Mårbjerg (JHP-11.89); Bredsgårde Sø v. Mønsted, 26.V.1981, S.A. Elborne (SAE-0233) – Ø-Jyll.: Hammershøj, V f. Randers, 1.VIII.1988, T.Læssøe (TL-1681) – Fyn: Ryds Å, Odense, 31.III.1989, K.Due Johansen & P.Nielsen; Gudme Sø, 18.V.1868, E.Rostrup – NØ-Sjæll.: Mose Ø f. Kirkeværlose, 17.VI.1857, H.Mortensen; Vasby Mose, 4.V.1983, P. Wind.

Steen A. Elborne

Lille Moskantarel

(*Arrhenia retiruga* (Bull.: Fr.) Redhead)

Syn.: *Leptoglossum retirugum* (Bull.: Fr.) Ricken

Beskrivelse: Hat 1-11 mm, konveks til affladet, omvendt skålformet, klokkeformet eller muslingeformet, horisontalt stillet, sjældnere noget opstigende, rand indbøjet, hel og lige, siden noget uregelmæssigt indskåret, lappet og svejft, ustribet, overflade fint filtet til trådet, mat og tør, gråhvid til lyst gråbrun. Lameller manglende, hymenium glat siden radie-

Lille Moskantarel (*Arrhenia retiruga*) fra Kongelund Mose, 26.II.1984, SAE-1216. Foto Steen A. Elborne.

rende som lave årer med stump æg, af hattens farve eller lidt mørkere grå. Stok mangler, men hatten er hæftet til substratet med oversiden i et midtstillet til excentrisk punkt. Lugt og smag ubetydelig. Kød meget tyndt. Sporer (5,1)5,7-9,1(9,7)×3,7-6,3(6,8) µm, ellipsoidiske, bredt eller smalt dråbeformede, glatte, ikke amyloide. Basidier 4-sporede. Hathud af glatte til fint gulbrunt inkrusterede hyfer, uden øskner. Arten findes på mange forskelligartede voksesteder både fugtigt og tørt, i såvel skov som i åbent græsland. Den er ikke strengt bundet til mosser, men forekommer hyppigt på dødt græs f.eks. i klitter, og er endog fundet på brændt nåletræ (JV89-165). Arten har ingen værtspræferencer m.h.t. mosser, men findes dog hyppigst i grupper på de sidefrugtede arter, f.eks. *Brachythecium albicans*. Med 21 indsamlinger fra 11 lokaliteter er det den hyppigst fundne art Moskantarel, men Stilket Moskantarel er dog kendt fra det samme antal lokaliteter. På grund af sin ringe størrelse, må arten anses for at være overset, så den med yderligere eftersøgning vil vise sig at være ganske almindelig.

Frugtleger findes især sidst på efteråret og om vinteren, men kan også træffes på andre årstider.

Arten er hyppigst på vore breddegrader, men er også fundet i arktiske egne (Høiland 1976).

Lille Moskantarel kendes fra de andre arter i slægten på sin skålformede facon, blege farver og ringe størrelse. Fra Siddende Moskantarel adskiller den sig bl.a. mikroskopisk ved manglen på øskner.

Materiale

NØ-Jyll.: Pælebakke Klit, Gl. Skagen, 1.X.1982, S.A. Elborne (SAE-0545); Ibid., 13.XI.1982 (SAE-0702); Øst for Himmerige, Ålbæk, 29.X.1982, S.A. Elborne (SAE-0506); Ibid., 12.XI.1982 (SAE-0684); Ibid., 30.XI.1982 (SAE-0707); Ibid., 18.IX.1983 (SAE-0867); Ibid., 11.X.1983 (SAE-0915); Ibid., 9.XI.1983 (SAE-1096, SAE-1136, SAE-1138); Rønnerne v. Frederikshavn, 21.IX.1984, D.Boertmann (DB 84101) – Ø-Jyll.: Issehoved, Samsø, 8.X.1988, S.A. Elborne (SAE-1769); Vørsø, Horsens Fjord, 1980, T. Læssøe (TL-Vørsø-1175); Ibid., 18.IX.1982 (TL-Vørsø-283); Ibid., 9.IX.1983 (TL-Vørsø-914) – V-Jyll.: Frederikshåb Plt., 16.III.1989, J.H.Petersen & J.Vesterholt (JV89-165); Vejers Strand, 30.X.1988, J.Vesterholt (JV 88-843) – Fyn: Fyns Hoved, 11.VII.1894, C.H.Ostenfeld; Klingstrup, 3.XII.1881, E.Rostrup – NØ-Sjæll.: Sønderø, Lille Værlose, 5.XI.1916, Ø. Winge; Kongelund Mose, Ganløse Eged, 26.II.1984, S.A. Elborne (SAE-1216).

Steen A. Elborne

Stilket Moskantarel

(*Arrhenia spathulata* (Fr.) Redhead)

Syn.: *Leptoglossum muscigenum* (Bull.) P. Karst.

Beskrivelse: Hat 2-17 mm, fladt hvælvet, spatel- til vifteformet opstigende, ofte kræmmerhusagtigt sammenrullet, omrids fra oven nyre- til muslingeformet, rand indbøjet til nedbøjet, hel til noget kruset, ustribet, overflade fint filtet, tør, mat, med koncentrisk nedtrykte zoner, hygroman, beige til lyst gråbrun. Lameller manglende, hymenium glat siden

dannende lave, gaffeldelte lister, med stump æg, af hattens farve, mørkere ved udtørring. Stok 1-2×1-1,5 mm, sidestillet, hvidfiltet til børstehåret, tør, furet på oversiden. Kød meget tyndt. Uden lugt og smag. Sporer (5,7)6,2-8,8(10,2)×4,0-6,1(6,8) µm, ellipsoide til dråbeformede, glatte, ikke amyloide. Basidier 4-sporede. Hathud af glatte til fint bruninkrusterede hyfer uden øskner. Arten findes næsten udelukkende i grå klit på det topfrugtede mos Klit-Snotand (*Tortula ruraliformis*), men der findes også enkelte gamle fund fra stråtage. Sidstnævnte fund kan forekomme mærkværdige, men i alle tilfælde har frugtlegemerne vist sig at gro på mosset *Tortula ruralis*, der netop er tilpasset dette voksested. Fra udlandet kendes arten fra andre mosarter eller græs, men i alle tilfælde har der været *Tortula* i umiddelbar nærhed (Jahn 1960). Med 11 indsamlinger fra det samme antal lokaliteter er arten lige så udbredt i Danmark som Lille Moskantarel, men ikke nær så hyppigt fundet. På grund af sin værtsspecificitet må den forventes at have en mindre udbredelse end Lille Moskantarel.

De danske fund er fra det sene efterår, men den kan også findes på andre årstider under længerevarende nedbørsperioder (Jahn 1960).

Stilket Moskantarel er hovedsageligt udbredt i tempererede egne langs kysterne, men der er også angivelser fra tørre indlandsklitter (Winterhoff 1975).

Arten kendes fra de andre moskantareller på substrat og voksested. Fra Lille Moskantarel afviger den i størrelse, farve og facon. Fra Siddende Moskantarel kendes arten især på de manglende øskner.

Materiale

NØ-Jyll.: Pælebakke Klit, Gl. Skagen, 6.XI.1982, S.A. Elborne (SAE-0670); Øst for Himmerige, Ålbæk, 6.X.1982, S.A. Elborne (SAE-0564); Tversted Strand, 13.X.1983, S.A. Elborne (SAE-0965); Kjærgård Strand, Tornby, 14.X.1983, S.A. Elborne (SAE-0983) – Fyn: Øster Åby, 5.XI.1870, E.Rostrup – NV-Sjæll.: Bildsø Plt., 24.X.1987, L. Hansen (SAE-1696) – NØ-Sjæll.: Bregnerød, 18.X.1873, H. Mortensen; Glostrup, 17.X.1909, H.E. Petersen; Melby Overdrev, 5.XI.1987, S.A. Elborne (SAE-1705); Klit ud for Tisvilde Hegn, 25.X.1878, E.Rostrup – S-Sjæll.: Køge Strand, 26.IX.1940, F.H. Møller.

Steen A. Elborne

Gråbrun Gråblad

(*Lyophyllum infumatum* (Bres.) Kühn.)

Hat 17-50 mm bred, først hvelvet, siden afladt, meget fint indvokset silkeagtigt radiærfibret, gråbrun, lidt lysere mod randen, svagt hygrofän; lameller tilvoksede, ret tætte, ret smalle, hvide, efter tryk noget sværtende; stok 25-50×4-14 mm, cylindrisk

eller udvidet nedefter, hvid, svagt brunligt anløbende fra basis; kød hvidt, i hatten lyst gråbrunligt i vandmættet tilstand; lugt svagt melagtig ved gennemskæring, ellers svag.

Sporer 9,5-10,5×5,5-7 µm, smalt rhombiske, glatte, ikke amyloide.

Voksestedet var under Bøg (*Fagus*) på meget fed bund i parkagtig løvskov med stejle, lerede skrænter. Arten blev fundet flere steder i området.

Gråbrun Gråblad tilhører gruppen af gråblade, der anløber mørkt efter tryk – i det mindste på lamellerne. I SVAMPE 18 (Vesterholt & Knudsen 1988) blev de tre øvrige arter, som er kendt her fra landet, omtalt, og det må derfor være på sin plads også at få omtalt den fjerde. Gråbrun Gråblad kendes let fra de øvrige arter på sin klart anderledes sporeform.

Arten er allerede omtalt og afbildet af Jakob E. Lange (1935-1940). Både pl. 31H og 199H forestiller Gråbrun Gråblad. Også Lange angiver arten som voksende under Bøg (*Fagus*).

Materiale

Ø-Jyll.: Kolding, Marielund, 3.IX.1988, J.H. Petersen & J. Vesterholt (JV88-479); ibid., 8.IX.1988, J. Vesterholt (JV88-572).

Jan Vesterholt

Sortfodet Trævlhat

(*Inocybe melanopoda* Stuntz)

Beskrivelse af indsamling JV88-445 (et ældre frugtlegeme):

Hat 56 mm bred, afladt med lav, bred pukkel, omkring midten uregelmæssigt ulden-filtet, mod randen noget trævlet til småskællet, fibre ikke udpræget divergerende, gråbrun; lameller udrandede, brede, ret tætte, okkerbrune; stok 50×8-11 mm, gradvist afsmalnet mod basis, uden knold, stribet, ikke melet, øverst lyst gråbrun, nedefter brunsort anløben; slør flygtigt; kød hvidt; lugt ubetydelig (hos JV88-785 sødligt frugtligt, ungt frugtlegeme).

Sporer 8-9×5-5,5 µm, mandelformede; pleurocystider 44-62×15-19 µm, utriforme, væg mindre end 1 µm tyk.

Den hidtil eneste kendte, danske lokalitet er i nåleskov på kalkbund.

Et godt feltkendetegn ved denne art er stokken, der hos ældre eksemplarer (som det afbildede) anløber brunsort nedefra. Dette er en karakter Sortfodet Trævlhat deler med *I. tenebrosa* (syn. *I. atripes*), men sidstnævnte afviger bl.a. ved at savne slør og ved at have en stok, der er fint melet i fuld længde, ligesom cystiderne afviger ved at være mere tykvægede. *I. tenebrosa* er angivet fra et enkelt dansk fund

Purpurfarvet Indigo-Rørhat (*Boletus luridus* var. *rubriceps*) fra Pomlenakke på Falster, 15.VII.1988, JHP-89.88. Foto Jens H. Petersen.

Siddende Moskantarel (*Arrhenia lobata*) fra Sandvik, på Sudero, Færøerne, 5.VIII.1988. Foto Jens H. Petersen.

(Lange & Bille Hansen 1950), og den ledsagende beskrivelse her stemmer godt overens med beskrivelsen hos Kuyper (1987).

Jukka Vauras, Finland har studeret det citerede materiale af Sortfodet T. og bekræfter bestemmelsen.

I hvert fald ældre eksemplarer af denne art bør være genkendelige, allerede i felten. Under mikroskopet hjælper de meget tyndvæggede cystider godt med til at indkredse bestemmelsen yderligere.

Materiale

N-Jyll.: Rubjerg Knude Klitpl. (Hjørring Kommunepl.), 28.VIII.1988, C. Lange (JV88-445); *ibid.*, 17.X.1988, J. Vesterholt (JV88-785).

Jan Vesterholt

Rosazonet Trævlhat

(*Inocybe huijsmanii* Kuyp.)

Hat 6-20 mm bred, først konisk til klokkeformet, siden udbredt, oftest med lille pukkel, uskællet, radiært silkefibret, fibre ikke divergerende mod randen, hvid til blegt cremefarvet, mod midten lyst lædergulligt tonet; lameller udrandede, middelbrede, ret tætte, først hvide, siden isabellabrune, æg hvid; stok 15-45×1,5-3 mm, cylindrisk, ikke tydeligt udvidet ved basis, længdefibret, kun melet i en meget smal zone i toppen, hvid; slør flygtigt; kød hvidt, i stoktoppen med lillarosa zone; lugt svag. Sporer 8-10×5-6 µm, mandelformede, med eller uden lille apikal papil, glatte; pleurocystider 40-65×10-17 µm, fusiforme, hyaline, væg op til 1 µm tyk.

Fundene fra Hørret Skov blev gjort i en vejkant under Eg (*Quercus*), mens Vørsø-fundet blev gjort under Bånd-Pil (*Salix viminalis*).

Arten blev beskrevet i 1986 og blev første gang angivet fra Danmark hos Vesterholt (1988) på baggrund af fundene fra Hørret Skov. Kuyper (1986) skriver, at Rosazonet T. står nær Lillagrå Trævlhat (*I. griseolilacina*) og kan have været sammenblandet med denne. Denne forveksling finder jeg ikke særligt nærliggende, da *I. griseolilacina* har en stok, der normalt er lillagrå til blågrå i hele sin længde, og sløret er ofte så veludviklet, at hatranden får et takket udseende. Selv finder jeg det mere sandsynligt, at Rosazonet T. skulle have været forvekslet med den hvide form af Almindelig Trævlhat (*I. geophylla*). Denne sidstnævnte afviger dog ved at savne den rosa zone øverst i stokkødet, ved at have afrundet-ellipsoide sporer og tykvægede cheilocystider.

Kuyper angiver kun to lokaliteter for Rosazonet T. – en i Frankrig (typelokaliteten) og en i Vest-Tyskland. Siden har Kuyper set materiale fra Hørret Skov og bekræftet bestemmelsen.

Denne blege trævlhat må takket være den karakteristiske farve af kødet i stoktoppen være relativt let at genkende, allerede i felten.

Materiale

Ø-Jyll.: Hørret Skov S f. Århus, 5.VIII.1987, J. Vesterholt (JV87-386); *ibid.*, 2.IX.1987 (JV87-483); Vørsø i Horsens Fjord, 8.IX.1983, T. Læssøe (TL-Vørsø-880).

Jan Vesterholt

Sommer-Slørhat

(*Cortinarius erythrinus* (Fr.) Fr.)

Hat 13-54 mm bred, først hvælvet, kegle- til klokkeformet, siden udbredt med eller uden pukkel, ikke hygrofan, ikke tydeligt gennemskinneligt stribet; som fugtig sortbrun, hos en kollektion med mere brunrød tone i randen, udtørrende til gråbrunt, begyndende i randen; lameller udrandede, ret brede til brede, ret tætte, kanel- til rustbrune; stok 45-102×4-7 mm, cylindrisk eller let tilspidset nedefter, silkeagtigt hvidfibret på brun baggrund, evt. med svagt lillarosa skær; slør flygtigt; kød nær stokoverfladen mørkt brunt, i stokkens indre lysere, i stokbasis nær overfladen typisk ± rabarberrødt; lugt manglende.

Sporer 6,5-8×5-6 µm, bredt ellipsoidiske, tydeligt vortede, ret mørkt brune.

Arten er fundet både i løv- og nåleskov. Den er næppe særligt sjælden.

Denne art hører takket være sin hygrofane, tørre hat hjemme i underslægt *Telamonia*. Selv om de spinkle arter i denne underslægt antagelig er de vanskeligst bestemmelige blandt hatsvampene, skulle netop denne art være mulig at kende allerede i felten. Karakteristisk er den meget mørke hat, den smukt silkefibrede stok og det ofte rødlig kød i stokbasis. Tillige udmærker *C. erythrinus* sig ved at have kortere sporer, end hvad man normalt finder hos slørhattene. Nærstående og mere almindelige er både Mørkpuklet S. (*C. decipiens*) og *C. subserotipes*, men disse savner rødlig farve i stokbasis og har større sporer.

Det danske artsnavn Sommer-Slørhat er lånt fra svensk. Arten har sin hovedforekomst om sommeren men kan også træffes sent på sæsonen.

Materiale

V-Jyll.: Stråsø Plt., u. *Quercus*, *Populus tremula* og *Picea*, 17.VIII.1988, J. Vesterholt (JV88-364) – Ø-Jyll.: Ørnereden S f. Århus, u. *Fagus*, 9.X.1987, J. Vesterholt (JV87-886); Emborg Vestermark, u. *Picea*, 29.VIII.1987, J. Vesterholt (JV88-441) – S-Jyll.: Pamhule Skov, u. *Quercus* & *Fagus*, 3.IX.1988, J. Vesterholt (JV88-497).

Jan Vesterholt

A) Stilket Bækskive (*Vibrissea truncorum*) 3 gange forstørret – B) Nøkketunge (*Mitrula paludosa*) – C) Gråbrun Gråblad (*Lyophyllum infumatum*) – D) Sortfodet Trævlhat (*Inocybe melanopoda*) – E) Rosazonet Trævlhat (*Inocybe huijsmannii*) – F) Rødbæltet Slørhat (*Cortinarius haematocheilus*) – G) Sommer-Slørhat (*Cortinarius erythrinus*). Akvarel: Jacob Heilmann-Clausen.

Rødbæltet Slørhat

(*Cortinarius haematochelis* (Bull. : Fr.) Fr.)

Hat 21-44 mm bred, hvælvet, med eller uden lav, bred pukkell, noget trævlet, især mod randen, rødbrun til okkerbrun, mørkest omkring midten; lameller udrandede, middelbrede, middeltætte; okkerbrune; stok 34-42×6-17 mm, mere eller mindre knoldagtigt udvidet i den nedre del, hvidlig, ved berøring og med alderen okkerbrun, i den midterste del med et smalt, brunrødt, brudt bælte af fællessvøb (velum universale); lamelsvøb (cortina) flygtigt; kød okkerbrunt, noget flammert-marmorert, mørkest i stokbasis; lugt ubetydelig.

Sporer 5,5-7,5×5-6 µm, rundagtige eller bredt ellipsoidiske, fint ru, brune.

Voksende i en ung beplantning af Eg (*Quercus*) og Bævreasp (*Populus tremula*) nær udkanten af en granplantage (*Picea*). Samme sted voksede også *C. erythrurus*.

Lige som Cinnoberbæltet Slørhat (*C. armillatus*) udmærker Rødbæltet S. sig ved at have rester af et mere eller mindre rødfarvet fællessvøb siddende som en eller flere ringe på stokken. De to arter adskilles ret simpelt, for Cinnoberbæltet S. er knyttet til Birk (*Betula*), den har normalt en væsentligt højere stok, dens bælte er livligere farvet, og den har lange ellipsoidiske sporer.

Begge arter placeres i underslægt *Telamonia*, som omfatter de slørhatte, der har en tør og hygroman hat. Da ingen af de to er tydeligt hygroman, kunne det forekomme lige så nærliggende at placere dem i underslægt *Sericeocybe*, som omfatter arter med ikke-hygroman hat. Grænsen mellem de to underslægter er flydende og ulogisk, og det er spørgsmålet, om opdelingen vil kunne holde i længden. Slørhattenes mikroskopiske karakterer har hidtil ikke været tillagt nogen særlig vægt ved den systematiske underinddeling af slægten, og det er tænkeligt, at en mere omfattende udforskning af disse vil føre til en ændret opfattelse af relationerne mellem arterne. Dette kan meget vel tænkes at medføre en stigning i antallet af underslægter - akkurat som det er sket inden for Rødbladslægten (*Entoloma*).

Materiale

V-Jyll.: Stråse Plt., 17.VIII.1988, J. Vesterholt (JV88-362).

Jan Vesterholt

Litteratur

- Breitenbach, J. & F.Kränzlin, 1981: Pilze der Schweiz. Band I. Ascomyceten. - Mycologia, Luzern, 313 s.
Clemençon, H. 1986: Schwärzende *Lyophyllum*-Arten Europas. - Zeitsch. f. Mykol. 52(1): 61-84.
Dennis, R. W. G., 1968: British Ascomycetes. - Cramer, Lehre, 455 s.

- Graddon, W. D., 1965: A guide to lignicolous species of *Apostemidium*. - Trans. Br. mycol. Soc. 48: 639-648.
Høiland, K., 1976: The genera *Leptoglossum*, *Arrhenia*, *Phaeotellus*, and *Cyphellostereum* in Norway and Svalbard. - Norw. J. Bot. 23: 201-212.
Jahn, H., 1960: Der Gezonte Adermoosling, *Leptoglossum muscigenum* (Bull. ex Fr.) Karst. - Westfäl. Pilzbr. 2(7): 105-111.
Jülich, W. 1984: Band IIB/1, Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze in Gams: Kleine Kryptogamenflora. - Gustav Fischer Verlag. Stuttgart/New York.
Kjeller, A., 1960: Two finds of aquatic Discomycetes in Scandinavia. - Bot. Tidsskr. 56:242-246.
Knudsen, H., 1975: The genus *Mitrella* in Denmark. - Bot. Tidsskr. 69:248-252.
Knudsen, H. & P. Graae Sørensen 1980: Ekspedition til Mallorca. - Svampe 1: 34-37.
Kuyper, T. 1986: A revision of the genus *Inocybe* in Europe I. Subgenus *Inosperma* and the smooth-spored species of subgenus *Inocybe*. - Persoonia Suppl. vol. 3.
Lange, J.E. 1935-40: Flora Agaricina Danica, vol. 1-5. - København.
Lange, M. 1956: Danish Hypogaeous Macromycetes. - Dansk Bot. Ark. 16(1).
Lange, M. & E. Bille Hansen 1950: Notes on Danish fungi. - Friesia 4: 61-65.
Nannfeldt, J.A. 1936: Tuberacén *Gyrocaterina ploettneriana* P.Henn. funnen i Sverige. - Friesia 1: 297-298.
Petersen, J.H. 1983: Lakporesvampe (*Ganoderma*) i Danmark og i Europa. - Svampe 7: 1-11.
Phillips, R. 1981: Mushrooms and other fungi of Great Britain and Europe. - Ward Lock Ltd., London.
Ryman, S. & I. Holmäsén 1984: Svampar, en Fälthandbok. - Interpublishing, Stockholm.
Singer, R. 1967: Die Röhrlinge II, in Die Pilze Mitteleuropas IV. Verlag Julius Klinkhardt, Bad Heilbrunn (Obb.)
Vesterholt, J. 1988. Århus amts svampe. - Svampetryk, København.
Vesterholt, J. & H. Knudsen 1988: Usædvanlige danske svampefund. - Svampe 18: 89-93.
Winterhoff, W., 1975: Die Pilzvegetation der Dünenrasen bei Sandhausen (Nördl. Oberrheinebene). - Beitr. naturk. Forsch. Südw.-Dtl. 34: 445-462.

Er træboende poresvampe velsmagen-

Medens det er usædvanligt at danskere med begejstring slæber de træboende poresvampe hjem for at putte dem i gryderne, har amerikanske svampespisere et helt andet positivt forhold til nogle af dem. I Boston Mycological Club Bulletin fortælles det f.eks. i nummeret fra december 1987, hvordan entusiastiske medlemmer er klar til udrykning med en ti meter høj stige for at kunne hjembringe klenodiet

Svovlgul Knippeporesvamp (*Laetiporus sulphureus*) til køkkenet. På forårsekskursionen til Kristiansminde blev der fundet et smukt eksemplar, som blev tilberedt ved kraftig stegning, men der var ikke megen begejstring over resultatet.

I Roger Phillips bog *Wild Food*, Pan Books Ltd. 1983 gives et eksempel på en amerikansk opskrift. 250-500 g af et ungt frugtlegeteme renses for snavs med en fugtig klud. Kødet skæres i terninger med en kantlængde på ca. 1,5 cm og terningerne koges sammen med en "casserole" ret i en god halv time før serveringen. På amerikansk er en "casserole" en ret, der er baseret på spaghetti eller ris, som er kogt sammen med kød, der kan være okse- eller svinekød, og eventuelt også kogt sammen med grønsager.

For at se om det er muligt at forbedre det rygte disse svampe har i Danmark, vil vi opfordre forningens medlemmer til i den kommende sæson at afprøve retter med nogle af disse svampe og sende et brev med de bedste opskrifter til redaktionen. Det bedste og mest originale forslag vil blive belønnet med en præmie.

Preben Graae Sørensen

Et usædvanligt voksested

Jan Vesterholt forsøger at indtage en rå Oksetunge (*Fistulina hepatica*) Foto Jens H. Petersen.

Om svampen Oksetunge (*Fistulina hepatica*) er meningerne også delte. I talrige svampebøger står den angivet som spiselig, men sædvanligvis med tilføjelsen ikke særlig god, og der foreslås en række behandlinger, som skulle fjerne den ubehagelige smag. Roger Phillips anvender den derimod i en af sine favoritopskrifter.

Blækhatte skyder op fra gulvmåtten i en bil. Foto Svend Wøjcik-Jonasson.

En solfyldt formiddag først i juni kom en af vores bekendte forbi og fortalte stolt, at nu havde han gjort et ganske usædvanligt fund. Både han og jeg er ivrige svampejægere og kan få mange timer til at gå med svampesnak. På vej til bilen spekulerede jeg så over, hvilken art det kunne være på denne tid af året, og stor var overraskelsen, da bildøren blev åbnet. Nogle få svampe havde dannet frugtlegetemer mellem bund og gummimåtte, og selv om de mest af alt lignede blækhatte, var konklusionen dog, at det rette navn måtte være *Automobilis mycetes*, eller slet og ret autotsvamp.

Svend Wøjcik-Jonasson

Teglfarvet Labyrintsvamp

Daedaleopsis confragosa (Bolt. : Fr.) J. Schroet.

Teglfarvet Labyrintsvamp er en enårig poresvamp, med en lædersej, 4-15 cm bred, næsten halvcirkelformet hat og lyst læderbrunt kød. Den forekommer særdeles almindeligt på grene og stammer af arter af Pil, især på de kratvoksende arter som f.eks. Gråpil og Seljepil. Den findes desuden ret sjældent på Birk og kan undtagelsesvis springe over på andre løvtræer, f.eks. Kirsebær, Røn, Hestekastanie, Bøg og Eg.

Artens frugtlegemer har en meget stor variation i udseende. Om foråret, når de vokser ud, er de først knoldformede og hvidlige. Dette stadium genfindes hos de fleste hatdannende poresvampe, og frugtlegemer i dette tidlige udviklingstrin er oftest umulige at bestemme sikkert til art. Efter nogen vækst anlægges, på undersiden, porelaget, der består af mere eller mindre runde, ca. 0,5 mm brede porer. Disse er

hvidlige, men farves hurtigt rødviolette ved berøring. Samtidig er den først anlagte del af hatoverfladen begyndt at få lysbrune farver i koncentriske zoner. Efterhånden som frugtlegemet vokser, begynder porerne at ændres så de bliver radiært strakte, og de farves lyst brune; samtidig farves de ældste dele af hatoversiden mørkt vinrødt. De gamle eksemplarer, man kan finde om vinteren og i det tidlige forår, kan have et helt brunt, uforanderligt, lamelagtigt sporebærende lag, og være dybt vinrøde over hele overfladen.

Variationer som disse er ikke ualmindelige hos poresvampe, hvor frugtlegemerne hos mange arter holder og vokser meget længe. Voldsomt er det normalt hos de læderseje, enårige arter, f.eks. slægterne Læderporesvamp (*Trametes*) og Labyrintsvamp (*Daedalea*, *Daedaleopsis*), hvor porelaget med alderen oftest splitter op i labyrinter eller lameller. Efter milde vintre kan de gamle frugtlegemer endda af og

Teglfarvet Labyrintsvamp (*Daedaleopsis confragosa*). Østerhede, Samsø, 9.X.1988. Foto Jens Mårbjerg.

til finde på at vokse videre, hvorved der dannes atypiske tykke, knudrede hatte. Vil man lære at kende sådanne arter sikkert, må man studere dem hele året rundt. En uundgåelig følge af stor variation er, at nogle mykologer beskriver de forskellige former som selvstændige arter. Således er der i slægten *Daedaleopsis* beskrevet adskillige andre arter, fra Europa bl.a. arterne *Daedaleopsis tricolor* (Bull.) Bond. & S. og *D. septentrionalis* (P. Karst.) Niemelä. De er begge kendetegnet ved at det sporebærende lag er opsplittet lamelagtigt, og er sikkert bare vækstformer af Teglfarvet Labyrintsvamp.

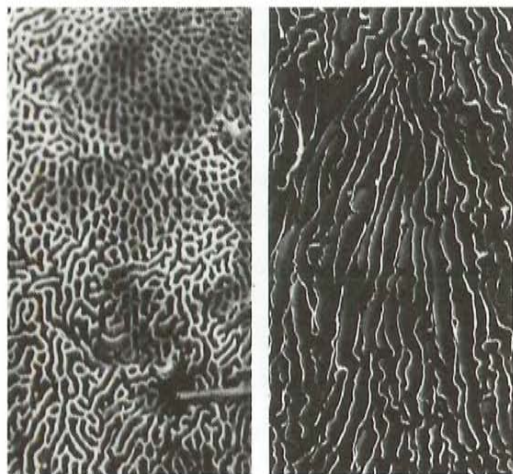
Teglfarvet Labyrintsvamp er meget nært beslægtet med Ege-Labyrintsvamp (*Daedalea quercina* (L.) Pers. : Fr.), der har en lignende variation i form og farve. Den har imidlertid større porer og tykkere porevægge, og vokser næsten altid på Eg. De ligeledes nærtstående slægter Læderporesvamp og Korkhat (*Lenzites*) adskiller sig bl.a. ved at have hvidligt kød.

Teglfarvet Labyrintsvamp er en besynderligt over-set svamp i dansk svampelitteratur. Går man tilbage i håndbøgerne, er det eneste sted man træffer på den i Ferdinandsen & Winge (1943), hvor den er medtaget under navnet *Daedalea confragosa*.

Teglfarvet Labyrintsvamp er en art for kratluske-re. Find et godt, ufremkommeligt pilekrat i kanten af en å eller mose, og mas dig vej ind; den er næsten sikker hver gang!

Litteratur

Ferdinandsen, C. & Ø. Winge 1943: Mykologisk Ekskursionsflora. - København.

Porelaget på Teglfarvet Labyrintsvamp (*Daedaleopsis confragosa*); tv. et ungt eksemplar med runde til labyrintiske porer, til højre et gammelt eksemplar med næsten lamelagtigt strakte porer. Foto Jens H. Petersen.

Anmeldelse

H. Kreisel (red.): *Pilzflora der Deutschen Demokratischen Republik. Basidiomycetes (Gallert-, Hut- und Bauchpilze)*. Gustav Fisher Verlag, Jena, 1987. 281 s. Pris. 62 DM.

Nu foreligger endnu en oversigt over svampearterne i et enkelt land. Tidligere er udkommet en hollandsk liste (anmeldt i SVAMPE 11), i Danmark har vi jo Henning Knudsens hatsvampeliste fra 1977, og fra Vesttyskland foreligger en hatsvampeliste af Bresinsky & Hass fra 1976 (en ny udgave er stillet i udsigt).

Den nye liste omfatter Østtysklands bæversvampe, ikke-hatsvampe (Aphylophorales), hatsvampe og bugsvampe. Ligesom den hollandske liste er der tale om en større bog, der udførligt behandler udbredelse, hyppighed og økologi inden for landets grænser. Bogen er alfabetisk ordnet efter slægts- og artsnavne. Der er ingen oplysninger om kendetegn; dog er der citeret en del litteraturreferencer i form af henvisninger til farvetavler og andet, der fastlægger anvendelsen af artsnavnet.

Arternes økologi og udbredelse er gennemgået grundigt og detaljeret, udelukkende på basis af østtyske iagttagelser og med meget omfattende referencer til østtysk primærlitteratur. Artsgennemgangen er skrevet i form af hele, let læselige sætninger, kun med brug af forkortelser for geografiske regioner. Det gør den meget lettere at anvende end den hollandske liste, der er skrevet i form af symboler, hvis betydning man hele tiden skal slå op bag i bogen.

Arbejdet med bogen er blevet delt mellem 14 forskellige bearbejdere, der hver har taget et antal slægter. En stram redaktionsvirksomhed fra Hanns Kreisels side har gjort bogen til et ensartet og helstøbt værk. Nomenklaturen og autorciteringen er gennemgået i henhold til de nyeste nomenklaturregler, hvilket har resulteret i en lang række store og små ændringer i forhold til, hvad man kan læse i f.eks. Mosers bestemmelsesflora. Arbejdet er gjort med stor kompetence og ægte tysk grundighed. Mange offentlige og private herbarier er gennemgået. Nogle grupper er mere indsigtsfuldt bearbejdet end andre, hvilket selvsagt er uundgåeligt. Men selv grupper, der i Danmark er meget dårligt udforskede, har her fået en fin behandling.

Bogen har været længe undervejs, og bagest i bogen finder man et tillæg på 7 sider og endda et tillæg til tillægget, der medtager de senest opdagede arter og de nyeste synonymiseringer. Disse tillæg kunne med fordel have været udeladt, da de gør bogen langsommere at slå op i - og med den hastighed, hvormed den centraleuropæiske svampeflora udforskes i vore dage, vil bogen alligevel hurtigt blive forældet.

Ialt omfatter listen 2385 sikre og 245 usikre og fejlagtige arter. De sidste, der er trykt med småt, kunne med fordel være blevet forvist til et appendix.

Den glimrende trykte og solidt indbundne bog kan varmt anbefales som en opsummering af svampefloraen i et land, som vi ikke kender alt for meget til i Danmark, men som har den samme, mellemeuropæiske svampeflora, som vi har. Dens økologiske oplysninger og høje nomenklaturstandard vil gøre den til et vigtigt opslagsværk i lang tid fremover.

Erik Rald

"Svampeforgiftningen", eller mit første møde med Høj Pose-svamp

Søndag d. 19. juli ved 18.30 tiden ringede telefonen. Jeg tog den, et par piger jeg vil kalde dem A og B, A temmelig nervøs og B lidt mere rolig, forsøgte at tale på een gang i telefonen, eller i hvert fald at supplere hinanden ved at fortælle, at de havde spist en rå champignon fra deres drivhus, men nu var de kommet stærkt i tvivl om, hvorvidt det virkelig var en champignon, eller måske en farlig svamp, de havde spist. De var blevet anbefalet at prøve at ringe til mig, og de begyndte at beskrive svampen, og da de også omtalte den som fedtet og klæbrig, måtte jeg sige, at det jo ikke var let at bestemme en svamp pr. telefon. I grunden mente jeg ikke, at der kunne gro giftige svampe i deres kompost i drivhuset, men jeg ville gerne se svampen. – De kom så med nogle svampe i en pose, men de var renvasket og en del beskåret, hvilket ikke er det bedste, når man skal bestemme en svamp. Jeg tog en af dem for at skære den igennem og kigge på den, og at svampen var fedtet blev jeg straks klar over, den var meget fedtet og klæbrig, det plejer champignoner jo ikke at være.

Denne svamp var nydeligt lysegrå og havde lyserøde lameller i en meget smuk, skær farve. Lige den farve havde jeg ikke før set på lameller. Svampen havde ingen ring, eller skørt – var helt glat på stokken, som var ret høj og massiv, svampen havde en ræddikeagtig lugt, den flotte lysegrå hat var klokkeformet. Med hvad var det? – Der var en fortykkelse forneden på stokken og det kunne se ud som om der havde været en skede, men det meste var skåret væk. Ved tanken om en skede bliver man jo lidt forsigtig. Nu kunne jeg godt forstå, at de havde talt om Grøn Fluesvamp. Men det kunne det slet ikke være, men jeg måtte erkende, at jeg aldrig før havde set en svamp som denne, og jeg kender mange vilde svampe, og vi både finder og spiser mange, så jeg er ret fortrolig med, hvad der er spisesvampe og hvad der absolut ikke er det. Jeg tænkte og tænkte og spurgte så, hvor kompostjorden var fra, de nævnte navnet på et gartneri, men jeg sagde, at det var om komposten eventuelt var fra udlandet, jeg gerne ville vide. De ringede, og fik at vide, at komposten var russisk. Så meldte jeg pas, russiske svampe kender jeg ikke. A var efterhånden rystende nervøs og da det var nogle timer siden, de havde delt en rå svamp, turde jeg ikke trække tiden ud længere. De ville køre til Frederikssund sygehus for at blive udpumpet. Men jeg skulle siden få at vide, at så let slap de ikke.

Jeg sagde, at de endelig skulle tage svampene med, så man på sygehuset kunne se, hvad det var, de havde spist. Det gjorde de, og lovede, at jeg skulle høre fra dem.

Søndag aften og hele mandagen gik uden at jeg hørte noget, så jeg regnede bestemt med, at de var blevet indlagt, og så måtte det jo være en farlig svamp. Jeg spekulerede meget over, og skrev til Flemming Rune om sagen, for hvis der kan gro farlige svampe i en kompost man køber til drivhuset, så bør der jo advares stærkt imod disse svampe. Jeg havde nemlig tiltro til at Flemming nok ville kunne finde ud af, hvilken svamp der her var tale om. Han har jo iøvrigt været i Rusland og se på svampe.

Tirsdag morgen var jeg stadig fyldt af tanker og skrupler over, hvad jeg måske ikke havde gjort godt nok i sagen om de ukendte svampe. Pludselig fik jeg den tanke: "posesvamp og Morten Langes bog" – Straks fik jeg slået op på Posesvamp, og billedet af den Høje Posesvamp og beskrivelsen passede på en prik på de svampe, som pigerne havde spist en af, også selv om de svampe jeg fik at se, var vasket ret grundigt og noget beskåret forneden. Jeg var ikke i tvivl om, at de havde haft en skede – eller pose – det kunne kun være Høj Posesvamp, og så var de jo spiselige, og pigerne sagde, at den smagte godt. Åh, hvorfor var jeg ikke kommet til at tænke på den svamp noget før?

Jeg prøvede at ringe til B, det gjorde jeg gentagne gange i løbet af tirsdagen, først sidst på eftermiddagen var hun hjemme. Hun havde været på arbejde om tirsdagen, men hun fortalte, at søndag nat og mandag havde været rædselsfulde at komme igen. De var straks blevet sendt på Rigshospitalet og man behandlede dem, som havde de spist en Grøn Fluesvamp, for det synes man også der, at svampene lignede. De fik 2 gange dialyse og de blev rystende bange. – Om natten ringede hospitalet til Morten Lange, som stod op og var parat til at tage imod svampene, for at se, hvad det kunne være for nogle. Han måtte have en ny sending ind, for de svampe var behandlet for meget. Ved anden sending kunne han sige, at det var Høj Posesvamp, og at den var spiselig. Så blev det hele afblæst, men det var først en gang om mandagen, at man nåede så langt. Morten Lange og hospitalet gik meget ind for at finde ud af, hvilken svamp folk kunne få i deres drivhus ved at købe kompostjord, for var svampen farlig, skulle

Høj Posesvamp (*Volvariella gloiocephala* (Syn.: *V. Speciosa*)
3.X.1982 (JHP-285.82), på Halk Hoved ved Haderslev. Foto
Jens H. Petersen.

der stærkt advares imod den. Det var jo også hvad jeg mente.

B fortalte, at da hun kom hjem om mandagen, var der myldret mange flere svampe frem i drivhuset, men nu vidste hun ikke, om hun turde spise dem. Hertil sagde jeg, at nu kunne hun da roligt gøre det, når hun havde Morten Langes accept på at svampen var spiselig, og hun vidste selv, at den smagte godt. Hun sagde: "Ja, jeg rister måske nogle til aften". Jeg sagde: "Gør det, men husk at du aldrig må spise en svamp, du ikke kender".

Flemming Rune har siden fortalt mig, at han kender posesvampen fra en kammerats forældres drivhus, hvor der er masser af dem, så hvis jeg bare havde ringet til ham søndag aften, kunne vi have sparet pigerne for indlæggelse og behandling. Jeg er ked af, at jeg ikke tænkte på at ringe til Flemming, men pigerne var godt bange, og jeg turde ikke spilde mere tid, men ville hellere sende dem på sygehuset før det kunne blive for sent. – Jeg er imidlertid meget glad for, at jeg fik lært Høj Posesvamp at kende, og jeg vil meget gerne smage den engang. Den vil jeg altid kunne kende igen med det samme.

Erna Holm-Larsen

Opskrift

Rørhatte -lasagne

- 1 pakke lasagne
- 1 kg rørhatte
- 2 grønne eller røde peberfrugter
- 2 hakkede løg
- 2-3 fed knust hvidløg
- 1 dåse flåede tomater
- Salt, peber, basilikum, oregano og timian
- Olie
- 75 g smør
- 2 dl hvedemel
- Mælk
- 100 g revet ost

Peberfrugterne snittes i mindre stykker og ristes i olie sammen med de hakkede løg.

Hvidløg tilsættes og derefter de rensede svampe.

Lad retten simre til svampene har afgivet noget af deres væde, hvorefter de flåede tomater kommes i. Retten skal så småkoge ca. 10 min., smag til med krydderierne.

Tilbered en tyk sovs af smør, mel og mælk, også denne skal smages til med krydderierne.

Svamperetten, sovsen og lasagnepladerne lægges lagvis i et ildfast fad eller gryde.

Der sluttet af med et lag sovs.

Den revne ost drysses over, og retten bages i ovnen ved 225° til osten er gylden.

Frisk tomatsalat i olie-eddike-marinade er et godt tilbehør til lasagnen.

Mette Toft

Korrektion

I teksten til figuren på side 20 i SVAMPE 19 havde der indsneget sig nogle fejl. Personerne på billedet er fra venstre:

Lise Hansen, Gry Storgaard, E. Bille-Hansen, Morten Lange, Roger Heim, J. P. Jensen, N. F. Buchwald og Olaf Andersson.

Årsrapport

1/12 1987 – 30/11 1988

Henning Knudsen

Gothersgade 130, 1123 København K.

Preben Graae Sørensen

Rønnebærvej 40, 2840 Holte

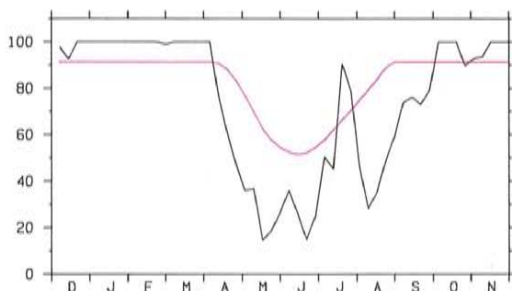
Som annonceret i SVAMPE 17 er der nu så mange skemaer til Årsrapporten, at det vil være urimeligt kun at bringe de resultater, der er plads til i SVAMPE. Der er derfor lavet en egentlig rapport over årets svampfund, som er sendt til dem, der har indsendt skemaerne. For andre som måtte være interesseret i resultaterne, men som af forskellige grunde ikke udfylder skemaerne, er der mulighed for at erhverve rapporten hos Svampetryk. Den koster ganske vist 50 kr, men denne overpris tages mest for at tilskynde interesserede til at bidrage til undersøgelsen ved at indsende skemaerne, frem for at skyde genvej til resultaterne hjemme i sofaen.

Skemaerne fås tilsendt ved henvendelse hos en af forfatterne.

Svampene og vejret

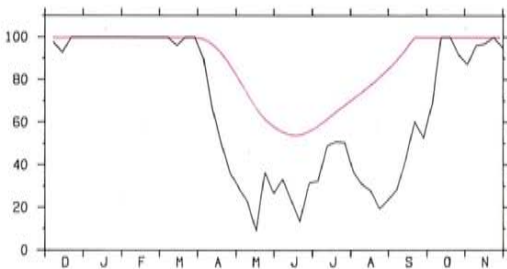
Forårets svampeflor var lidt dårligere end normalt, med første halvdel af maj som den bedste periode med 22 arter. Årets første Kantareller (*Cantharellus cibarius*) dukkede som sædvanligt op i første uge af juni (uge 22), men det var først på overgangen mellem juni og juli, der rigtigt kom skred i floret med en stigning fra 37 arter i uge 26 til 61 i uge 27. Mykorrhizadannerne blev begunstiget af den megen regn i juli, og fra midt i juli (uge 28) til slutningen af august (uge 34) var der flere mykorrhizadannere end saprofytter, bl. a. var der mange Snehvid Fluesvamp (*Amanita virosa*) (toppede i slutningen af juli) og Grøn Fluesvamp (toppede midt i august), hvilket som bekendt medførte flere tragiske dødsfald.

Den bedste del af sæsonen var fra slutningen af august til begyndelsen af oktober, hvor der i 7 uger blev noteret mere end 80 arter/uge.

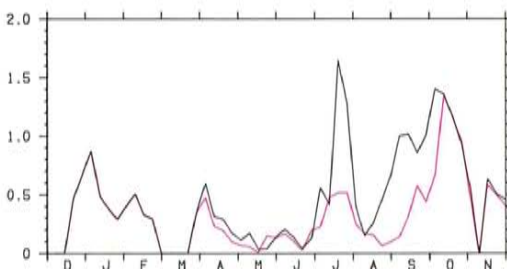
Den beregnede jordfugtighed korrejeret for vindhastighed for Jylland 1988. Den røde kurve viser jordfugtigheden, hvis nedbøren og vinden havde været normal.

Calculated degree of soil water saturation corrected for wind speed Jutland 1988. The red curve shows water saturation calculated from normal precipitation and wind speed.

Den beregnede jordfugtighed korrejeret for vindhastighed for Øerne 1988. Den røde kurve viser jordfugtigheden, hvis nedbøren og vinden havde været normal.

Calculated degree of soil water saturation corrected for wind speed for the Danish islands 1988. The red curve shows water saturation calculated from normal precipitation and wind speed.

Hvornår var vejret bedst for svampevæksten? Figuren viser et forsøg på en sammenfatning af temperaturens og jordfugtighedens indflydelse på svampevæksten. Kurven er beregnet som produkt af temperaturen i °C og kvadratet på jordfugtighedsgraden korrejeret for vindhastigheden. Dette er gjort, fordi vi mener, at tørke er mere hæmmende for svampevæksten end lav temperatur. Værdien 1,0 svarer til væksten i vandmættet jord ved årets middeltemperatur 7,9 °C. Kurven for Jylland er sort, for Øerne rød.

Tabel som viser i hvilke uger, skemaets 112 arter var mest hyppige i perioden fra 7/3 til 4/12 1988. "Ingen" betyder, at der i den pågældende uge ikke var nogen svamp, der kulminerede. De svampe, der opnåede samme antal maximumpoints i flere uger, er ikke medtaget i tabellen.

7/3 - 13/3	Ingen	22/8- 28/8	Sortfiltet Netbladhat (Pax. atro.)
14/3- 20/3	Ingen		Gråbrun Fluesvamp (Amanita spissa)
21/3- 27/3	Pragtbæger (Sarcoscypha cocc.)		Rødbrun Mælkehat (Lactarius rufus)
28/3- 3/4	Ingen	29/8- 4/9	Violet Ametysthat (Lacc. amethyst.)
4/4- 10/4	Ingen		Hundestinksvamp (Mutinus caninus)
11/4- 17/4	Ingen		Knippe-Svovlhat (Hypho. fascicul.)
18/4- 24/4	Ingen		Purpur-Væbnerhat (Tric. rutilans)
25/4- 1/5	Spiselig Stenmorkel (Gyro. escul.)		Peber-Mælkehat (Lactar. piperatus)
2/5- 8/5	Ingen		Rød Aspe-Rørhat (Lecc. auranti.)
9/5- 15/5	Hættemorkel (Morchella rimosipes)		Rød Birke-Rørhat (Lecc. versip.)
16/5- 22/5	Forårs-Stilkporesvamp (Pol. cil.)		Okkergul Skørhat (Russ. ochrol.)
23/5- 29/5	Vårmusseron (Calocybe gambosa)		Prægtig Skørhat (Russ. paludosa)
30/5- 5/6	Maj-Rødblåd (Entoloma aprile)		Cinnoberbladet Slørhat (Cor.sem.)
	Svovlporesvamp (Laeti. sulphu.)		Stor Trompetsvamp (Crat. cornu.)
6/6- 12/6	Tidlig Agerhat (Agrocybe praecox)	5/9 - 11/9	Vej-Champignon (Agaricus bitor.)
	Skællet Stilkporesvamp (Pol. squ.)		Alm. Stinksvamp (Phallus impudi.)
13/6- 19/6	Ingen		Alm. Pigsvamp (Hydnum repandum)
20/6- 26/6	Ingen	12/9- 18/9	Gulhvid Champignon (Agar. silv.)
27/6- 3/7	Ingen		Birke-Skørhat (Russula flava)
4/7 - 10/7	Ingen	19/9- 25/9	Lille Blod-Champignon (Aga. sil.)
11/7- 17/7	Sodfarvet Skærmhat (Plut. atric.)		Porcelænshat (Oudemans. mucida)
	Avnbøg-Rørhat (Leccinum carpini)		Dunet Mælkehat (Lact. pubescens)
18/7- 24/7	Elledans-Bruskhat (Maras. orea.)		Lærke-Rørhat (Suil. grevillei)
	Bredbladet Væbnerhat (Tri. platyp.)	26/9- 2/10	Glimmer-Blækhat (Copri. micac.)
	Panter-Fluesvamp (Aman. pantherina)		Stor Løg-Bruskhat (Maras. allia.)
	Filtet Rørhat (Bol. subtomentosus)		Plettet Flammehat (Gymno. penet.)
	Netstokket Indigo-Rørh. (Bol. luri.)		Gyldengrål Munkehat (Melan. cogn.)
	Broget Skørhat (Russu. cyanoxantha)		Orangekantarel (Hygro. aurantia.)
	Spiselig Skørhat (Russula vesca)		Teglrød Svovlhat (Hyp. sublater.)
25/7- 31/7	Prægtig Champignon (Agar. augustus)		Lille Gift-Skørhat (Russ. mairei)
	Alm. Pælerodshat (Oudem. radicata)	3/10- 9/10	Bredshat Blækhat (Copri. diss.)
	Brun Kam-Fluesvamp (Amanita fulva)		Paryk-Blækhat (Coprinus comatus)
	Rødmende Fluesvamp (Ama. rubescens)		Alm. Tragthat (Clitocybe gibba)
	Snehvid Fluesvamp (Amanita virosa)		Tåge-Tragthat (Clitoc. nebularis)
	Alm. Kantarel (Cantharel. cibarius)	10/10-16/10	Mild Epauethat (Panellus mitis)
	Galde-Rørhat (Tylopilus felleus)		Violet Hekseringshat (Lep. nuda)
	Punktstokket Indigo-Rør. (Bol. ery.)		Tragt-Kantarel (Cantha. tubif.)
	Skønfodet Rørhat (Boletus calopus)		Ægte Ridderhat (Tricho. auratum)
1/8 - 7/8	Kæmpe-Støvbold (Langerm. gigantea)	17/10-23/10	Vinter-Huesvamp (Myc. tintinna.)
	Gran-Mælkehat (Lactar. deterrimus)		Alm. Østershat (Pleur. ostreat.)
	Broget Rørhat (Suillus variegatus)	24/10-30/10	Ingen
	Brunstokket Rørhat (Bol. badius)	31/10-6/11	Ingen
8/8 - 14/8	Grøn Fluesvamp (Aman. phalloides)	7/11- 13/11	Sildig Epauethat (Pan. serot.)
15/8- 21/8	Foranderlig Skælhat (Kühn. mutab.)	14/11-20/11	Ingen
	Sværtende Skørhat (Russ. nigric.)	21/11-27/11	Ingen
		28/11- 4/12	Ingen

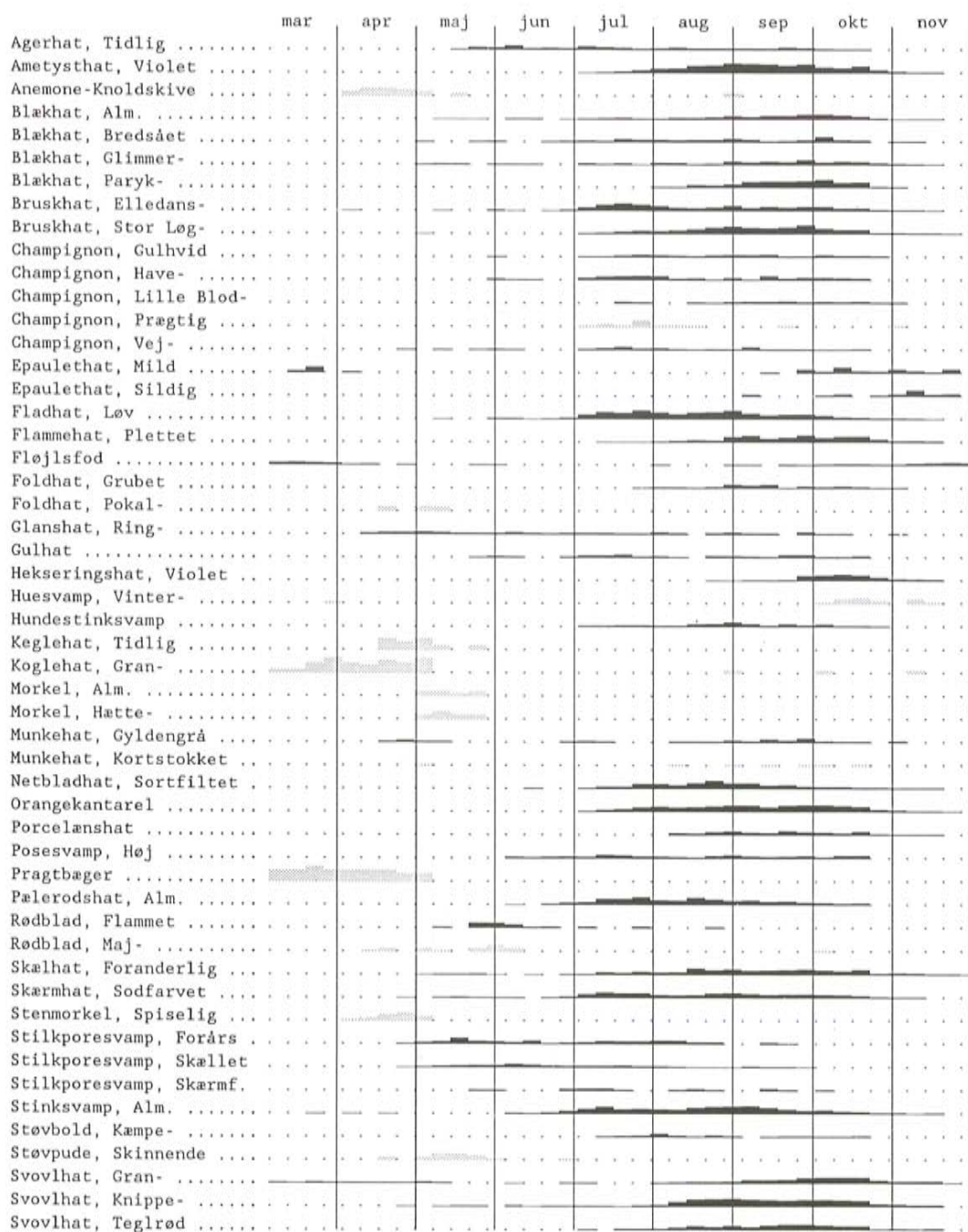

Diagram over 104 svampes hyppighed i 1988, ifølge de indsendte skemaer. De lodrette linier er trukket for hver måned, dvs. de rammer lidt skævt i forhold til ugerne. De vandrette streger angiver hyppigheden: Den tykkeste streg svarer til 3 i hyppighed (almindelig), den tyndeste til 1 (sjælden).

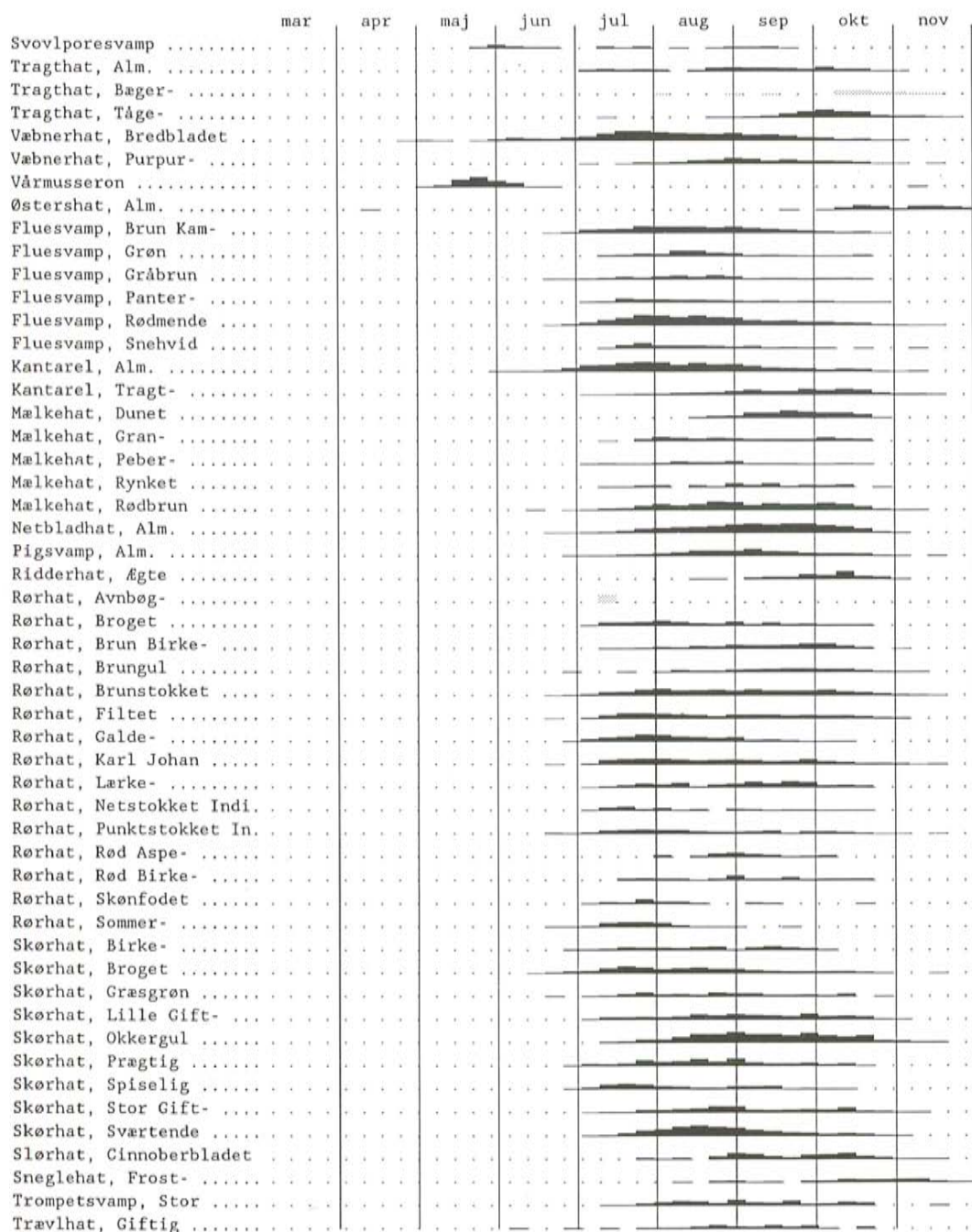

Diagram of the frequency of 104 species in 1988 according to the received questionnaires. A thick stroke means common, a thin stroke means rare. Dates are shown above.

Ændringer af danske svampenavne

Erik Rald

Møllegaede 21 A, st.th., 2200 København N

I foreningens publikation "Danske Svampenavne" fra 1985 skrev vi i indledningen, at udvalget "modtager gerne kritik fra medlemmer og andre, som har interesse i svampenes danske navne. Når navnelisten har været fremme i et års tid, vil udvalget tage kritikken op og offentliggøre eventuelle ændringer i augustnummeret af SVAMPE, 1986". Det første er sket, men ikke det sidste, og det vil vi hermed råde bod på.

Svampeforeningens navneudvalg har holdt møde i juni 1986 og januar 1988. På møderne blev en lang række forslag til ændringer af de danske navne i "Danske Svampenavne" behandlet, og der blev taget stilling til en række nye navneforslag. Vi har været meget glade for den store interesse, der har været blandt foreningens medlemmer for navngivningen af de danske svampe. Vi har modtaget mange henvendelser med forslag til flere hundrede ændringer og navne til ikke tidligere navngivne arter. Vi takker for interessen og de mange gode, til tider geniale forslag, vi har modtaget.

Det har været vores politik at ændre så få navne som muligt. Nogle indsendere har stillet forslag, som vi tidligere har gennemdrøftet, og tidligere forkastet af nævnte årsag. Således kunne vi ikke følge forslag om at skabe danske slægtsnavne til de nuværende latinske slægter af rørhatte og kølesvampe – selvom vi har gjort det ved f.eks. poresvampe og bægersvampe.

Anderledes har sagen stillet sig, når der er kommet nye argumenter på bordet for et ved udarbejdelsen af "Danske Svampenavne" forkastet forslag. Således har vi omdøbt *Leucopaxillus* og *Flammula*-ster, og vi har følt os tvunget til at ofre det gamle

navn Brunstænket Tragthat for ikke at gå på tværs af den nu gældende latinske systematik. I enkelte tilfælde har en forslagsstillers argumentation fået os til at tage et hidtil utilfredsstillende løst problem op igen – med det resultat, at vi har vedtaget et ikke tidligere foreslået navn! Endnu andre problemer har vi ikke haft fantasi nok til at løse, såsom at give slægten *Fayodia* et selvstændigt slægtsnavn. Navlehat er systematisk misvisende, idet *Fayodia* ikke er nært beslægtet med de andre navlehatte.

Konsekvens og bevaringshensyn kommer i klammeri med hinanden, når vi bevarer Savbladhat og Netbladhat, mens det hedder Gråblad, Rødblåd og Bredblad. Inkonsekvent, ja – men vi vil aldrig selv kunne få en eventuel ændring til at ligge rigtigt på tungen.

Desværre har vi ikke kunnet løse de resterende uoverensstemmelser med plantepatologernes navngivning. De bruger Poresvamp om alle poresvampe og Bægersvamp om alle Bægersvampe og Skive-svampe, hvor vi er gået over til at give hver latinsk slægt sit eget danske slægtsnavn. Vi føler, at det for mykologer, der jo har langt flere arter at tale om, vil være et tilbageskridt at operere med tidligere tiders kæmpeslægter.

En enkelt indsender gennemgik indledningsafsnittet og påviste med stor skarpsindighed, at der var meget, der burde formuleres anderledes. Vi håber på om nogle år at udgive en revideret liste med en del flere danske navne, hvor de nyeste ændringer i de latinske navne er med.

Nedenstående ses resultaterne af vores ialt fire møder i form af en liste over de vedtagne ændringer suppleret med en liste over de trykfejl, som vi er blevet gjort opmærksomme på af skarpeøjede læsere.

Ændringer af danske navne i "Danske Svampenavne"

latinsk navn:	tidligere navn:	ændret til:
<i>Amanita virosa</i>	Hvid Fluesvamp	Snehvid Fluesvamp
<i>Arcyria</i>	Bægertrådkølle	Skålsvøb
<i>Arcyria denudata</i>	Karmin-Bægertrådkølle	Karminrød Skålsvøb
<i>Arcyria incarnata</i>	Falmende Bægertrådkølle	Rosa Skålsvøb
<i>Arcyria nutans</i>	Gul Bægertrådkølle	Okkergul Skålsvøb
<i>Astrotremella faginea</i>	Bævreskive	Violet Bævreskive
<i>Brefeldia</i>	Slimsvamp	Sodsvamp
<i>Brefeldia maxima</i>	Kæmpe-Slimsvamp	Kæmpe-Sodsvamp
<i>Calocera viscosa</i>	Guldgaffel	Alm. Guldgaffel
<i>Clitocybe cerussata</i>	Blyhvid Tragthat	Kalkhvid Tragthat

<i>Diatrype</i>	Kulsvamp	Kulskorpe
<i>Diatrype disciformis</i>	Kantskive	Kantet Kulskorpe
<i>Diatrype stigma</i>	Skorpe-Kulsvamp	Udbredt Kulskorpe
<i>Dictydiaethalium</i>	Slimsvamp	Netskorpe
<i>Dictydiaethalium plumbeum</i>	Blygrå Slimsvamp	Blygrå Netskorpe
<i>Discina perlata</i>	Stor Foldbægersvamp	Stor Foldbæger
<i>Entoloma asprellum</i>	Finskættet Rødblåd	Ru Rødblåd
<i>Flammulaster</i>	Skælhat	Grynskelhat
<i>Flammulaster granulatus</i>	Grynet Skælhat	Gulbrun Grynskelhat
<i>Geoglossum starbaeckii</i>	Starbæcks Jordtunge	Nordlig Jordtunge
<i>Gerronema fibula</i>	Orange-Navlehat	Orange Navlehat
<i>Gerronema postii</i>	Stor Orange-Navlehat	Brandplet-Navlehat
<i>Grifola</i>	Knippeporesvamp	Tueporesvamp
<i>Grifola frondosa</i>	Tue-Knippeporesvamp	Tueporesvamp
<i>Heridium</i>	Koralpigsvamp	Vedpigsvamp
<i>Hygrocybe murinacea</i>	Nitros Vokshat	Stinkende Vokshat
<i>Hygrotrama foetens</i>	Stinkende Vokshat	Latrin-Vokshat
<i>Hygrotrama schulzeri</i>	Schulzers Vokshat	Tyndbladet Vokshat
<i>Lactarius chrysorrheus</i>	Svovl-Mælkehat	Svovlmættet Mælkehat
<i>Laetiporus</i>	Knippeporesvamp	Svovlporesvamp
<i>Laetiporus sulphureus</i>	Svovlgul Knippeporesvamp	Svovlporesvamp
<i>Lepista inversa</i>	Brunstænket Tragthat	Brunstænket Hekseringshat
<i>Leucopaxillus</i>	Tragtridderhat	Tragthat
<i>Leucopaxillus amarus</i>	Bitter Tragtridderhat	Bitter Tragthat
<i>Leucopaxillus giganteus</i>	Kæmpe-Tragtridderhat	Kæmpe-Tragthat
<i>Lycogala epidendrum</i>	Rødært	Alm. Rødært
<i>Naucoria alnetorum</i>	Sump-Knaphat	Enlig Knaphat
<i>Neobulgaria</i>	Topsvamp	Bævreskive
<i>Neobulgaria pura</i>	Kødfarvet Topsvamp	Bleg Bævreskive
<i>Meripilus</i>	Knippeporesvamp	Kæmpeporesvamp
<i>Meripilus giganteus</i>	Kæmpe-Knippeporesvamp	Kæmpeporesvamp
<i>Mutinus</i>	Hundestinksvamp	Stinksvamp
<i>Mutinus caninus</i>	Hundestinksvamp	Hunde-Stinksvamp
<i>Peckia</i>	Svampesnylter	Snylteskorpe
<i>Peckia luteovirens</i>	Gulgrøn Svampesnylter	Gulgrøn Snylteskorpe
<i>Phaeomarasmius</i>	Skælhat	Spidsskælhat
<i>Phaeomarasmius erinaceus</i>	Pindsvine-Skælhat	Spidsskælhat
<i>Phellinus contiguus</i>	Sammenhængende Ildporesv.	Busk-Ildporesvamp
<i>Phellinus tremulae</i>	Bævreasp-Ildporesvamp	Aspe-Ildporesvamp
<i>Phyllotopsis</i>	Epauletthat	Okkerblad
<i>Phyllotopsis nidulans</i>	Okkergul Epauletthat	Okkerblad
<i>Pisolithus</i>	Farvebold	Ærtetrøffel
<i>Pisolithus tinctorius</i>	Farvebold	Ærtetrøffel
<i>Poculum</i>	Grenskive	Knoldskive
<i>Poculum firmum</i>	Grenskive	Gren-Knoldskive
<i>Psathyrella cotonea</i>	Ulden Mørkhat	Skællet Mørkhat
<i>Pycnoporus</i>	Læderporesvamp	Cinnoberporesvamp
<i>Pycnoporus cinnabarinus</i>	Cinnober-Læderporesvamp	Cinnoberporesvamp
<i>Russula velenovskyi</i>	Smuk Skørhat	Orangerød Skørhat
<i>Rutstroemia</i>	Kogleskive	Knoldskive
<i>Rutstroemia bulgarioides</i>	Kogleskive	Kogle-Knoldskive
<i>Skeletocutis</i>	Orangeporesvamp	Krystalporesvamp
<i>Stemonites</i>	Støvkølle	Netkølle
<i>Stemonites axifera</i>	Rødbrun Støvkølle	Rødbrun Netkølle
<i>Stemonites fusca</i>	Sodbrun Støvkølle	Sodbrun Netkølle
<i>Trichia</i>	Trådkugle	Hårbold
<i>Trichia varia</i>	Sortfodet Trådkugle	Foranderlig Hårbold
<i>Trichia scabra</i>	Bredsaet Trådkugle	Tæppe-Hårbold
<i>Tubifera</i>	Slimsvamp	Støvrør
<i>Tubifera ferruginosa</i>	Kanel-Slimsvamp	Kanel-Støvrør
<i>Xylaria oxyacanthae</i>	Tjørne-Stødsvamp	Tjørnebær-Stødsvamp

Vi har fundet følgende tryk- og stavfejl i "Danske Svampenavne":

Cheilymenia ciliatus
Clavariadelphus
Daldinia ventricosa
Gloeophyllum
Hebeloma nigrellum
Inocybe patouillardii
Pholiota squarrosa
Serpula pinastri = *Serpula leucogyrophana*
Dadelbrun Mørkhat
Gultandet Læderporesvamp
Huc-Fladhat
Ribse-Ildporesvamp

C. ciliata
Clavariadelphus
D. vernicosa
Gloeophyllum
H. nigellum
I. patouillardii
P. squarrosa
= *Leucogyrophana p.*
Dadelbrun M.
Gulrandet L.
Tue-Fladhat
Ribs-Ildporesvamp

Svampesæsonen på Bornholm 1988

For Svampevennerne var 1988 et år med mange aktiviteter og med mange spændende svampefund.

Svampevennerne har nu 72 medlemmer og vi holder ture og andre arrangementer hele året rundt. I 1988 blev det således til 13 ekskursioner, heraf 2 som aftenture, 2 medlemsmøder og en grillaften.

Vi startede allerede i marts måned med en Judasøre-tur. Det er en gammel tradition, som vi efter et års pause tog op igen. Især på nordvestsiden af øen er der mange gamle hyldetræer, som i perioder er fyldt med Judasøre (*Auricularia auricula-judae*). Vi var da også heldige på denne tur at finde Judasøre i rigelige mængder, så alle deltagere kunne få nogle med hjem.

Vores egentlige sæson starter vi altid med 2 aftenture i juli/august. De er altid velbesøgte og det er på disse ture, vi finder de første eksemplarer af både Kantareller, Rørhatte, Skørhatte og Rødmende Fluesvamp. I år fandt vi også Skønfodet Rørhat (*Boletus calopus*), Snehvid Fluesvamp (*Amanita virosa*) og (3/8!) Tragtkantarel (*Cantharellus tubaeformis*).

I resten af sæsonen var der ekskursioner med 8-14 dages mellemrum. Turene lægges, så vi får besøgt de forskellige skovtyper med varierende jordbundsforhold m.v. I week-enden 1. og 2. oktober havde vi besøg af Jørgen Albertsen. Der var ekskursioner til Almindingen og Paradisbakkerne med henholdsvis 60 og 30 deltagere. Begge dage blev omkring 110 forskellige svampe artsbestemt og der var mange fine fund.

Fra turen til Almindingen den 1. oktober kan nævnes Grøn Fluesvamp (*Amanita phalloides*) – ses sjældent herovre, Stor Trompetsvamp (*Craterellus cornucopioides*), Grå Kantarel (*Cantharellus cinereus*), Safran-Skælhat (*Pholiota astragalina*), Nor-

disk Bredblad (*Stropharia hornemannii*) og Svovlmælket-Mælkehat (*Lactarius chrysorrheus*). Den 2. oktober i Paradisbakkerne fandt vi bl.a. Højstokket Snyltekele (*Cordyceps capitata*) – sidst fundet ved Rytterknægten i 1982, Lærke-Mælkehat (*Lactarius porninsis*) – 1. fund i Paradisbakkerne, fundet i Rø Plantage 1984-85-86, Stålblå Rødblåd (*Entoloma nitidum*), Silkevid Ridderhat (*Tricholoma columbetta*), Pælerods-Svovlhat (*Hypholoma radicosum*) og også her Safran-Skælhat (*Pholiota astragalina*).

Af øvrige bemærkelsesværdige enkeltfund kan nævnes Høj Posesvamp (*Volvariella speciosa*), der blev fundet i store mængder på en mark i Poulsker den 28. oktober og det er, så vidt vi ved, det første registrerede fund på Bornholm. Den fine Fløjls-Mælkehat (*L. lignyotus*) blev set en enkelt gang i Paradisbakkerne. I 1987 stødte vi ofte på den flere forskellige steder på øen og den er fundet herovre hvert år siden 1985.

Rørhattene svigtede os på det nærmeste i år, men der var dog nogle fine enkeltfund: Hulstokket Rørhat (*Boletinus cavipes*), Skønfodet Rørhat (*Boletus calopus*) og Sortblånenende Rørhat (*B. pulverulentus*).

Til gengæld blev vi begavet med endnu et overdådigt Kantarellår – det tredje i træk!, så nu er det nok slut. Blomkålssvampen (*Sparassis crispa*) og dens hyppighed her på øen er vi så småt begyndt at undersøge. Vi har opfordret folk til at kontakte os, når de fandt svampen og har så noteret findested, dato og antal frugtleger m.v. I løbet af sæsonen har vi fået registreret 21 forekomster med ialt over 50 frugtleger. Alle fund er på nåletræ og fundperioden strækker sig fra 13. august til 16. oktober. Dette arbejde håber vi at kunne fortsætte i de kommende år.

Karen Nisbeth & Lasse Andersen

Vandskræk

Det er herligt at gå i skoven, og det er Selveste Eventyret at være jægeren, der vender hjem med bytte. Men hvis vi skræller al romantikken fra (hvilket af og til sker automatisk ved træ og sulten hjemkomst) hvad bliver der så tilbage?

Nogle svampe der skal renses. Den side af tilværelsen er sur og træls. Der gives eksempler på, at det har taget hele natten, hvis det altså skal være med tør børste, sådan som formaningerne lyder på.

Vi har alle læst, at svampe endelig ikke må komme i berøring med vand, for så mister de straks alle deres dyrebare smagsstoffer. Der er noget bindegalt i den tankegang; svampe er jo konstrueret som små paraplyer, og en ordentlig skylle er da noget, de alle sammen har oplevet uden at miste smagsstoffer af det.

I hvert fald har jeg aldrig mødt en svamp, som ikke kunne tåle en tur med koldt vand og opvaskebørste. Børsten skal bare være så blød, at den ikke river huden i stykker.

Mens vi taler om hud, så anbefales det i alle bøger som en ren selvfølge, at man skræller de svampe, som er slimede eller klistrede. Det må man aldrig gøre! De bedste smagsstoffer sidder dér. Hvis skidtet ikke vil af med det samme (især skørhatte kan være ondartede), så læg dem til side lidt; så løsner det sig og går af i anden vask. Svampene bliver ikke slaskede - medmindre man da vender dem om og pøser vand direkte ind i lamellerne.

De vaskede svampe lægges til afdrypning på en avis. Hvis der er tale om klistrede hatte, lægges de sådan, at huden ikke rører ved papiret, ellers har vi balladen igen. Eller læg dem på et viskestykke.

Den helt unævnelige dødssynd er at vaske svampe, der skal tørres. Det har jeg altid gjort, og det går helt fint. De skal bare dryppe virkelig godt af, før man skærer dem ud.

Men hvor meget vandpjaskeri skal der da til, før smagsstofferne er i fare. Okay, jeg ville aldrig lade f.eks. kantareller ligge direkte i blød, men dér sidder den porøse side jo også udenpå. Derimod sker der ikke noget ved at plumpe faste, lukkede eksemplarer af næsten hvadsomhelst i baljen og lade skidtet løse sig nogle minutter, før man gør sig ulejlighed med børsten.

Den yderste brutalitet stod sin prøve i sommeren 86, hvor det var supersæson for Broget Skørhat. Der var så mange, at en stor del af dem måtte konserveres, så det blev de let ormebefængte eksemplarer, der blev udvalgt til øjeblikkelig fortæring. Ormene

blev drevet ud med Vandkuren: Svampene skæres i stykker og lægges et kvarter i vand med lidt salt eller eddike. Så er ormene kravlet ud, sunket til bunds og ynkeligt druknet, og oppe i vandskorpen flyder svampene, lige til at skumme af. Vi levede af de skørhatte. De blev brugt til alt, og vi nåede at blive virkelig kræsne med dem, men under alle omskiftelser forblev deres smagsstoffer fuldkommen intakte. Enhver kan gøre forsøget efter.

Måske er det ikke alle smagsstoffer, der er vandopløselige? Eller kan de være til stede i så rigelige mængder, at en vandgang hverken gør fra eller til?

Rebekka Weimar

Anmeldelser

Jorge E. Wright: *The Genus Tulostoma (Gasteromycetes). A World Monograph*. J. Cramer, Berlin-Stuttgart 1987. 338 sider. ISBN 3-443-59014-4. Pris DM 160.-

Efter nærvæd tredive års studier af verdens Stilkbovister (*Tulostoma*) har Jorge E. Wright, der arbejder ved universitetet i Buenos Aires, færdiggjort sin monografi over denne interessante slægt.

Alt i alt opregner han 139 arter og varieteter, hvoraf 79 arter og 11 varieteter betegnes som gyldige, mens resten er tvivlsomme eller kritiske. 7 af arterne er nye for videnskaben, til gengæld er 11 arter erklæret ugyldige. Hvad angår slægtens systematiske opdeling har Wright arbejdet videre på Pouzar's tjekkiske revision af stilkbovisterne fra 1958 og lavet sit helt eget bud med to underslægter og i alt 11 sektioner (7 nye), hvor yderperiets struktur er den mest afgørende karakter.

Alle arter er grundigt beskrevet, typeeksemplarer undersøgt og et gevaldigt herbariemateriale fra hele kloden gennemgået. I teksten er 156 figurer med tegninger af sporer og kapillitium, og sidst i bogen er 50 plancher med frugtlejem-fotos og scanning elektronmikroskop-billeder af næsten alle arters sporer. SEM fotos af sporer er i dag næsten en nødvendighed ved monografiske arbejder inden for bugsvampene (*Gasteromycetes*). Selv ikke-mykologer vil nok være enige i, at den rigdom af knudrede, årede, vortede, ru og piggede sporer, der findes inden for blot en enkelt bugsvampeslægt som Stilkbovisterne, er ganske fascinerende, og rimeligvis bør tillægges en ikke ubetydelig taksonomisk værdi.

For de rejselystne, der er heldige at møde sæere arter af Stilkbovister ude i den store verden, er der trøst at hente i Wright's gevaldige 152 punkters bestemmelsesnøgle. Den indeholder godt nok en del svage nøglepunkter, f.eks. om de gennemsnitlige (!) sporemaal ligger over eller under en vis størrelse, og ikke mindst udbredelsesangivelser, der efter min mening meget dårligt hører hjemme i bestemmelsesnøgler, omend de aldrig står som eneste skillekarakter. I praksis er nøglen vanskelig at bruge, også på de sjældne arter vi kender fra de danske grønsværsklitter, men med

nogen øvelse og kendskab til slægten kan den absolut gøre gavn.

Der er ingen tvivl om, at Wright's arbejde mange år fremover vil stå som et grundlæggende værk for alle, der giver sig af med studiet af vore bugsvampe og naturligvis især stilkbovister. Hans behandling af de enkelte arter er omhyggelig, bygger på omfattende selvstudier og opfylder ganske, hvad man kan forvente af en moderne monografi.

Flemming Rune

Flora Agaricina Neerlandica, vol. 1. Red. C. Bas, Th. W. Kuyper, M.E. Noordeloos & E.C. Vellinga. – A.A. Balkema, Rotterdam, 1988. 182 sider, sideformat 28,6 x 21,8 cm, engelsksproget. Pris uindbundet £ 15.50.

Større floraprojekter har det ofte med at lade vente på sig i det uendelige, og derfor var det en glædelig begivenhed, da det første af ialt 10 bind af Flora Agaricina Neerlandica udkom i efteråret 1988.

Værkets undertitel er "Critical monographs on families of agarics and boleti occurring in the Netherlands", og det lyder lovende, for den slags har vi længe savnet inden for mange grupper af hatsvampe.

Første bind består først og fremmest af en generel del på ca. 70 sider og en taksonomisk del på ca. 90 sider omhandlende Rødbladfamilien (Entolomataceae): Trolldhat (*Rhodocybe*), Melhat (*Clitopilus*) og Rødblad (*Entoloma*).

Den taksonomiske del er forfattet af Machiel E. Noordeloos. Da han for ganske nylig har foretaget en gennemgribende revision af de europæiske Rødblade (se f.eks. anmeldelsen af hans Entoloma-monografi i SVAMPE 18), og da han også fornylig har behandlet de to andre slægter i det hollandske tidsskrift Persoonia, må man nok konstatere, at der ikke er så meget ny viden at hente her. Der er stort set tale om et redigeret afskrift, som tillige gør brug af de tidligere anvendte illustrationer. Det lyder måske umiddelbart negativt, men hvis man vender det positivt, kan man sige, at forstudierne har været overordenligt grundige, og at vi skal være yderst tilfredse, hvis dette høje niveau kan holdes i de kommende 9 bind.

Alle arter, som er kendt fra Holland, indgår i værket, og behandlingen af hver slægt indledes med en nøgle til arterne. Hver art er fyldigt beskrevet, og der er nydelige stregtegninger af hele og gennemskårne frugtleger med naturlig størrelse og af de vigtigste mikroskopiske karakterer. Tegningerne er lavet af en professionel tegner, som er tilknyttet projektet, og de har en ensartet og god kvalitet, selv om de til tider kan forekomme lige rigeligt skematisk.

Tager man Rødbladene, så indgår der 144 arter, hvilket er ca. 2/3 af det antal, som indgik i den nyligt udarbejdede, europæiske monografi. Blandt de arter, der er gledet ud i FAN, er der ca. 10, som findes i Danmark. De, der vælger at købe FAN i stedet for den dyre Entoloma-monografi med tilhørende årgange af Persoonia, hvorfra en del artsbeskrivelser, der ikke findes i monografien, skal hentes, kommer til at mangle nogle arter, men på den anden side vil prisen være reduceret til noget nær en tiendedel.

Den generelle del er skrevet af redaktørerne og Eef Arnolds, og den er langt mere gennemarbejdet end det, man plejer at se. Især er der grund til at rose det afsnit, hvor makro- og mikromorfologiske termer bliver forklaret med støtte af hele 194 stregtegninger.

Meget fornemt er det også, at man starter med at gøre rede for floraens anvendte slægts- og arts-koncept. Det fastlægges heri blandt andet, at arter skal afvige fra hinanden ved mindst to af hinanden uafhængige karakterer. Som det også erkendes, er det ikke altid, at sådanne teoretiske overvejelser helt kan imødekommes af indholdet i en flora. I det aktuelle tilfælde er det da også svært at se, hvorfor *Clitopilus daamsii* skal være artsadskilt fra *C. hobsonii*, hvorfor *Entoloma xanthocaulon* skal være artsadskilt fra *E. psilopus* og *E. caesiocinctum* fra *E. serrulatum* for blot at nævne nogle eksempler. Også på familie- og ordensniveau bryder floraen delvis med Singers system, som er det mest anvendte, bl.a. af Moser. De vigtigste ændringer er at Gyldenhat (*Phaeolepiota*), Knoldfod (*Squamanita*) og Grynhat (*Cystoderma*) nu føres til Ridderhatfamilien (Tricholomataceae) (hvilket forekommer rimeligt) i stedet for eksempel til Champignonfamilien (Agaricaceae) eller for Gyldenhats vedkommende til Slørhatfamilien (Cortinariaceae). Muslingsvampfamilien (Crepidotaceae) er nedlagt og slået sammen med Slørhatfamilien, fordi nyere studier af sporevæggens bygning hos de to familier har vist, at den fundamentalt er ens. Ligeledes bliver Koglerørhatfamilien (Strobilomycetaceae) ikke anerkendt, især fordi grænsen mellem slægterne *Porphyrellus* (f. eks. Purpursporet Rørhat) og *Tylopilus* (f. eks. Galde-Rørhat), som er klare i Europa, udviskes i tropen og dermed også mellem familierne Boletaceae og Strobilomycetaceae. Hvad der forekommer os unødigt gammeldags, er at der kun opereres med to ordener for hatsvampene, Bladhatorordenen (Agaricales) og Skørhatorordenen (Russulales). Mange nyere studier bl.a. af indholdsstoffer har vist, at Rørhatorordenen (Boletales), som makroskopisk er heterogen, har nogle fælles, specifikke indholdsstoffer, som efter vores mening gør, at den fortjener ordensrang.

Flora Agaricina Neerlandica er lagt op som Bas' og hans elevs svendestykke efter mange års omhyggelige studier af den hollandske hatsvampflora. Det første bind lever fuldt ud op til forventningerne, og det eneste, man nu kan være bekymret for, er om værket bliver fuldendt, idet nogle af gruppens medlemmer nu har fået andet arbejde. Under alle omstændigheder er der god grund til at se frem til bind 2, der efter planen skulle komme i 1989. Det første bind er af høj kvalitet, og vil vise sig særdeles anvendeligt for de, som vil bestemme svampe med hjælp af mikroskopiske karakterer. Prisen er takket være fondsstøtte særdeles rimelig.

Henning Knudsen & Jan Vesterholt

Generalforsamling 1989

Efter forslag af formanden Hjørdis Hall Andersen valgtes Hans Folkmar til dirigent. Han erklærede forsamlingen for lovligt indkaldt og beslutningsdygtig.

Formanden berettede at medlemstallet var knap 2.000, hvilket stort set var uændret fra forrige år, med en svag stigning for Jylland og for Sverige. Der var ingen restanter tilbage, da de allerede var slettet. K. Nisbeth fortalte om en række usædvanlige svampfund på Bornholm bl.a. Højstokket Snyltekølle (*Cordyceps capitata*). Jens H. Petersen meddelte, at der i Århus var oprettet en undersafdeling af foreningen: Østjysk Lokalafdeling. Den havde fungeret siden foråret, og havde afholdt et begynderkursus, der bl.a. havde resulteret i flere nye medlemmer. Der var nedsat et PR-udvalg, som arbejdede med at få foreningen optaget i de kommunale vejvisere. Man havde arrangeret ture sammen med naturvejlederne, og tjent penge ved at sælge svampenøgler. Af særlige fund i Århusområdet nævntes Satans Rørhat (*Boletus satanas*). Formanden fortsatte beretningen med at fortælle om de mange uhyggelige forgiftningsulykker, der havde været i løbet af efteråret. Foreningen havde udsendt en pressemeddelelse med navn og adresse på eksperter som journalisterne kunne henvende sig til. I årets løb havde der været afholdt 105 ekskursioner herunder 47 Hekseringsture arrangeret af Børge Rønne. Formanden takkede for den imponerende indsats. Mindre vellykket havde en bustur til Møns Klint været, idet kun 12 medlemmer havde deltaget, og turen havde derfor givet et pænt underskud. Der havde været afholdt svampeudstilling i Peter Lieps Hus med overskud. Især havde en svampetombola været en stor succes. Arrangementet var forløbet glat takket være mange hjælpende medlemmer. Svampefesten i Grib Skov havde som sædvanlig været en succes. 10 gryder med svampesuppe var blevet tilberedt på stedet. Marianne Svane havde stået for madlavningen. Der havde været afholdt diplomprøve i København og Århus hvor 20 bestod, heriblandt Klas på 11 år. Familien Momborg havde sørget for afholdelsen af et begynderkursus i København, og et diplomkursus var afholdt af Karen Hølund og Erik Rald. Foreningen havde støttet en fredning af Brobæk Mose i Gentofte. Sagen var oprindelig rejst af Naturfredningsrådet.

Til slut meddelte formanden, at bestyrelsen havde besluttet at udnævne tandlæge Knud Hauerslev til æresmedlem på grund af hans store arbejde for foreningen både som internationalt anerkendt udforsker af resupinate svampe, og i det daglige foreningsarbejde, herunder i bestyrelsen og som kasserer gennem mange år. Forsamlingen hyldede Knud Hauerslev.

Flemming Rune gjorde rede for sine planer om at arrangere en 14 dages rejse til USA (Californien) i november 1990. Prisen skønnedes at blive under 8.000 kr.

Jørn Gry meddelte at levnedsmiddelstyrelsen ville finansiere en plakat til september om forgiftningsfaren ved svampe. Thomas Berhnt foreslog en toksikologisk advarsel på bæreposer.

Formandens beretning blev godkendt.

Kassereren Poul Printz fremlagde foreningens regnskab. Indtægterne havde været 164.087 kr. heraf 155.701 i kontingenter og 3.300 i gaver. Til dækning af udgifter i forbindelse med udsendelsen af sidste nummer af Friesia var overført 102.000 kr. fra forskellige fonde. De samlede driftsudgifter havde været 147.544 heraf 113.444 til trykning af SVAMPE. Udgifterne til Friesia havde herudover været 119.804 kr.

Henrik Gøtzsche fremlagde regnskabet for Svampetryk. Omsætningen havde været 95.413 kr. Svampetryk ville fortsætte med at formidle udenlandsk litteratur til foreningens medlemmer, og fortsætte udgivelsen af danske titler.

Kassererens regnskab blev godkendt.

De afgående bestyrelsesmedlemmer Hjørdis Hall Andersen, Jørgen Albertsen, Preben Graae Sørensen og Erik Bille Hansen genvalgte.

Som revisorer valgtes Halvor Nielsen og Bjarne Brønsvig.

Herefter behandlede bestyrelsens ændringsforslag til forslaget om nye foreningsvedtægter stillet af Jens H. Petersen m. fl.

Efter redegørelse af H. Folkmar om betydningen af begrebet tegningsret for ledelsen af en forening, trak bestyrelsen sit ændringsforslag til § 6 tilbage.

Efter nogen diskussion fik bestyrelsens ændringsforslag til § 8 vedrørende regnskabsafregning accept.

H. Folkmar foreslog at afstemning om bestyrelsens to ændringsforslag til § 9 vedrørende tidsfrist for opstilling af kandidater til bestyrelsen og vedrørende stemmeafgivelse ved fuldmagt blev afholdt separat. Efter en lang diskussion blev første del af bestyrelsens ændringsforslag forkastet med 17 stemmer for og 36 stemmer imod, og anden del af bestyrelsens ændringsforslag om afvisning af muligheden for stemmeafgivelse ved fuldmagt blev vedtaget med 49 stemmer for og 15 stemmer imod. Til sidst blev bestyrelsens ændringsforslag til den foreslåede § 9 om forhold ved foreningens opløsning vedtaget med 56 stemmer for og 3 stemmer imod.

Bestyrelsen meddelte at den gik ind for ændringerne i ændringsforslagene. Herefter blev Jens H. Petersens forslag til vedtægtsændringer med de vedtagne ændringer enstemmigt vedtaget.

Ingen punkter til eventuelt.

Preben Graae Sørensen

Indholdsfortegnelse

- 49 **Rødbrun Bredblad (*Stropharia rugosoannulata*) i kultur**
Flemming Rune
- 53 **Nordiske svampetidsskrifter**
Jørgen Albertsen & Jan Vesterholt
- 56 **Pilfinger (*Hypocreopsis lichenoides*) i Danmark**
Thomas Læssøe
- 58 **Diplomtagere 1988**
- 59 **Vorsøe - mykologisk set**
Thomas Læssøe
- 81 **To for Danmark nye træboende Blækhatte: *Coprinus extensorius* og *Coprinus laanii***
Erik Rald
- 83 **Anmeldelse (»Entoloma in North America«)**
- 84 **Lisbeth, autodidakt i papirklip**
Karen Hølund Jensen
- 86 **Usædvanlige danske svampefund**
Redaktion: Henning Knudsen & Jan Vesterholt
- 98 **Er træboende poresvampe velsmagende?**
Preben Graae Sørensen
- 99 **»Et usædvanligt voksested«**
- 100 **Sæsonens art: Teglfarvet Labyrintsvamp (*Daedaleopsis confragosa*)**
Jens H. Petersen
- 101 **Anmeldelse (»Pilzflora der Deutschen Demokratischen Republik. Basidiomycetes«)**
- 102 **»Svampeforgiftningen«, eller mit første møde med Høj Posesvamp**
Erna Holm-Larsen
- 103 **Opskrift/Korrektion**
- 104 **Årsrapport 1/12 1987 - 30/11 1988**
Henning Knudsen & Preben Graae Sørensen
- 108 **Ændringer af danske svampenavne**
Erik Rald
- 110 **Svampesæsonen på Bornholm 1988**
Karen Nisbeth & Lasse Andersen
- 111 **Vandskræk**
Rebekka Weimar
- 111 **Anmeldelser (»The Genus *Tulostoma*. A World Monograph«, »Flora Agaricina Neerlandica, Vol 1«)**
- 113 **Generalforsamling 1989**

Forsidebillede:

Rødbrun Bredblad (*Stropharia rugosoannulata*) dyrket på halmballer.
Foto Flemming Rune.

SVAMPE ²⁰/₁₉₈₉